

SZERKESZTŐSÉG TELEFON 1-77
Éjjeli telefon (nyomda) 2-02
KIADÓHIVATAL TELEFON: 9-77
Str. Baron L. Pop 10
ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre . . . . . 1500 Lei
Félévre 600
Negyedévre 320
Egy hónapra 110

X évfolyam • 97 szám
1929 Április 25 Csütörtök
• 1689 év Niszán 15 •

UJ KELET

ZSIDÓ POLITIKAI NAPILAP

Cluj-neghizeit Dietrich & Stoussel P. a. Untril.

Jövöre Jiszrael országában

Ezen a mai ünnepestén, hogy a gyertyafényes fehérbosz fölött fölbug, föl-morajlik, föl-zeng, föl-sikolt és föl-ujong a sok régi-régi héber melódia, borítsuk arcunkra a tenyerünket, nézzünk le az elmúlt évezredek mélyébe és fel a gáttalan magasba, ahol Jákob létrája gyanánt sorakoznak fel az égig elkövetkező eveink. Gondoljunk vissza és előre. Gondoljunk meg, ahogy a bölcsek mondják, honnan jöttünk, mik vagyunk és hová megyünk. Ezen a mai estén megszüntünk elszigetelt pontjai lenni a végtelenség, egység vagyunk, egységei a sokatszenvedett zsidó népnek s a sokatszenvedett egyé-öklösödik a milliók révén, akik e tavaszi ünnep szabadság-gondolatában egyesülnek. Ez a sanyaruság kenyere, énekeljük ezen az estén, ezt ették apáink Egyiptom földjén, aki éhes, jöjjön és egyék, aki szűkölködik, üljön mellénk és tartson velünk, ma még itt vagyunk, de jövöre Jiszrael országában. Ime, a multak ünnepe, mint a viharfelleg, de valahol egy keskeny részen átszivarog rajta a világosság halvány, zöldessárga csikja s ez maga a remény és a vigasztalás. Jövöre Jiszrael országában. Ezt motyogták, ezt dűnyögtek, ezt gajdolták az ősök Babylon vizei mellett, ahol akkor már nem ültek és sirtak, de ültek és tanultak és tanították a talmudot, ahol akkor már nem volt elnyomatás és szolgaság, de a vendégjog szeretete és szabadsága s ők mégis ott-ültek Bené-Berakban, egész éjszakán át meséltek egymásnak az E-iptomból való szabadulás csodálatosságait, megbüvölték és bámulatba ejtették hallgatóikat, a ragyogó legendákkal s a lelkekben újra gyújtották a vágy örökmécsét. Jövöre Jiszrael országában. És ezt énekeltek az ősök az arab Hispániában, amikor még a szabadságjogok virágkorát élvezték — a kultúra és a jog napsütésén porbaült kántájával Jehuda Helévy és énekelte Cion-ról. És ezt danolgatták a sötét századokban, a katolikus Spanyolországban, kin-zokamarák szomszédságában, máglyák fénye mellett betűzgetvén az öreg furcsa betűket: Jövöre Jiszrael országában. És multak az évek, egyik a másik után, elfutott az egyik jövöre, lehullott a másik, mint a futó csillag az égről, züllöttek a nyomtalanba a váravárt évek s a zsidók a gettóban, miközben odakünn kés villogott a csóvalengető csócsélék kezében, ezt az örök-egy éneket mondták arról a sanyaruság kenyereiről, amit az ősök ették, mindenki egyik belőle ma, de jövöre Jiszrael országában.

Ezen a mai estén borítsuk arcunkra a kezünket, gondoljunk elzékenyült szeretettel a sanyaruság kenyereire, amit ősünk évről-évre megújítottak, a vágyra, amely évről-évre megújult a szívünkben, az énekre, amely a vágyat csudamódon frissen tartotta és elhozott bennünket mostanáig. Rabszolgák voltak a mi ősünk Egyiptom földjén, ők építették ama hatalmas piramisokat, amelyek előtt tágrányult szemmel áll meg a virágosszavú arab költő mondván: Minden rettegi az időt, de az idő rettegi a piramisokat. Amit a mi sanyargatott apáink az egyiptomi szolgaságban műveltek, az előtt, mint egy vén silbak áll meg az idő és tisztelig. De kétszeresen tisztelig ez a megvénhedt őrszem, ha végig nézi, mit

műveltek a zsidó ősök a szétszórátás hosszú éjszakáján. Az a piramis, amit az eljövendő nemzedékek lelkében építettek, erősebb és hatalmasabb a gizehi guláknál, magasabb a ramzeszi fáraó temetkező terméskő-monstrumoknál. Egy piciny jelentéktelennek és együgyűnek látszó éneket raktak át nemzedékről nemzedékre, az ének megmaradt és megmaradt a nemzedékek és megmaradt a sóvárgás, a kosszaruként bégető sírás, a pásztorsípként ujjongó vigasz: Jövöre Jiszrael országában.

Ezen a mai estén, amikor a meddő évekre gondolunk, amelyek vigasztalanul

elmultak, bizakodással gondolunk a holnapra, amely az egyhangu éneket talán feleslegessé teszi, mert végre ottleszünk mindannyian. Amikor azt danoljuk, hogy rabszolgák voltunk és vigalmas örömmel énekeljük a szabadulást, gondoljunk a másik rabságra, amely sokkal, de sokkal hosszabb volt, sokkal, sokkal keserve-sebb, több életet és több vért kívánt, gondoljunk meghatottan az ősökre, akik egy életen át énekeltek hiába, hogy jövöre és gondoljunk a szűkölködőkre, akiket magunkhoz kell szólítanunk, hogy egyenek a sanyaruság kenyereiből, gondoljunk testvéreinkre, akiknek számára még nem szünt meg a gólsz sötétsége, gondoljunk azokra, akiket ki kell a bizonytalanból juttatnunk a napsütötte bizonyosságba.

Jiszrael országába. És gondoljunk Jiszrael országára, amelyet fel kell építenünk. Minden izmunk fölöslege, erőnk és értékeink java legyen az építésé. Építsük fel, legyen újra országa a világgázdítottak, legyen nevető olajhogyója, mosolygó szőlője, pálmával ékes sékelpénze, gazdagsága, hirt és új nagy dicsősége minden népek között. És a zsidó géniusz, amely Rómában katakombákban bujdosott, Spanyolországban a mártírok pin-céiben, a középkori országokban a gettó keskeny házi fölött és ma a világosság századaiban pogromok kései és kancsukái között, végre felszabadultan tárja mellét a szélnek, az esőnek, a rétnék, a mosolygó domboknak és a mosolygó egeknek jövöre Jiszrael országában.

Boila Romulus szenátusi alelnök nyilatkozik az Uj Keletnek

az új közigazgatási törvényről, a decentralizáció és a tartományi autonómia elveiről és ismerteti a városok jövőbeni közigazgatását

(Cluj-Kolozavár, április 24. Az Uj Kelet tud.). A fogorvosi rendelő előszobájában nagytömeg ember várja, hogy sorra kerüljön a műtőszéken, melyen most egy nőpáciens éles sikollyal hisza tudomásunkra, hogy a fogát huzzák. A várakozók között dr. Boila Romulus szenátusi alelnök arcán is megjelenik a részvétellel mosoly, mellyel a sikolyt minden befogó ember fogadja. Ha ez nem is a legalkalmasabb pillanat arra, hogy politikai nyilatkozatot kérjen az ember de kétségkívül olyan időpont, amikor egy rendkívül elfoglalt politikus néhány szabad percét kényünk-kedvünk szerint kihasználhatjuk. Tudni kell, hogy dr. Boila Romulus tagja volt annak az egyetemi tanárokból álló bizottságnak, mely a tegnapielőtt nyilvánosságra hozott közigazgatási törvény-javaslatot elkészítette. Azzal a kérdéssel fordultunk ahát dr. Boila Romulushoz, ismertesse előttünk a javaslatot és azt, hogy lényegileg mi a különbség a régi törvény és a most érvénybelépő törvény között.

— A most nyilvánosságra került törvényjavaslat, mondotta kérdéseinkre dr. Boila Romulus, teljesen más, Európa minden érvényben lévő közigazgatási törvényétől. Ez a törvény nem készült idegen minták nyomán és lényegében egyik törvényhez sem hasonlítható. A bizottság teljesen az ország követelményeihez alkalmazta az új törvényt, mely hű kifejezője az ország természetes közigazgatási igényeinek. A bizottság törvényjavaslata természetesen még nem végleges, a kormány előbb meghallgatja a kritikákat és az ország lakosságának véleményét az új törvényről, mely csak ezután kerül minisztertanács elé. A kor many majd a megnyilvánuló óhajok meg

hallgatásával fog esetleges módosításokat eszközölni a törvényjavaslaton és így nyújtja be a parlament háza elé.

Autonómia és decentralizáció

— A törvény, a nemeztípusparasztpárt régi programjának megfelelően teljes mértékben alkalmazzza a decentralizáció elvét. Ezt az újítást két irányban: egyrészt a központi közigazgatási szervek decentralizálásával, másrészt pedig az egyes szervek teljes autonómiájával viszi keresztül a törvényjavaslat. Az autonómiát a legkisebb közigazgatási egység is élvezi. A polgármestereket például egyhangu választással fogják megválasztani és különböző falvak polgármesterválasztását még a helyi polgármesternek sem kell jóváhagynia. A minisztériumi jóváhagyás csak a municipiumok és rendezett tanácsu városok polgármesterválasztásaira kötelező.

Megszűnnek az állandó bizottságok

— Az ország közigazgatási igényeinek megfelelően történtek az egyes közigazgatási egységek beosztása is. Az új törvényjavaslat szerint Romániában kis és nagyfalvak, rurális és urbánis községek vannak. Ez utóbbi egység kétféle: a rendezett tanácsu város és a municipium. A városoknál épp egy, mint a községnél és a falvaknál lényeges változások történnek a közigazgatást illetőleg. Az eddig működött állandó bizottságokat eltörölte az új törvény, illetőleg olyan szervekkel pótolta be, melyek gazdaságosabbak és praktikusabbak is, mint az állandó bizottságok. Az állandó bizottságot egy nem állandó jellegű választott bizottság foglalta el, amelynek tagjai nincsenek rendes havi fizetéssel a polgármesteri hivatalhoz kötve. A pol-

gármesternek szüksége van egy ilyen tanácsadó szervre, melynek munkája azonban lényegesen redukálódik az új törvény értelmében. A bizottság tagjai mintegy tiszteletbeli állásként kapják a tanácsosi címet és munkájukért napidíjjal lesznek díjazva. Ezzel sok milliót takarít meg az állam. Az eddigi rendszer szerint a városok állandó bizottsági tagjai 15 ezer, a községi bizottsági tagok 3-3 ezer lej fizetést kaptak. Romániában 12 ezer község van s így ezek a fizetések fantasztikus összegre rúgtak föl.

Hol kapcsolódik össze a decentralizáció az autonómiával

— A központi szervek decentralizációját az egyes tartományi igazgatóságokon felállított minisztériumi igazgatóságok viszik keresztül. Ezek az igazgatóságok az egyes minisztériumok kirendeltségei lesznek, melyek a rövidesen reorganizálandó minisztériumok rendelkezéseit hajtják majd végre. A közigazgatási törvényvel szorosan kapcsolódik egybe a minisztériumok reorganizálása is s az erről szóló törvényjavaslat közvetlenül a közigazgatási törvény vitája után kerül a parlament háza elé. Ez a törvény lesz az, mely a központi szervek decentralizációját végképpen viszi keresztül. A törvény redukálja a minisztériumok számát, az egyes minisztériumokat munkakörük szűkítésében egyszerűsíti és a tartományi igazgatóságokkal való összefüggését is meghatározza.

— Ezzel a decentralizációval szerves kapcsolatot kap a közigazgatási egységek autonómiája. A tartományi székhelyekre a kormány által államtitkári rangban kinevezett tartományi igazga-

első Nagyváradai Zsidó Diákothton (Internátus)

Kereskedelmi, liceumi és polgári iskolai tanulók részére megnyílik folyó év augusztus hónapban. — Prospektust küld és felvilágosítással szolgál az internátus vezetője; Szilágyi Adolf zsidó liceumi tanár Oradea. (Zsidó Liceum) Str. Baritiu (Iványi Ödön-utca)

Ünnepi szám ára 8 lei

tó, ak az autonómiát nyert tartományoknak teljesen politikamentes megbízatásu kormányzója, egy tartományi tanács segítségével végzi a tartomány közigazgatását és a miniszteriumok igazgatóságai a központból érkező rendelkezéseket a tartományi igazgatósággal együtt működve hajtja végre.

— Így a decentralizált központi szervek és a tartományok között állandó vérkeringésű kapcsolat jön létre. Az új törvény, megszavazása és szentesítése után hat hónappal feltétlenül érvénybe lép.

Az utolsó mondatot már a fogorvos rendelőjében mondja dr. Boila Romulus, ahol a műszerek egész légiója várja. Utolsó kérdésünkre már a műtőszéken elhelyezkedve felel:

— A többit hagyjuk a jövő hétre. Akkor majd a miniszteriumok átszervezéséről is beszélhetünk.

A fogfúró gép már gyors forgással megindult és ezzel az interjú véget ért.

Barzily István

MEGNVILT!

A Nagyvárodtól előnyösen ismert GROSZ-féle orih. kóser étterem tulajdonosa Temesváron a Loydsor 11. sz. alatt újoman átalakított, modern higiénéjával berendezett udvari helyiségben **fiókot nyitott.**

Olcsó abonoma! Lakodalmak és bankettek rendezését vállalja! — Kóser hűvös italok és páskás kávé kapható! Az étterem a gyárvasi Rabbínatus felügyelete alatt áll.

Temesvár Loydsor 11. sz. Nagyváros Zöldfa-ucca 10.

Butorárleszállításra

határoztuk el magunkat, hogy üzemünk munkásait foglalkoztathassuk, ha tehát

olcsó és jó butort

Büsendorfer, Stingl, Wirt, Productivgenossenschaft és Hoffmann

zengorát, pianinót,

akár vásárolni, ne sajnálja az utat Maresvárhelyre és tekintse meg

Székely és Réti

butorgyár Rt.

batalas raktárát Hiteles egységnek kedvező fizetési feltételek

Grand-Hotel BUCURESTI

A legmodernebb kényelemmel felszerelve. — Főfürdőszobák, gőzfűtés, lift, telefonok, rádiószalon, olvasótere és fodrászműhely. Bár-Buffer.

Rendkívül leszállított szobákra!

Tébolydába került a titokzatos német nő, Vilmos excsászár kém-szervezetének feje, aki négy háborus éven át réme volt a francia hadvezetőségnek

Páris, április 24. A párisi lapok közölték néhány sorban a hírt, hogy egy berlini elmegyógyintézetbe vonult az a titokzatos nő, aki a háboru alatt legendás réme volt a francia hadvezetőségnek. Nevét maig sem tudják. Madame Blonde néven emlegették. A német kémkedés leküzdésére szervezett francia hivatalos csoport a háboru négy esztendeje alatt mindent elkövetett, hogy leleplezze azt a titokzatos nőt, de sohasem bukkant nyomára. Valahányszor elfogtak egy veszedelmes kémeket, aki ki akarta puhatolni a francia hadvezetőség terveit, vagy pedig forradalmat akart szítani a francia hadseregben, valahányszor kihirdették a halálos ítéletet egy-egy német kém előtt: a halálraítelt ajkáról csak egy titokzatos nevet hallottak. De a kém maga sem tudta, hogy ki ez a szőke nő, akinek a nevet közli a francia katonákkal. Az anvers-i asszony, Miss Doctor, Heinrichsen kapitány, Johanna hercegnő, Müller asszony, Miss Lirriet, Ennyi néven szerepelt a háboru alatt a különös német asszony, akinek elméje most elborult és tébolydába került.

Paul Bringuiet francia újságíró elhárította, hogy most, amikor már több mint tíz esztendő múlt el a Madame Blonde rejtélyes szereplése óta, felkeresi azokat a magasrangú katonai és állami tisztviselőket, akik felvilágosítást tudnak adni a legveszedelmesebb német kémnő személyéről és multjáról. Az egyik ilyen magasrangú hivatalnok, aki a kémkedést leküzdő francia szervezet élén állott, ennyit mondott az újságírónak:

— Ma sem tudjuk, mi az igazi neve ennek a furcsa nőnek. Bármennyire is nyomoztunk utána, soha-em lebbenthetünk fel a titkot. Azt hiszem, a háboru alatt csak három ember tudta Madame Blonde-nak igazi nevét: a német kém-szervezet főnöke, a miniszterelnök és a császár.

Az újságíró nem elégedett meg ezzel a válasszal és hetekig nyomozott, hogy mégis fényt derítsen Madame Blonde titokzatos szereplésére. Mindenütt ugyanazt a választ kapta: „Madame Blonde rengeteget ártott Franciaországnak”. Egyéniségében volt valami rejtélyes szuggesztív erő és szinte valami emberfölötti képesség, amellyel hatalmában tudta tartani a német kém-szervezet minden tagját. Csodálatosnak látszik, de Madame Blonde jelleme nő volt annak ellenére, hogy az elpártolt kéneket legkönyörtelenebbül halálra ítélte.

A titokzatos szőke asszony alakja Pierre Benoit-t is foglalkoztatta, aki Königs-mark és Axelle című regényében ír róla. Louis Dumur pedig a Defetisták című könyvében szerepelteti. A francia újságíró nyomozása szerint Madame Blonde magasrangú arisztokrata családból származott. Franciaországban úgy tudják, hogy egy lovastábornok leánya és rokonságban van a Hohenzollernekkel. Nagymiveltsgű nő volt. Arvonásai finomak, testtartása előkelő és arisztokratikus. A háboru alatt ő volt a legfőbb irányítója a német kém-szervezetnek Hivatalosan a Nachrichteniensthez tartozott, de éveken át Anversben egy magános villában volt a főhadiszállása. Állítólag, mint a francia újságíró írja, résztvett

a magas német diplomácia munkájában, amikor az felkészült a háborura. Tehát már jóval a háboru előtt kezébe vette a német kémrendszer megszervezését. Ő hozzá futottak be a hírek Franciaországból, Angliából és Oroszországból és ő alapította meg a német kém-szervezet három hatalmas centrumát Genfben, Barcelonában és Anversben. Genf volt a nagyszabású kémkedés mestereinek központja. Barcelonában gyülekeztek a gyanús és sötét alakok, akik közvetlenül Madame Blonde alá voltak rendelve. Anvers pedig a német kémhálózat igazi központja volt. Itt intézkedett, itt tárgyalta a kémekkel, itt fogadta fel az új kémeket és itt avatta be rabszolgáit a kémkedés tudományába Madame Blonde.

A kém-szervezet vezetésénél, parancsok kiosztásánál és az új kémek felfogadásánál rendkívül szigorú módszert követett Madame Blonde. Az anversi pályaudvaron állandó kirendeltséget tartott. Legtehetségesebb és legmegbízhatóbb emberei állandóan kinn tartózkodtak a pályaudvaron és amikor láttak egy férfit, aki rongyosan, éhesen és a jelek szerint pénz nélkül betért a pályaudvar éttermébe, hogy egy szerény kávé fogyasszon el, azt az embert mindjárt félrehívták és „kezelésbe” vették.

Napokig etették és itatták az ilyen embert Madame Blonde ügynökei. Többnyire olaszok, spanyolok vagy svájciak voltak ezek a kémjelöltek. Végül aztán közölték velük, hogy megfelelő munkához tudják juttatni őket és fényes szerződést ajánlottak nekik. Beültették egy autóba, amelyen aztán elhajtattak egy magányos villába. A villa egy nagy park kellős közepén állott. Mindig éjszaka vitték ide az ügynökök a kémjelöltet. Ez volt az a bizonyos Merxens-villa, a rotterdami ut közelében. Itt lakott és itt intézkedett a titokzatos kémnő.

Madame Blondt személyesen fogadta fel az új kémeket dolgozószobájába. Az idegen, aki először lépett be ide, könnyen megsejthette, hogy ha el meri árulni a titkot, akkor a halál fia. Ezt különben Madame Blonde rögtön tudomására is adta. Közölte vele, milyen feladatot bíz rá, megmondta neki, mennyi fizetést kap ezért, modorában, viselkedésében, hangjában és gesztusaiban volt valami megbüvölő és ellenállhatatlan.

Gyakran megsejtették az anversi villában, hogy amint egy-egy kém rosszul teljesítette feladatát, Madame Blonde fel-emelte kutyakorbácsát és arcába vágott a férfinak. A vér elfutotta a kém arcát felszisszent, de lehajtotta a fejet, elismerte, hogy Madame Blonde-nak joga van az ütéshez, mert mindig csak ennek a rejtélyes asszonynak van igaza. Hábózás nélkül és könyörtelenül ejtett el embereket és ép ilyen hidegen adta ki a parancsot a gyilkosságra, ha valamelyik alantasa áruló lett, vagy pedig nem teljesítette jól a parancsot. És Madame Blonde megjelent előkelő társaságokban s minthogy szép volt, játszott a férfiak szívével. Ő maga is kicsalt titkokat, de ilyesmi csak a legtrikább esetben történt, mert Madame Blonde a háttérben dolgozott.

A háboru alatt elfogtak egy argentinai

olaszt, Deipasi volt a neve, szintén a német kémnő rabszolgája volt. 1916 februárjában a francia front mögött csipették el a katonák. Amikor közölték vele, hogy halál vár reá, összerendezte, majd csak annyit mondott:

— Jól van, meghalok, nem baj. Madame Blonde azt fogja mondani, hogy derék ember vagyok.

Pedig Madame Blonde bizonyára nem is emlékezett az argentinai nevére, nem egy férfi, hanem csupán egy szám veszett el a számára, az anversi villában keresztlühuzott egy számot, ami azt jelentette, hogy egyik alkalmazottja meghalt. Egy másik alkalommal egy Kundojarisz nevű görög került a franciák fogságába. A szép Kosztának nevezték, nemsokára Deipasi kivégzése után tizenkét katona reá is sortűzet adott. A szép Kosztának is ezek voltak utolsó szavai:

— Madame Blonde boldog lesz, amiért életemet áldoztam érte.

A francia újságíró kinyomozta azt is, hogy a háboru után mivel foglalkozott Madame Blonde. Egy ideig még ellenőrizte a külföldi kémeket, majd teljesen visszavonult életet élt. Az a gondolat, hogy Németország elvesztette a háborut, buskomorra tette és kokainista lett. A kokain szenvedélyes élvezete juttatta őt a tébolydába. Állítólag gyógyíthatatlan. Talán el fog érkezni az idő, amikor Franciaországban már nem is hisznek abban, hogy volt ilyen Madame Blonde. Azt gondolják majd, hogy csak legenda ennek a titokzatos szőke asszonynak a szereplése, aki négy éven át rettegette a francia hadvezetőséget.

A Matild-viz

egyetlen banketten sem hiányozhat, mert ez a vezető márka.

Mindenféle fuvott, préselt, csiszolt, festett és világítási üvegarukat, porcellánt fehér és színes kivitelben, fayence edényeket, wilhelmsburgi köedény-tányérokat, tábla-ablaküveget, díszmű-árakat,

nyáriszezonra

befőttes és uborkás üvegeket a legolcsóbban szállítunk vagon-és láda-küldeményt.

Eladás nagyban!

Romlós Testvérek

Gyári raktár. — Nagykereskedés. Oradea-Nagyvárad, Str. N. Jorga (Zöldfa-u.) 13. sz.

WINDJACKE Lei 1000.— és feljebb

TRENCHCOAT Lei 1700.— és feljebb

SACCO ÖLTÖNY Lei 2400.— és feljebb

Neumann M. férfi és fiu ruhaáruháza

CLUJ Piața Unirii 14.

Csütörtök
A
Bukare
órákor uj
este 10 ó
nácstól a
ki:
A min
esti mini
szati törv
határozta
leg megal
amely a
egész von
és bizony
sünk szer
Ujra
sö
(Bucur
Kelet tud
törvény,
várt az o
sági köv
a legrövid
kerül. A
csak hián
már ezek
új törvén
sokat fog
életében.
Az új t
arról inté
a
A tr
Róma, f
nyitotta r
hozás ülés
nyitása a
tézkedésel
katonai k
ment kör
be igyekv
igazolták
lamentber
sel fogad
ünneplés
zése után
trónbeszé
korporáci
A trón
Olaszorsz
amely re
olasz nép
egyik a
vazás, a
békülés.
lantást v
kájára a
melyek a
fascizta
kiépítés
minden r
különböz
mondja
gek jogos
viseleteik
vezete ol
egyek tag
sége, jog
A trón
lom főgo
hogyan fej
Fét

A fogtechnikusok ügyét tárgyalta a tegnapi minisztertanács

Még májusban szavazásra kerül az új fogorvosi törvény

Bukarest, április 24. Tegnapi este 7 órakor újabb minisztertanács volt, amely este 10 órakor ért véget. A minisztertanácsról a következő kommunikét adták ki:

A minisztertanács folytatta a hétfő esti minisztertanácson megkezdett fogászati törvényjavaslat megvitatását és elhatározta, hogy május hónapban fogja végleg megalkotni az új fogászati törvényt, amely a fogtechnikusok működését az egész vonalon szabályozza. Bizonyos kor és bizonyos tartamu prakszis (értésülünk szerint 15 év) a speciális kvalifi-

káció alól mentesíteni fogja a fogászat egy részét. A minisztertanács azután a macedoniai román bevándorlással foglalkozott és megbízta a belügyminisztert, hogy a munkaügyi miniszterrel együtt szabályozza ezt a problémát. Miután a kormányhoz jelentés érkezett, hogy Giurgiuban jelenleg 250 macedoniai bevándorló van, akik nagy szükségét szenvednek, a kormány kétféle rendkívüli hirtelt szavazott meg első segélyként, amely összeget Mirto belügyi alminiszter személyesen fog a helyszínen szétosztani. A kormány egyben utasította a közle-

désügyi és közmunkaügyi minisztereket, hogy a most kezdődő utépítéseknel és vasuti beruházási munkáknál elsősorban a macedoniai bevándorlókat alkalmaz- zák.

Mihalache földmivélsügyi miniszter ezután jelentést tett a vetések állásáról. Raducanu munkaügyi miniszter beszámolt Délbesszarabia helyzetéről és az inségakcióról. A miniszter jelentését a minisztertanács tudomásul vette. A minisztertanács folyó ügyek intézésével ért véget.

Újra bevezeti a csődönkívüli kényszeregyez- ségi eljárást az új kereskedelmi törvény

Elkészült az új kereskedelmi törvény tervezete

(Bucuresti-Bukarest, április 24. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az új kereskedelmi törvény, amelyet érthető izgalommal várt az ország kereskedelmi és gazdasági közvéleménye, teljesen elkészült és a legrövidebb időn belül parlament elé is kerül. A törvénytervezetről eddig még csak hiányos adatok szivárogtak ki, de már ezekből is megállapítható, hogy az új törvény szelleme mélyreható változást fog okozni az ország kereskedelmi életében.

Az új törvényjavaslat első szakasza arról intézkedik, hogy minden kereskedő

kötelezve van könyv vezetésére. A második szakasz rendezi a közvetítők és ügynökök jogviszonyát, amely ügyekről az eddigi regáti törvény semmilyen intézkedést nem tartalmazott. Ez a szakasz legnagyobb részben az erdélyi törvény alapján készült el. A harmadik szakasz a tisztességtelen versenyről tartalmaz szankciókat és a kereskedelmi társasviszonyt szabályozza. A negyedik szakasz németországi mintára bevezeti a korlátolt szavatossági vállalatok rendszerét (G. M. B. H.) Ez az új rendszer hivatva

van fokozottabban védeni a részvényesek érdekeit. Az ötödik szakasz a részvénytársaságok ügyében intézkedik és a lejegyzett alaptöke ötven százalékának befizetését teszi kötelezővé.

A törvénytervezet második része az áruraktárakról és szállító vállalatokról tartalmaz intézkedéseket, a harmadik rész a váltó- és csekkforgalmat szabályozza, míg a negyedik rész újra bevezeti a csődön kívüli kényszeregyezséget és a kényszeregyezségi eljárást, valamint a polgári csődöt szabályozza.

Trónbeszéddel nyitották meg a korporációs fascista parlamentet

A trónbeszéd szociális politikát ígér és a leszerelési kísérleteket sikertelennek minősíti

Róma, április 24. A király szombaton nyitotta meg az új korporációs törvényhozás ülészeit. Az új parlament megnyitása alkalmából a legnagyobb övintézkedéseket léptették életbe, rendőri és katonai készültség szállta meg a parlament környékét és a parlament épületébe igyekvő képviselőket is szigorúan leigazolták. Victor Emanuel királyt a parlamentben a képviselők nagy lelkesedéssel fogadták és ugyanez a kijutott az ünnepségből Mussolininek is. Megérkezése után azonnal a király felolvasta trónbeszédét, amellyel megnyitotta a korporációs törvényhozás ülészeit.

A trónbeszéd rámutat arra, hogy Olaszország két olyan eseményt élt át, amely rendkívül nagy fontosságu az olasz nép jövőjére és fejlődésére: az egyik a marciusban megtartott népszavazás, a másik a Szentszékekkel való kibékülés. A trónbeszéd ezután visszapillantást vet a törvényhozás eddigi munkájára és megjelöli az új feladatokat, amelyek az új törvényhozásra várnak: a fascista állam alkotmányos rendjük kiépítését, amely annyira olasz, hogy minden más ország politikai formájától különbözik. Ebben az új államban — mondja a trónbeszéd — a dolgozó tömegek jogos érdekeit saját közvetlen képviselőik védik meg és a nemzet szervezete olyan, hogy az állam minden egyes tagjának megvan a maga felelőssége, joga és feladata.

A trónbeszéd szerint a fascista uralom főgondja lesz a gazdasági politika, hogy fejlessze és növelje a termelést.

Külpolitikai kérdéseket foglalkozik ezután a trónbeszéd. Rámutat arra, hogy az utóbbi években egymást érték a leszerelési értéklerek, nemes kezdeményezések történtek, de a leszerelési gondolat mindmáig csak nemes eszme maradt, amelynek ellenmind a fejtöréses szárazföldi, tengeri és légi fegyverkezés. Minthogy az eddigi kísérletek teljesen sikertelenek maradtak — folytatja a trónbeszéd — azáltalra az a köteletség háramlik, hogy idején gondoskodják a haza védelméről. A katonai erő

egyetlen célja hatalmassá és megbecsültté tenni a hazát — mondja a trónbeszéd — a hatalom és megbecsülés nem zárja ki, hanem ellenkezőleg elősegíti az őszinte, békés politikát. A kormány úgy mint eddig, ezután is minden erejével azon lesz, hogy minden néppel szemben konkrét, lojális és barátságos politikát valósítson meg, mihelyt Olaszország törvényes érdekeit konkrétan és lojálisan elismerik.

A trónbeszéd elhangzása után a képviselők hosszasan üzenetek a királyt.

HOTEL IMPERIAL PALACE

Igazgató: TASCU CIOMU.

Calea Victoriei No. 47. Telefon 312/82

Bukarest

Szomben a királyi palotával. Telefon 312/83

Elsőrangú szálloda, teljesen átalkítva. 110 világos, elegánsan bútorozott szoba. Példás tisztaság. Központi fűtés, fürdőszobák, lift. Melegvíz az összes emeleten. A legkülönbözőbb kényelmi újításokkal. Minden nyelven beszélnek.

ACELLEMEZ ÜZLETI

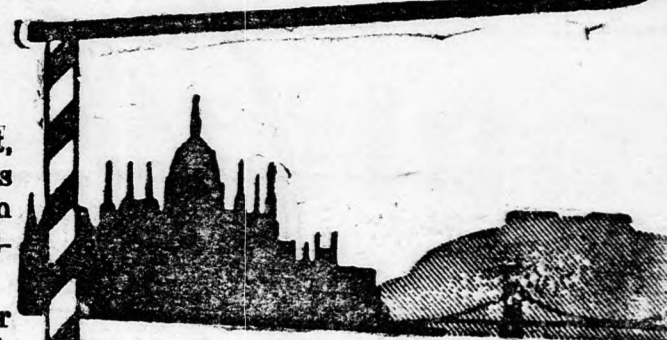
REDŐNYÖKET

Esslingeni ablak faredőnyöket gyártunk és a legolcsóbban szállítunk. — Arajánlattal díjtalanul szolgálunk. —

HALÁSZ TESTVÉREK

ORADEA—HAGYARAD
Strada Ungariei nr. 13.

BUDAPESTI NEMZETKÖZI VÁSÁR

1929 május 4-13.
A magyar ipar bemutatója.
25-50% utazási kedvezmény.
Számos különcsoport.
Vízummentes határátlépés.
Felvilágosítások és vásárgazolványok kaphatók:
Budapesten a vásárirórában, V. Alkermány-utca 8. szám.
Cluj: Kereskedelmi és Iparkamara.
Bisirița: Joan Laurentzi, fabricant de pielerie.
Carii Mari: Max Brichta.
Diciosemartin: Vajda Péter főkönyvelő, valamint a tb. képviselők Arad, Brassó, Târgu-Mures, Oradea-Mare és Timisoara városokban.

Miért kell ellenőriznünk vizeletünket

A leggyakrabban szimptomatikus és látható zavarokat az emberi szervezetben a vizelet mindenkori állapota mutatja.

Az egészséges ember vizelete tiszta, átlátszó, sárgás színű.

Ha ez a folyadék zavaros, az kétség-telenül annak a jele, hogy a vesék nem dolgoznak normálisan. Nagyobb bajok elkerülése céljából tanácsos, hogy a vizeletet egyszerű és gyakorlati eljárás révén alaposan megfigyeljük olyképen, hogy azt tíz-tizenkét órán át tiszta edényben hagyjuk.

Azután, ha az edény alján a mély-sárga színűen kívül észreveszünk egy vékony réteg vöröses port, akkor nyilvánvaló, hogy a szervezet fölösleges huy-savat tartalmaz.

A huy-sav kémiai üledéke a kénes anyagoknak, ami leginkább a bő táplálkozásból ered, erős mártások élvezetétől, hústól, alkohol, vagy nikotinmérgezésétől. A huy-sav az emberi szervezet egyik legveszedelmesebb mérge.

Az ülő foglalkozás, az izületi terhelt-ség, a nedves környezet szintén okai a huy-sav fejlődésének és kialakulásának.

A reumatizmus, izületi bajok, érlelme-szesedés, epekő, ischyas, neuralgiák és vesefájdalmak megannyi betegség, amit a huy-sav fölöslege idéz elő és táplál.

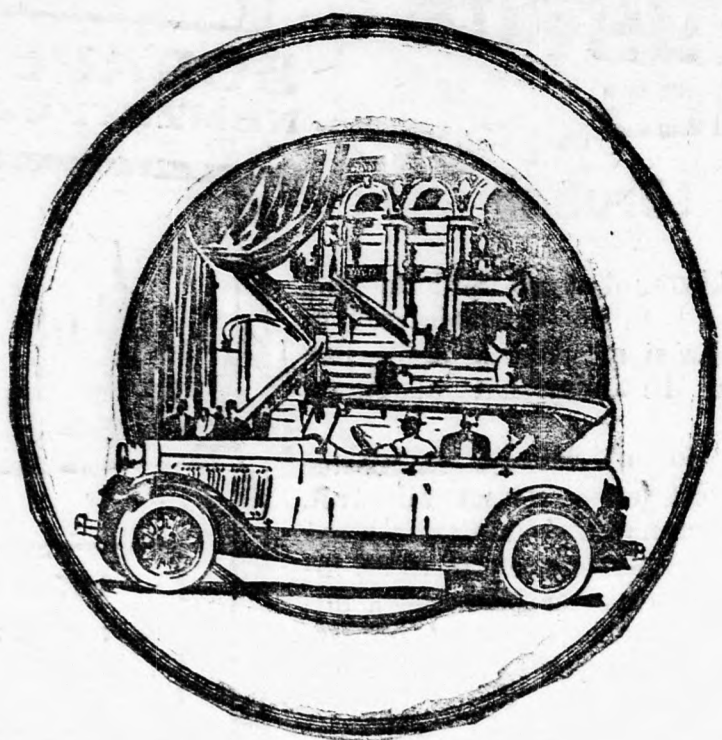
Eppen ezért feltétlenül szükséges, hogy azonnal használjuk az Urodonal-t, azt a szerit, amely legalkalmasabb a huy-sav elpusztítására.

A vizelet e gyógyszer hatása alatt azonnal megtisztul, a huy-savfölség eltűnik és a szervezet meg van védve azoktól a bajoktól, amelyeknek következményei nagyon is veszedelmesekké válhatnak.

Dr. José Ferrar Cassain

az aragozai kerületi kórház főorvosa.

Férfiöltönyöket speciálisan tisztít „Unió“ kelmefestőgyár Cluj.

A legnagyobb ellenállóképesség a rossz utakon
 Legteljesebb technikai tökéletesség
 Legkisebb fentartási költség
 Elegáns vonalak
 A legnagyobb kényelem
 csakis az új

DODGE BROTHERS

automobilnál található!!!

Hatalmas 6 hengeres motor, 7 helyen csapágyozva,
 mind a négy kereken hidraulikus fék.
 Extra-solid alváz: 20 cm. szélességben rögzítő traversek.
 Hidraulikus lökhárítók.
 Levegőszűrő, benzinszűrő, olajszűrő.

Tegyen kísérletet, hogy fentiekről meggyőződjön!

Vezérképviselő: GR. CHRISTEA & CO. Societate Anonima de Automobile, BUCUREȘTI, B-dul J. C. Bratianu 46.
 Helyi képviselő: Aurora Petrolifera Soc. in nume colectiv Cluj, Calea Regele Ferdinand 62. Telefon 855.

Megszűnt a Németország—Ausztrália közötti transzocéáni telefonforgalom

Az összeköttetés fentartása nem fizetődött ki

(Berlin, április 24. Az Uj Kelet tud.) A Németország és Ausztrália közötti transzocéáni telefonforgalom, mely hosszú ideig a legkiegelentibb eredménnyel működött, a tegnapi nap folyamán megszűnt, miután az utóbbi hónapokban az összeköttetés fentartása már nem fizetődött ki. A beszélgetések száma olyan minimális volt, hogy egy hétre alig egy kapcsolás esett. A beszélgetést Berlin és Sidney között tudvalegőleg Londonon keresztül továbbították.

Ugyancsak szó van arról, hogy Németország és Argentína között is megszűntek a telefonforgalmak, mert Berlin és Buenos Aires között egész március hónapban a két irányból összesen ötvenhat hívás történt. Ezeknek legnagyobb részét Hamburgból hívták, de akadt beszélgetés Kölnből és Frankfurt am Mainből is. Több külföldi állam szintén Berlinen keresztül beszél. Argentínával. Így például Svédország és Dánia, de közvetett kapcsolás történik Varsóból. Bécsből Budapestről, sőt Svájcban is, amely államok szintén a berlini központra keresztül

tül kapják meg az argentinai számokat. Bár Párison keresztül is lehet beszélni, a beszélgetés nagyrésze mégis Németországon keresztül bonyolódik le.

Páris szintén nagy propagandát csinál a transzocéáni telefonforgalomnak. Így például minden Párisba érkező argentinainak egy cédulát nyomnak kezébe a szállodában a következő felirással: „ne felejtessen el Argentínába telefonálni”. Erre különben már a hajón is felhívják a figyelmüket.

A transzocéáni telefonforgalom rendszerint délután három és hét óra között bonyolódik le, amikor a hangerősítők is jobban működnek.

Triumph cipőmodellek a legújabbak!
 Kaphatók minden jobb üzletben

A tizenegyedik emeletről acélgerendák zuhantak Newyork egyik forgalmas uccájára

Négy munkás meghalt, öt a romok alá került

Newyork, április 24. A Western Union Newyork délnyugati felében épülő új huszonegy emeletes házának építési munkálatai során szombat délután egy daruról több acélgerenda az épület tizenegyedik emeletének magasságában leszakadt és szétrombolta az ucca másik oldalán levő házak homlokzatát. Négy munkás, akik a tizenegyedik emeleten

dolgoztak, meghalt, öt pedig a romok alá került. Az eltemetett munkásokat eddig még nem sikerült kiszabadítani. Többen súlyosan megsebesültek. Az új építkezés az üzleti negyedben folyt, amelynek szűk uccán nagy a kocsiforgalom. A szerencsétlenség az egész környéken nagy pánikot keltett.

A kolozsvári ortodox chevra kilencvenéves fennállását székház építésével teszi emlékeztetéssé

Érdekes adatok a chevra régi könyveiben

(Kluj-Kolozsvár, április 24. Az Uj Kelet tud.) Ezidén múlt kilencven éve, hogy a kolozsvári zsidó hitközség, amely még akkor teljesen egységes volt, megalapította szentegyletét, a Chevra Kadisát. A legnemesebb zsidó intézmény a Chevra Kadisa, amely élőkéről és holtakról gondoskodik. Tagsági járuléka és a sírhelyért követelt taksái azt a célt szolgálják, hogy a község szűkösödő nagy inségükben, főleg betegség esetén segítse, istápolja az elesetteket és tegyen jót azokkal, akik nem mehetnek kéregetni.

A kolozsvári Chevra Kadisa az elmúlt esztendőben negyvenöt ingyenes temetést rendezett, ami az egyesületnek 129 ezer lejébe került. A segítők összege, amelyet ebben az évben kiosztott, 207 ezer lejre rug, orvosi receptért (a Chevra 33 százalékos kedvezményt kap a gyógyszerárakban) kifizetett 223 ezer lejt, szűkösödő gyermekek felnevelésére adott harmincezer lejt.

A nevezetes évforduló alkalmából a kolozsvári ortodox hitközség Chevra Kadisája megvásárolta a Hosszu-ucca 9. számú házat, hogy itt egy szertartási termet építsen és betegszobát az olyanok számára, akik az uccán esnek össze s nincs hozzátartozójuk, kinél orvosi kezelést kaphatnának. Itt lesz a Chevra székháza is. Ha majd valósággá válik a Chevra Kadisa székházterve, akkor a szertartási teremben, itt bent a városban lehet majd elbucsuztatni a zsidó halottakat és az élőket megkímélni a temetőig való fáradságos, nagy uttól.

A Chevrának egy régi jegyzőkönyvéből érdekes adatok maradtak fenn. 1862-ben egy Mordechaj Ben Jichok nevű szamosfalvi zsidót hozták be a Karolina-téren lévő kórházba. Minthogy senki hozzátartozója nem volt, a kórház anatómusai felboncolták, megnyitották koponyáját és agyvelejét spirituszba tették. Kolozsvár zsidói csak később tudták meg az esetet, mire nagy tanácskozás volt éppen peszach napján a Chevránál. Manele Herman és Joel Wertheim, a mostani Chevra-elnök apja, azonnal elmentek a város uraihoz és sok utánjárással kieszközölték, hogy peszach felünnepén reggel eltemetlessék az ismeretlen halottat. Minthogy a halott testrészeit közös verembe hajították, a részeket ki kellett onnan emelni. Egy reb Eleázár nevű Chevra-tag szállott le legelőször a gödörbe és az orvos és a kórházzal megmatatta, melyek a zsidó halott testrészei. Ezeket gyalut-

lan koporsóba tették és az egész kolozsvári zsidóság részvétele mellett peszach első felünnepén nagy tisztelettel eltemették a temetőben. Kint a nyitott sír előtt a bűnbánás imáját énekelték. Jodenu lo sofoho et hadam haze..

Egy másik feljegyzés elmondja, hogy a Chevra 1847-ben a városnak kölcsönadott egyezer pengő forintot. De hozzáteszi, hogy nem kényszerből történt, hanem a zsidók jóindulatából és méltányosságából adták a kölcsönt a városnak. A Chevra vezetőségének minden tagja neveinek aláírásával igazolja ezt.

1878-ban Ranselburg Abraham ruhakereskedő, a Chevra egyik tagja megsértette az elhalt főrabbit: Glasner Abrahamot. A Chevra emiatt megbüntette száz forint bírságra és kötelezte, hogy menjen ki tizedmagával a rabbi sírjára és kérjen tőle bocsánatot. Nyolc napot adott a Chevra Ranselburgnak erre, ő azonban ezt a követelést nem teljesítette. A Chevra erre Ranselburg törzslapját kitépte a Szentegylet könyvéből és viszaküldte neki azzal, hogy többé nem lehet tagja ennek az egyesületnek. Ranselburgnak, ki Lengyelországból származott ide és istentagadónak ismertek, ez a büntetés azonban nagyon fájhatott, mert nemsokára elhagyta a várost, felköltözött Budapestre, ahol leshármazottjai nemsokára elhagyták a zsidó vallást.

A kolozsvári Chevra Kadisa minden különös külső ünnepség nélkül üli meg fennállásának kilencvenedik évfordulóját. Ez így méltó is a nemes egyesület tradícióihoz. Az évfordulót a székház építésével akarja emlékeztetéssé tenni és az ehhez való adakozás minden zsidó ember szívbeli kötelessége. A Chevra egyébként a mostani peszachra ötven ezer lejt osztott szét a helybeli szűkösödők között.

Mielőtt a végeládsnak és árverésnek felülne, kérem az új árakat a

Néparuházban

Calea Regele Ferdinand 33. meglekinteni.

- 1 m. zephr, karton és vászon Lei 26.-
- 1 drb. combine, női ing, férfi ing, alsónadrág — — — 95.-
- 1 drb. abrosz, harisuyatartó, flohrharisnya — — — 95.-
- 1 pár női, férfi vagy patent gyermek harisnya — — — 15.-

Ha minőségre is súlyt helyez, követeljen

Dreher--Haggenmacher sört

Csütörtök
 MA
 az
 Lieb
 sán
 ven
 A ke
 is
 Berlin,
 magyarán
 metország
 ügyvéd
 körül tá
 iratban a
 tini ügyv
 lentős sze
 burg gyil
 tésében, i
 Jörns a
 pert indit
 gyalását
 berlini es
 izgalom é
 A több
 rendkívül
 A bíróság
 Pieck kép
 vallomást
 Pick kép
 jén azt a
 hogy ugy
 mint Lieb
 Csupán l
 véletlen l
 nie a bizt
 Hotelben
 jeinek fog
 nézve két
 lanu. A k
 nézve te
 val szem
 lett védel
 Ezután
 don folyt
 selő:
 — Jörn
 szolván s
 nak és m
 igazság k
 ták Jörn
 hogy Lie
 ték agyon
 előtt álló
 verték, u
 Egy szob
 Jörns elő
 ról felkia
 üdvözöljé
 ben". De
 ján.

TE
 KI
 INTSE
 ME
 G

MAGYAR SZINHÁZ

MAGYAR SZINHÁZ

1929 április 27-én, szombaton este

az Uj Kelet kamaraestélye

Jegyek elővételben a színházi pénztárnál.

Liebknecht és Luxemburg Róza meggyilkolásának részletei teljes borzalmasságukban elevenedtek meg a berlini sajtóbírósaág előtt

A gyilkosság egyik vizsgálóbírója ellen kiadott röpirat miatt került az ügy a sajtóbírósaág elé. A főmagánvádlót még az ügyész is vádlottnak nevezi. Pieck képviselő szenzációs vallomása

Berlin, április 24. Emlékezetes az a nagyarányú kavargás, mely egész Németországban dr. Bornstein berlini ügyvéd „Jörns kolléga” című röpirata körül támadt. Bornstein ebben a röpiratban azzal vádolta meg Jörns berlini ügyvédet, volt hadbíró, hogy jelentős szerepe volt a Liebknecht-Luxemburg gyilkosság tettesének megszöktetésében, illetve az ügy eltussolásában.

Jörns a röpirat tartalma miatt sajtóper indított Bornstein ellen. A per tárgyalását a napokban kezdte meg a berlini esküdtszék, a lehető legnagyobb izgalom és érdeklődés közepette.

A több nap óta tartó tárgyalás ma rendkívül érdekes fordulathoz érkezett. A bíróság ugyanis tanuként megidézte Pieck képviselőt, aki rendkívül érdekes vallomást tett.

„Ugyanaz a sors várt rám”

Pieck képviselő mindjárt vallomása elején azt a szenzációs vallomást tette, hogy ugyanarra a sorsra volt szánva, mint Liebknecht és Luxemburg Róza. Csúpan lélekjelenlétével és a szerencsés véletlen folytán sikerült megmenekülnie a biztos haláltól. Pieck is az Eden Hotelben volt a gárdalövészdivízió tisztjeinek fogságában és így a történetekre nézve kétségtelenül a legkompetensebb tanu. A képviselő vallomása Jörnsre nézve terhelő, úgyhogy a tanu vádjaival szemben a feljelentő ügyvédnek kellett védekeznie a tárgyaláson.

Az Edenhotel vadállatai

Ezután a következő szenzációs módon folytatta vallomását Pieck képviselő:

„Jörns a kihallgatottaknak úgy szólván szájukba adta, hogy mit valljanak és mindent elkövetett, hogy az igazság ki ne derüljön. Hiába mondták Jörnsnek bírótársai: lehetetlen, hogy Liebknechtet „szkése” közben lőték agyon hiszen Liebknecht már a hotel előtt álló autóban puskaaggal fejbeverték, úgyhogy menni is alig tudott. Egy szóval példál az volt Jörns előtt, hogy az egyik tiszt az uccáról felkiabált a többiekhez: „Gyertek le, üdvözöljétek Liebknechtet a Tiergartenben”. De Jörns csak ment a maga útján.

— Én ott voltam 1919 január 15-én az Eden Hotel haljában, amikor Luxemburgot és Liebknechtet behozták. Egész sereg tiszt szorongott a hallban, akik „itt jön a kis ártatlan Róza” és más gunyos megjegyzésekkel, majd pedig reprodukálhatatlan kifejezésekkel illették Luxemburgot.

„Nem bírom nézni”

— Amikor én ez ellen tiltakoztam, „Mit akar ez a fickó”, „Biztosan a gávallérja”, „Vágjatok rá egyet!” és más kifejezéseket hallottam. Később jött egy tiszt, aki cigarettát osztott szét a katonák között és hallottam, anint mondták: „Ez a banda nem hagyhatja el élvé a szállodát”. Engem felvezettek az egyik emeletre, őrt állítottak mellém és megparancsolták, hogy arcaim a falnak fordulva mozdulatlanul álljak. Néhány pillanat múlva sikoltozva szaladt mellettem a hotel egyik szobalánya, aki folyton ezt kiáltotta: „Nem bírom nézni, hogyan ütök szegény asszonyt! Már egészen vége van!” Az őt ekkor olyan mozdulatot tett fejezével, hogy az volt a határozott benyomásom, agyon akar löni. Hatrafordultam s ekkor láttam, hogy az őrt közben leváltották. Nem az az ember állott mögöttem, aki felvezetett, hanem egy másik. Mint később megtudtam, Runge volt ez az új őr, aki szemtanuk szerint, puskaaggal fejbeverte Luxemburg Rózát és Liebknechtet.

Kicsoda az osztrák Heimwehr mai fővezére?

„Vigyen engem kihallgatásra!” — követeltem, Runge zavarba jött, végigvezetett a folyosón. Az egyik szoba ajtaján volt egy tábla: „Pabst kapitány”. Pabst, mint ismeretes, az osztrák Heimwehr mai fővezére. Anélkül, hogy Rungeval törődtem volna, egy pillanat alatt megnyomtam a kilincset és beugrottam a kapitány szobájába. Pabst azután két hadnagyot adott mellém őrzőül. Bizonyos, hogy Runge éppen olyan sorsot szánt nekem is, mint Liebknechtnek... Pieck képviselő azzal fejezte be vallomását, hogy Jörns az ő kihallgatását megtagadta s csak a gárdalövész-hadosztály tisztjeit hallgatta ki, hogy az ügyet sikerüljön elkenni.

Egy rokkant feneyad vallomása

A következő tanu dr. Liepmann tisztviselő, aki az emlékezetes időben a gárdalövész-hadosztálynál szolgált és azt a parancsot kapta, hogy Liebknechtet szállítsa a moabiti fegyházba. Liepmann elmondotta: emlékszik arra, hogy miközben Liebknecht mellette ült a sofőrüléson, az autóban ülő öt civilképenyeges ember puskaaggal ütötte hátulról Liebknecht fejét.

A tanu úgy adja elő a Tiergartenben történeteket, hogy sötét volt, alig láttak, egyszer csak azt hallotta, hogy Liebknecht szökni akar, lövés dördült el s Liebknecht összesett.

— Tisztán látta ön Liebknechtet? — kérdezi a tanutól dr. Lewy Bornstein ügyvéd védője.

— Annak az éjszakának eseményei szinte mámoros gyorsasággal peregettek le. Nem emlékszem semmire biztosan, hiszen mi a háboruban négy évig öltünk, egy emberrel több vagy kevesebb abban az időben nem számított, — mondja a tanu, aki rokkant ember és egy mankóval és egy bottal áll a bírói asztal előtt.

Hoffmann tábornok szerepe

A következő tanu Kurtzig volt hadbíró. Elmondja, hogy Hoffmann tábornoknak, aki a breszlitovszki békét megkötötte, bizalmas, jó embere volt. 1919

elején mindketten az Eden Hotelben laktak.

— Amikor értesültem arról, hogy Liebknechtet és Luxemburg Rózát meggyilkolták, jelentettem Hoffmannnak, aki azon a véleményen volt, hogy a népbiztosok bevonásával meg kell indítani a nyomozást s a tetteseket kézre kell keríteni. A Luxemburg-ügyet rám osztották ki, mint hadbíróra, a Liebknecht-gyilkosságot Jörnsre.

Meggyőződésem az volt, hogy a lövésztisztek a bűnösök a gyilkossági ügyekben s ezt a véleményemet Jörnsnek is megmondottam. Az ügyet azután elvették tőlem s engem máshova osztottak be.

A következő tanu Wegmann, aki mint a berlini szocialista végrehajtó tanács tagja, részt vett a nyomozásban.

Jörns: notórius alkoholista

Izgalmas jelenet következett ezután. A tanu kijelentette, hogy Müller jelenlegi kancellártól és Haase volt képviselőtől már akkor értesült, hogy Kurtzig derék ember, Jörns azonban notórius alkoholista, akitől jót nem lehet várni.

— Jörns személyével szemben voltak bizalmatlanok? — szól közbe az ügyész — vagy csak a vádlott hadbírói minőségét kifogásolták?

Nagy izgalom támad a teremben, mivel az ügyész Jörns ügyvédet, a feljelentőt, vádlottnak nevezte. Az ügyész is megjegyzi:

— Ejnye, már másodszor nevezem vádlottnak a főmagánvádlót.

A tanu azzal fejezi be vallomását, hogy a szocialista végrehajtótanács egy vonatra való aktát gyűjtött össze az ügyről, de egy ízben házkutatást tartottak a hadügyminisztériumban, az aktákat elvitték és sohasem hozták vissza többet. A tárgyalást ezután ismét elnapolták.

Megkezdődött a Taar-panama főtárgyalása

(Cluj-Kolozsvár, április 24. Az Uj Kelet tudósítójától.) A kolozsvári törvényszék második tanácsa előtt ma délután vette kezdetét a Taar-panama tárgyalása. Megírta már az Uj Kelet, hogy a nagyszabású panamát Coltescu volt CFR osztályfőnök és Taar János fékező követte el, akik különböző kijárások díjazásaként többmillió lejtel károsították meg az államot. Dr. Motiu Jenő, akit a minisztérium az ügy kivizsgálásával megbízott, Coltescuék jó politikai összeköttetésükkel Brassóba helyezték át, majd menesztették az állam szolgálatából. Motiunak ma is hatmillió kártérítési pere fekszik a kolozsvári közigazgatási bíróságnál.

Annál meglepőbb, hogy a közlekedésiügyi minisztérium három nappal ezelőtt

távíratilag értesítette Motiut, hogy őt bizza meg a tárgyaláson a CFR jogi képviselővel. A ma kezdődő tárgyaláson már dr. Motiu Jenő foglalta el az állami ügyvéd helyét, míg a vádlottak védelmét dr. Giugiu János kolozsvári ügyvéd látja el. A tárgyaláson a két fővádlott nem jelent meg és csak a nyolc mellékvádlott foglalt helyet a vádlottak padján.

A mai tárgyaláson, mely délután is folytatódott, a nyolc vádlottat hallgatták ki, akik tagadták a terükre rótt okirathamisítási, csalási és megvesztegetési bűncselekményeket. A tárgyalásra négyszáz vasutas tanut idéztek meg, akik közül ezen a héten hatvanat akar kihallgatni a törvényszék. A tárgyalás előreláthatólag nyolc-tíz napig fog tartani.

TEKINTSE MEG!
a leghíresebb német gyártmányu
MASTER kerékpár
és
PHÖNIX varrógépet
Gramofonok és lemezek nagy választékban.
Olcsó ár és kedvezményes részletfizetés. Eladás nagyban és kicsinyben. Javításokat felelősség mellett vállalunk.
Lerakat: Str. Barilju (volt Malom-utca) 16. sz.

Hívja fel ismerőseit is a sékel megváltására

Szépségápolás! Hölgyfodrászat!
Hajszálak és szemölcsök végleges kiirtása, ráncos, miteszeres, szeplős arcok rendbehozatala műtermemben, vagy otthoni kúrálással, Hajvágás, ondulás stb. Ingyen tanácsadás! „Margó”-szalon Braşov, Főter, Virágos 14., 1. emelet.

árverésnek...
ban...
and 33...
Lej 26.-
95.-
95.-
15.-

A Mizrahi Világszervezet felhívása a sékelért

Csak néhány hét választ el a XVI. cionista világkongresszustól. Ez idő alatt minden erőnkkel meg kell feszítenünk, hogy a vallásos, nemzeti alapon álló zsidóság számerejét minél több delegátus kiküldésével dokumentáljuk. Ennek a konferenciának nagy jelentősége van Erec Jisrael fejlődésére. Alapot fog adni a konferencia a kibővített Jewish Agency működésének, mely a cionista gondolat jövőbeli hordozója lesz. A Mizrahi világszervezet, mely a vallásos zsidóság szervezetei közül mint egyedülálló vesz részt az újjáépítő munkában, szükségesnek tartja, hogy a Jewish Agency munkájába számarányának megfelelően befolyjon, véleményét és befolyását érvényesítse. Ezt azonban csak akkor tehetjük meg, ha megfelelő számú sékelt tudunk felmutatni, hogy annak számához viszonyítva, lehetősen a legtöbb delegátust küldhessük a konferenciára.

Zsidó testvéreink! Ma, midőn minden ország zsidósága, még a nemzionista zsidóság is azokkal a lehetőségekkel foglalkozik, hogyan juthat be a Palesztina-építő cionista világszervezet vezetőségébe, akkor mi Tórahü, nemzeti alapon álló zsidóság nem szűnünk meg egyszerűen a hangoztatni és elvárjuk mindazoktól, akik hisznek a zsidó nép jövőjében, megtartják a szombatot és szent ünnepeinket és ismerik szent törvényeinket, hogy vállvetett munkával és lelkes adakozókészséggel sorakozzon fel mögöttünk. Lássák be végre, hogy a zsidó nép regenerálódása és Palesztina felépítése szent vallásunk és törvényeink egy része. Jöjjetek tehát és egyesüljétek, mint egy ember a „Mizrahi Világszervezet” keretében!

Jöjjetek! Egyetlen zsidó testvérünk sem hiányozhat táborunkból, aki szereti népünket és hagyományainkat.

Jöjjetek! Váltsátok meg a zsidó együvé tartozás, zsidó szolidaritás, testvéri

együttérzés és a zsidó szellemi és lelki-egység szimbólumát; a Sékelt!

Minden megváltott sékel újabb zsidó öntudatot és újabb zsidó energiát jelent.

Testvéreink! A jelen sokkal több munkát követel a Mizrachitól a sékel számára, mint eddig. Minden zsidó váltsa meg a sékelét!

Európa vagy Amerika

Egyéni és tömegcivilizáció

Lucien Romier, a modern politika és gazdasági élet egyik legalaposabb ismerője könyvet írt a civilizáció új irányairól. Könyvében, amelynek címe: „Kié lesz az uralom: Európáé vagy Amerikáé?” mindenek előtt azt a tényt állítja fel, hogy Európa politikai és szociális intézményeit lassankint egy új közösség alakítja át, amely közösséget az ipari fejlődés által egybegyűjtött tömegek alkotják.

— Száz év alatt — írja Romier — a világ lakossága megkétszereződött, Európa népessége a háromszorosra, Észak-amerikáé a harminc-negyvenszeresre emelkedett. A mai emberiség, amelyet a gazdasági élet új forrásai formáltak át, tömegekben él és csak tömegekben élhet. Ha megváltoztatnák azoknak a tényezőknél egyike, amelyek a tömeget felteleteli, ha elnyomnák azokat a gazdasági forrásokat amelyekből ezek a tömegek összevagdultak egyének együttes munkával a megélhetésüket kapják, a tömegek széthullanának, a népességnek ez a többlete kihalna és a születendő gyermekek soha sem látnának napvilágot.

Romier meg van győződve, hogy a jövő alakításában az élet gazdasági oldalának jut a vezető szerep. A társadalom

egyensúlyának alapja a gazdasági tömegek berendezkedése és azoknak egymáshoz való viszonya. Ez az új társadalmi erő a nemzeti határvonalak eltörlésén dolgozik. Az emberiség újabb uniformizálása van folyamatban. A kérdés az, vajjon a helyhez kötött hagyományok romjaiból új civilizáció fog-e kialakulni, vagyis helyesebben az, hogy melyik civilizáció lesz a legalkalmasabb a tömegek igényeinek a kielégítésére és a világ meghódítására.

E kérdés felállítását után Romier összehasonlítja az európai és amerikai civilizációt. Altalánosán észlelhető irányzatul állapítja meg, hogy a liberális és individuális hajlamu középosztály rohamosan veszti el befolyását az általános választásoknál. Ezt az osztályt, amely kívül áll a gazdasági szervezeten, a politikai tevékenység terén, lépésről-lépésre visszaszorítja a tömeggazdaság szervezete. A törvényhozásban ezt a tömeggazdaságot képviseli a konzervatívok vagy kapitalisták, mástrész a szocialisták képviselik.

Mussolini volt az első, aki ezt az elvet a gyakorlatban is megvalósította, amikor a gazdasági tényezőket részesítette

előnyben „az individualista burzsoázia kopott formuláival szemben”. Az „osztályharc, mint effektív eszme igen rövid életű lesz, mert az élet a gazdasági tömegek különböző összetevőit közös erőre fogja hozni és ha ezek egyszer egyesülnek, mint ahogy ezt Amerika példája mutatja, a politikában csak az ő akaratuk fog érvényesülni.

A modern társadalom egyik legnagyobb jelentőségű jelensége annak a felismerése hogy a végtelenségig specializált és egyéni kezdeményezését teljesen elnyomó munka nem önmagában hordja a jutalmát, hanem a munka annyit ér, amennyi jövedelmet hoz. Ez a megismerés az emberek figyelmét a munka megbeszélésére helyezi a munka jövedelmének megbeszélésére tereli. És mert a gépek mindig tökéletesebben és könnyebben működnek, a munkában is az a meggyőződés érelődik ki, hogy a haladásnak s a jövedelem fokozásának semmi sem áll útjában. Európa népei hagyományokhoz és nemzeti elkülönülésekhez ragaszkodnak abból a mélyfészes ösztönből, vagy meggyőződésből, hogy ettől függ életképességük. De az államok már ma sem a hatalom egyedüli forrása, mert a nemzetközi kartellek ereje állandóan növekedően van.

Amerika ellenben a „tömeg-civilizáció”, tökéletes és viszonylag boldog mintája. Az Egyesült Államok társadalmát az üzleti „szociokrácia”, a lakosságnak mintegy tizenöt százaléka, vezetői és hatalmában tartja az ország gazdasági életének a túlnyomórészt. Részletesen ismerteti az amerikai életet, a mezőgazdaság jövőjét és a túltermelés kérdését. Legnagyobb veszélynek tartja a családi élet szétborulását és a protekció túltegnését.

Végezve arra a megállapításra jut, hogy egy liberális társadalom, mint a szocializmusnak napja lejáróban van, mert a modern világban egyik számára sines hely. A szocializmus a gazdaságot valamennyi mozdíthatatlan szerzeménynek tekintette, holott a modern világban csak az egész világot behálózó kereskedelem gyorsuló vagy lassuló kerengésében való részvétellel szereshető és tartható meg. A világ fejlődésének kulcsa nem az árak termelése, hanem azok forgalombahozása és minden váratlan esemény, egy új törvény, egy sztrájk, háború, amely az áruforgalmat akadályozza, a termelés csökkenését vonja maga után.

Romier azzal a konklúzióval fejezi be rendkívül érdekes könyvét, hogy „a konzervatív pozíciókat minden áron meg kell védelmezni.” Ez alatt az értelmiség szupremáciáját, a humanizmust és a család érintettségét érti. A modern kapitalizmus iránya ép olyan veszedelmes mint a szocializmus, mert mind a kettő az embert csak gazdasági gépnek tekinti, amelynek célja termelni, fogyasztani és a tömegek megélhetését elősegíteni. Mind a kettő az egyéniség elszemélytelenítéséhez (depersonalizáció) vezet.

„Az anyanyelvű kultúrák kegyetlenek az öregekkel szemben, tisztelősek a halottakkal és nem törődnek a gyermekekkel. Az az egoizmus, amely a multtal szakít, a jövőt is tönkre fogja tenni.”

A világ uralma azé a világrészé lesz, amely a legtökéletesebben fogja a konzervatív eszméket a modern gazdasági berendezkedés igényeivel összeegyeztetni. Európának szaktania kell a nemzetiségi partikularizmus gondolatával és az individuális kultúrát a tömegek részére hozzáférhetővé kell tennie. Viszont Amerikának el kell hagynia a kapitalizmus és a szocializmus túlhajtásait, revidálnia kell az osztályharc megváltó erejébe vetett hitét és az együtműködő tökéles és munkás tömegeket a konzervatív erkölcsi eszmék tisztelőjévé kell nevelni, ha a világ ura akar lenni.

Romier nem mondja meg, hogy a világhuralmat melyik világrész fogja megszerezni, de könyvéből kiértezhető, hogy ő Amerikát tartja erre hivatottabbnak és alkalmasabbnak.

Egy híres mozicsillag elmondja, hogy a férfiak miért szeretnek bele színésznőkbe

Hivatásomból kifolyólag nagyon sok csillagát ismerem a színpadnak és a mozivászonnak. Sok intim dolgot tudok róluik és nagyon jól tisztában vagyok, mi az oka annak, hogy ezek a színésznők olyan nagy figyelemnek örvendenek a férfiak részéről.

Hogy egészen őszinte legyek, nem lehet általában állítani, hogy a színésznők szebbek volnának, mint a többi asszonyok. Mindenki látott már 40 éves asszonyokat, akik alig husz évesnek néznek ki. El lehet ezt mondani nagyon sok 50 éves asszonyról is, akik nem néznek ki 30 évesnél idősebbeknek. Mindezt megmagyarázza az, hogy a színésznők ismerik az arcbőr titkát, el tudják érni, hogy az az üdőség és fiatalág minden csillogását magánhordja. Tudják, hogy hogyan kell konzerválni az arcbőr simáit és tisztán, a fiatalág éveinek elmúltával is. Ez az ifjú külső, amelyik nem mulik el soha, hajtja a férfiakat feléjük. Ha azt akarják, hogy fiatalabbnak látszanak koruknál és sokkal szebb külsővel dicsekedjenek, ha azt akarják, hogy az arcbőr hiányosságai és grácia nélkül hibáit helyreállítsák, használják azt a szépségreceptet, amelyet a világ leghíresebb művésznői olyan féltékenyen őriznek. Vegyítsenek kevés tejkremet az Önök által használt puderbe. A tejkrem sokkal könnyebben használhatóvá és finomabbá teszi a pudert, mely így preparálva megmarad az arcokon, napfény szel és esővíz ellenére is. Csak így tudják megőrizni szép, különleges és egy husz éves leány arcbőréhez hasonló finomságu arcbőrüket.

A tejkrem ugyanakkor megakadályozza, hogy a puder a bőr természetes nedvességét kiszáritsa, hogy durvává és recézetté tegye. Mindenki megveheti a tejkremet és a keverék elkészítéséhez szükséges készületeket, ez megkíméli attól, hogy gyógyszertárakban vásárolják, mert így házilag is elkészíthetik. De megvehetik a preparátumot készen kereskedésekben is Tokalon puder név alatt. Ebben a rizsporban megtalálják a tejkremet tudományosan preparálva és elvegyítve egyéb értékes anyagokkal, amelyek hozzájárulnak az arcbőr fiatalításához. A Tokalon pudert Amerikában, Angliában és Franciaországban is használtam és tülzárás nélkül állíthatom, hogy szép arcbőrömöt, amelyre annyira büszke vagyok, ennek a pudernak köszönhetem. E puder révén az arcbőr csodálatos, természetes szépséget nyer, finom, üde és bárszépnyugható lesz.

A Tokalon pudert két formában preparálják: a FASCINATION Tokalon puder, amely alig látható finomságu puderréteget von az arcra és a PETALIA Tokalon puder, amely azoknak ajánlandó, akik a kissé sűrű pudert szeretik. A Tokalon pudert a COMPANIA TOKALON társaság készíti Páris, Rue Auver 6. A Tokalon puder szállár állapotban is kapható.

TOKALON PUDER

JEGYZÉK. — A TOKALON puder rendes dobozokban 80 lejért kapható. A nagy doboz, amely az előbbi kétszeresét tartalmazza, 120 lej. A Tokalon puder mindenütt kapható és megrendelhető az ELITE gyógyszertárban București, Calea Victoriei 39.

GINA RELI

Legutóbbi filmjében, a „LES DEUX GOSSES”-ben óriási sikert aratott Angliában, Amerikában, és úgy, mint Franciaországban egyformán híres és a legnagyobb filmcsillagok közé számítják. Magában egyesíti az igaz tehetséget a legcsodálatosabb szépséggel.

Szezon június 1-től szeptember 1-ig

BAILE GOVORA

Jódos és kénes ásványvizek, ajánlatok krónikus reuma, érelmeszesedés, vérbaj, bőrbetegségek, ércsomó ellen. Fizioterápia. Inhaláció, pulverizáció, süritett levegő reichenhall mintára, szénsavas fürdők, elektro-mozis fürdők, diathermia, Roentgen ultraviola sugarak.

HOTEL PALACE

modern kényelemmel berendezve.

BAILE CALMANEȘTI-CACIULATA

Kénes ásványvizek. Purgatív ivóvizek, ajánlatosak reuma, vérszegénység, főfájás stb. esetén.

Fizioterápia és hidroterápia, inhaláció, pulverizáció, diathermia, iszap fürdők, szénsavas fürdők, Röntgen ultraviola sugarak.

Nagy szálloda modern kényelemmel berendezve.

Patakfürdő, homokfürdő az Oltnál.

Caciulata rádióaktív kénes ásványvíz, felülmúlhatatlan vese- és májbajok, húgykövek, és izületi csusz kezelésénél.

Juniusban és szeptemberben mérsékelt árak a fürdőkben és szállodákban. Információkkal szolgál az igazgatóság:

Sec. Govora Calimanești
BUCUREȘTI, L
Str. Brezoianu 44.

SZABÓ JENŐ CLUJ

divatkülönlegességek nagyáru h áz ába
a tavaszi ujdonságok megérkeztek

1 m. szerb vászon — — — — —	Lej 25.—	1 m. mintás crepp, pongyolára	Lej 39.—	1 m. crep pastel színekben — — —	Lej 29.—
1 m. opalin — — — — —	" 29.—	1 m. mosó delain Cosmanos — — —	" 39.—	1 m. zephir ingekre — — — — —	" 39.—
1 m. fehérnemű vászon — — — — —	" 29.—	1 m. 100 cm. szövet ruhára — — —	" 88.—	1 m. casha ruhákra — — — — —	" 88.—

Egy hajó négyszáz utasa lefagyott lábakkal érkezett Halifax kikötőbe

London, április 24. A kanadai Torontóból érkező jelentések szerint az Atlanti óceán északi részén a hőmérséklet süllyedése következtében megkezdődött a jéghegyek zajlása, mely rendkívül megnehezíti a hajóforgalmat. Több hajót utjukban találtak az uszó jéghegyek és több szerencsétlenség okozói lettek.

Egy személyszállító hajó két jéghegy közé került, melyek majdnem összeroppantották.

A hajóskapitány és a kormányos tizen-negy órán át tartó nehéz munkával szabadította ki borzalmas helyzetéből a ha-

jót, melyet már a végpusztulás fenyegetett.

Ma Halifax kikötőbe befutott a Finnland angol hajó, mely a jéghegyek között egy borzalmas éjszakát élt keresztül.

A hajó négyszáz utasa lefagyott lábakkal érkezett meg a kikötőbe,

mert a hajó két jéghegy közé szorult és egy teljes éjszakán keresztül tartottak a mentőmunkálatok. A hajó utasai nem merték az éjszakát kabinjaikban tölteni és a roppant hidegben a fedélzeten várak meg, míg a hajó a két jéghegy közül kiszabadul.

LEGUJABB

A telefondrótokat is el lehet lopni

Bukarest és Galaci között ellopták a telefondrótokat

(Bucuresti-Bukarest, április 24. Az Uj Kelet tud.) A bukaresti postavezérgazgatósághoz ma különös jelentés érkezett. A jelentés beszámol arról, hogy Bukarest és Galac között mindkét irányban megakadtak a telefonösszeköttetések. Az elmúlt éjszaka ugyanis ismeretlen

tettesek néhány száz méternyi vonalon ellopták a telefondrótokat.

Az érdekes lopás körülményeit egyelőre nem ismerik. A postavezérgazgatóság elrendelte a legszigorúbb vizsgálatot annak megállapítására, hogy kinek volt szüke ennyi telefondrótra.

Juniant bizta meg a kormány az amnesztiairandevlet elkészítésével

(Bucuresti-Bukarest, április 24. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az amnesztia sokáig húzódó kérdésében ma délelőtt 1 órakor nagyfontosságú értekezlet volt a miniszterelnökségi palotában. Az értekezleten Maniu miniszterelnök elnököl, aki előtt az egyes szakminiszterek ismertették az ország hangulatát és azokat a lehetőségeket, amelyek egy minél szélesebb amnesztia megadását megengedik. Az értekezleten, amelyen a kormány-

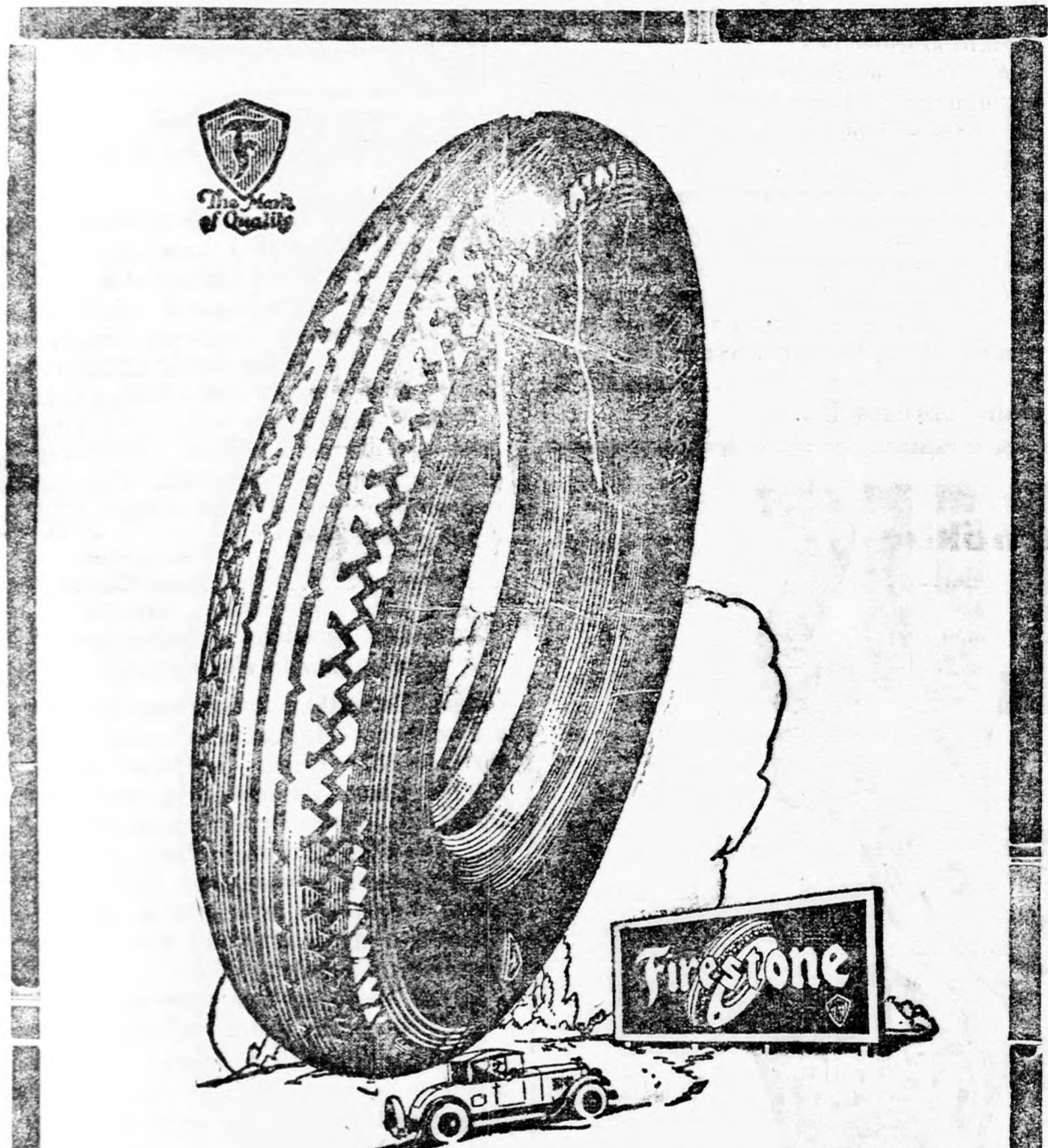
nak több tagja vett részt, Junian igazságügyminisztert bizták meg azzal, hogy az amnesztiairól szóló királvi dekrétumot megfogalmazza. A rendelet a május 10-iki ünnepek kapcsán kerül nyilvánosságra. Arra vonatkozólag, hogy az amnesztia általános lesz-e, vagy csak részleges és amennyiben részleges, ebben az amnesztiaiban kik fognak részesülni, semmi nem szivargott ki az értekezletről.

Miképen vehetjük igénybe a Budapesti Nemzetközi Vásár utazási és vizumkedvezményeit?

Május 4-én nyílik meg az idei Budapesti Nemzetközi Vásár, amely az eddig beérkezett hírek szerint minden tekintetben lényegesen túl fogja haladni az előző évi vásárok sikerét. A Budapesti Nemzetközi Vásár ezúttal nemcsak a kiállítók száma és a kiállítás területe, hanem a bemutatásra kerülő áruk minősége és gazdag változata tekintetében is nagyarányú fejlődést mutat. Legjobban igazolja ezt az a tény, hogy ez évben a számos külföldi kiállító mellett, a magyar gyáripár is reprezentatív cégekkel vonul fel. Ez magyarázza meg azt a nagy érdeklődést is, amely ebben az évben a Budapesti Nemzetközi Vásár iránt mindenhol és így többek között a román ipari és kereskedelmi körök részéről is meggyívanul.

igényének megfelelő szállásról. A vásárigazolvány felmutatója vizum nélkül lépheti át a magyar határt. A vizumot a vásár területén szolgáltatják ki, utólag az eredeti díj egyharmad árán. A vásárigazolvány alapján az utazó közönség a román vasutakon visszautazásnál érvényben lévő 50 százalékos jegykedvezményt vehet igénybe. A magyar vasutak, valamint a dunai személyszállító hajózárok pedig megadják ezt az 50 százalékos utazási kedvezményt külön-külön úgy a Budapestre, mint az onnan való visszautazásra is. Különösen figyelmébe ajánljuk olvasóinknak még, hogy a Románia területéről induló közönség a Budapestre való utazásnál teljesáru jegyet váltson Budapestig. A vásárigazolványt az eredeti indulási állomásnál kell belyegeztetni. A visszautazásnál a Budapestre a vásár területén is újból belyegeztetett vásárigazolványt és a felutazásnál váltott teljesáru jegyet mutatjuk fel, mert a román vasutak csak ezen igazolások alapján adják meg a visszautazásnál engedélyezett 50 százalékos menetdíjkedvezményt.

— Román, angol, francia, német, olasz, szláv fordítások, levelek, kérvények, tudományos, irodalmi és közgazdasági cikkek. Másolások, sokszorosítások. Dr. Mandel fordítóiroda. Str. Memorandului 9.

Ez a név garancia önnek a gummi-vásárlásnál

A gummival impregnált FIRESTONE ballongereket a föld minden részén ismerik. A legfinomabb gépkocsikon a boulevardokon, valamint az országuton bei azoltan a legjobb teljesítményűnek ezt a márkát ismerték föl; kilométerteljesítmény, kényelem és biztonság szempontjából.

Gondoskodjék róla, hogy gépkocsiján ezek a gummik legyenek felszerelve. Bizonyos, hogy ebben az esetben olcsón, biztosan és kényelmesen fog utazni.

Firestone

Schwartz Menyhértné-féle ort. zsidó leánynevelő intézet és internátus Oradea (Nagyvárad) Szaniszló-utca 13. szám.

Komoly érdeklődőknek prospektust küld a 929-30. tanévre.

Amerikai mintára férfiföltöny vasalás 15 perc alatt 30 Lei Czinknél, Cluj

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánátság dicsőség napilapja.
 Főszerkesztő: Dr. Marton Ernő.
 Felelős szerkesztő: Jambor Ferenc.
 Bukaresti szerkesztőség: Kaszner Rezső,
 Str. Caroli 81.
 az Uj Kelet cikkeitnek utányomását csak a
 forrás megjelölésével engedjük meg

Hol lehet megváltani a sékelt?

Az erdélyi sékelbiztosok névsora

A sékelmunka az egész ország területén átlag kielégítő tempóban folyik. Az eddig beérkezett jelentések szerint a leg több helyen a sékelbiztosok a legnagyobb energiát fejtik ki, hogy ez elérhető legnagyobb eredményt tudják felmutatni. Igen sok városban a sékelbiztosok mellett agilis munkatársak is dolgoznak, mert így inkább lehet kikerülni, hogy akár egyetlen zsidó házat is kihagynának. Komoly sékelmunkát nem is lehet elképzelni másképpen, mint úgy, hogy háziról-házra járva, minden zsidót felhívunk a sékel megváltására. De még így is megeshet, hogy vajakit nem szőlitanak fel erre és ezért szükségesnek tartjuk folytatatosan leköszölni a sékelbiztosok nevét, hogy mindenki, akit véletlenül nem kerestek fel és megakarja váltani a sékelt, tudja, hová kell fordulnia.

A sékelbiztosok névsora a következő:
 Nagenyed: Fenichel Mór. Bethlen: Dr. Fried Andor, orvos. Balázsfalva: Grün Géza. Nagyszében: Grünberger József. Máramarosziget: Dr. Fried Abraham. Retteg: Legmann Jakab. Szamosújvár: Nasch Béla. Déva: Riesel Jakab. Dés: Rosenzweig M. Jehuda. Arad: Dr. Merxhammer Imre. Gyergyószentmiklós: Charap Marcell. Csíkszereda: Sztruk Zsigmond. Bélyes: Nagyvárad helyiosport. Borosjenő: Vértés Ignác. Beszterce: Kaufmann Menyhért. Nagybánya: Dr. Gottlieb Kálmán. Dicsőszentmárton: Kaszner Miksa. Baróth: Miklós József. Élesd: Várad helyiosport. Temesvár: Cionista iroda, Str. G. Lázár 5. Lugos: Neumann Hugó. Borossebes: Lefkovits Bernát. Resica: Izsák Ignác. Hatszeg: Löwi Lipót Szatmár: Szatmári helyiosport. Szászváros: Weishaus László. Székelyudvarhely: Gottesmann Vilmos. Marosvásárhely: Helyiosport. Str. Nicolae Ganea 2. Nagysomkut: Kepecs Jenő. Bihar: Kohn Ferenc. Gyergyóvárhely: Nőé Izsó.

(Folytatjuk)

— Lapunk legközelebbi száma — a közbejött peszachi ünnepek miatt — vasárnap reggel, a rendes időben jelenik meg.

— Stolica énekzenekar növendékeinek hangversenye. Intim otthonias keretek között rendezte meg Stolica professzor, a magyar konzervatórium tanára ezidei növendékhangversenyét, melyen több tehetséges fiatal énekessel volt alkalmunk megismerkedni. Különösen figyelmet érdemel Mund Frigyes, aki a Bajazzok prólogját sikeresen interpretálta, szépen esengő meleg baritonjával. Vladimiroff és Benenke énekesek. Kellemes mezzoszopránja van Kurzberg Mariának. Artamaszoff, Hartmann és Leon Constantin énekszámait is említésre méltó. Az egyes énekszámokat Bródi Tamás, dr. Bródi Miklós igen tehetséges fia kísérelte zongorán, megszokott precizitásával.

PIHENÉS SZABADSÁG után vágyik mindenki. Erejét, munkaképességét tölfri frissíti az *Ovomaltine*: az energia és tápérték koncentrációja.

Hirdessen az Uj Keletben

Buziás gyógyfürdő

(Román Nauheim.)

páratlan szénsavas, radioactiv, sós-vasas forrásvizekkel Biztos gyógyhatás szervi, elhízásos és elmeszesedéses szív- és vérkeringési zavaroknál. Vesebaj, vészegényesség, izomcsúsz, hólyaghurut és kimerüléssel idegesség esetén. **Női betegség**, a változások zavarok, fertőző betegségek, mérgesek nyomán fellépett idegbajok (Tabes etc.) esetében a legjobb eredménnyel. Természetes szénsavas, sós-vasas fürdők. Ivókurák, szakszerű orvosi kezelés, kitűnő konyha, elsőrendű szállodák, diétás penziók mérsékelt árral.

Uj, modern uszoda napfényes stranddal. Fürdőidény május 15-től október 1-ig. Prospektust, felvilágosítást s levelet küld: **Muschong Buziási Gyógyfürdő R-T.** Főrdőigazgató-ág Buziás. (Banát.)

Jól figyeljen ide: Szombaton, április 27-én este háromnegyed 11-kor a Magyar Színházban az

Uj Kelet Kamaracstélye

Az Uj Kelet Kamaracstélyének programja ma már teljesen készen áll és a jelek szerint a szombati estély valóban nagy esemény lesz az idei szezonnak. Az estély iránt vidékről is olyan széleskörű érdeklődés mutatkozik, hogy főleg ezért tartottuk szükségesnek az Uj Kelet Kamaracstélyét este háromnegyed 11 órára kitűzni, mert a szombatra való tekintettel a vidéki közönség nem tudott volna másképpen bejönni az estélyre.

A Herzl-dramát valóban minden cionis

tanak látnia kell! De óriási érdeklődés nyilvánul meg a zsidó jazz-ballet és a régi zsidó dalokat éneklő férfikörös iránt is. A magánzámok mindegyike is külön szenzáció. A műsört egy ragyogó egyfelvonásos bohózat zárja le, amelyben Hoykó Ferenc és Lantos Béla jutnak kagcagiató szerepekhez.

Az Uj Kelet Kamaracstélyét pontosan háromnegyed 11-kor kezdik. Jegyek minden nap elővételben a színházi pénztárnal.

— Az elsüllyedt japán hajón 112 utas reszeltte életét. Tokióból jelentik: Hokkaido szigete mellett tegnap éjjel a hatalmas hóvíharban egy Kamcsatka felé menő utasszállító hajó sziklára futott és elsüllyedt. A süllyedés olyan gyorsan történt, hogy a hajó szikratávirója csak

egy ízben tudott segélykérő jeleket leadni. A szerencsétlenség helyéhez közel levő segélyhajók 94 utast megmentettek, de 112 utas életét veszítette. Egyik matróznak sikerült a kapitányt is kimenteni. Ez azonban, röviddel a partraszállás után öngyilkos lett.

Versenyfárs nélküli óra!

URANIA-MOZGÓ

Izgalmas műsor!

Halálverseny

szenzációs dráma, felhőkarcolókkal, autóversenyekkel.

A film bemutatását megelőzik az

Európai kigyóember

szenzációs mutatványai.

SELECT-MOZGÓ

Különleges premier!

„IME AZ EMBER”

(vagy EGY EMBER TRAGÉDIÁJA)

Egy fiatalember megrázó drámája, ki az emberiség jóvoltáért küzd és mindig visszaesik a bűnbe. Főszerepekben:

Eleonor Boardman és James Murray

Monopol Metro-Goldwyn.

tabletták

a megfűlés előjeleinél, reumás fájdalomknál.

Sokmillió panama a CFR bukaresti műhelyeinél

Hat éve folynak a visszaélések

(Bucuresti-Bukarest, április 24. Az Uj Kelet tudósítójától.) A CFR bukaresti műhelyeiben néhány nappal ezelőtt olyan arányu visszaéléseknek jöttek nyomára, mely a román panamák gazdag történetében is ritka jelenség. A visszaélések az állami műhelyekben 1923 óta folynak, amit lehetővé tett az a körülmény, hogy hat év óta a CFR műhelyeknél lelkiismeretes ellenőrzés nem történt.

Az „Adeverul úgy értsült, hogy a visszaélések összege 40-50 millióra tehető.

mely összeggel különböző tranzakciók és főleg a szállításokkal kapcsolatos kétes üzelmek segítségével károsították meg az államot. A visszaélésekről szóló hírek alapján Madgearu ideiglenes közlekedésügyi miniszter Toma Galca CFR államtitkárt bízta meg az ügy kivizsgálásával. Galca három napja folytatja a vizsgálatot a CFR műhelyeknél. Kiszivárgott hírek szerint az államtitkár vizsgálatának eredményei teljes mértékben fedik a lapok értesüléseit.

A visszaélések olyan nagyarányúak, hogy azok különösen felhívják a kormány figyelmét a leghatásosabb rendszabályok életbeléptetésére.

Galca államtitkár terjedelmes riportban számolt be Madgearunak a műhelyben történekről. Galca jelentése nyomán a kormány rendeletére a visszaélések ügyét az ilfovi ügyészséghez tették át, mely Papadopol vizsgálóbíró gyakorlott kezébe tette le a vasutasok ügyét. A mai napig már több letartóztatás történt és várható, hogy a vizsgálat tömeges letartóztatásokban folytatódik.

— Felavatták a dési mikvét. A dési autonóm izraelita hitközség folyó hó 21-én ünnepi gyűlés keretében avatta fel és nyitotta meg az ujonnan átalakított rituális fürdőjét. A megjelenteket Ordentlich Ferenc üdvözölte. Ezután átvonultak a hitközségi gyűlésterembe, ahol többek felszólalásával ért véget a gyűlés.

UNNEPÉLYRE, FŐLOLVASÁSRA ne menjen el Anacot-pasztila nélkül, mert megvédi a fertőzések torokbántalmaktól, influenzától. Egy phiola ára 37 lej.

Akar ön egy jó és kóser

☞ eltölteni?

Atkor gondoskodjék még idejében az általam előállított **Beck-kávéról**, amelynek minősége elsőrangú.

Olyan helyekre, ahol üzletben BECK-kávé nem kapható, utánvétellel küldök:
 1/2 kilós karton Lei 76.—
 1/4 csomagotlanul : 81.—
 Három kilónak egyszerre való vételénél bémentve és ingyen csomagolással

Eugen Beck cikóriagyára
 Valea lui Mihai Jud. Salaj.

— (Uj) gőzös kapitán japán partba irányított futott és és más se mentették. A további eredményt lentés szeréjjel a hatott japán róz kimentve, öngyilkosan súlyos egy ízben adni. Az t lász volt.

— Orvos Grünwald specializál sejt megklyai-utca)

— Ma nagyról e risből jele után boosá személyzettség. A ha agyja, né foigatható tere vehet lyet speci mikor utb

Egy k fer cse megvete hivat

— Megszövetségi A távirati közlése sznyok közöben a társjáró szöve tása iránt. sak, ered Julius 27- vetségi sz bitása tár ülnek ossz Belgrádban

— Mak tarus, győ sárgaság, eseteiben keserűviz pohárral szer. Kl szerint a lényen be kül hat drogépták

— EW döntőbíró risből jele svéd köve kezdődnie ülésszakán gyes főhe folyamath A tárgyal lasztani megbetege

— Ford donból je a Ford-m állítását rendeltető minden val közve

Üngyilkos lett az elsüllyedt japán gőzös kapitánya. Londonból jelentik: A japán partok közelében egy Kamesatka ba irányított utasszállító hajó sziklára futott és elsüllyedt. Japán hadihajók és más segélyhajók eddig csak 94 utast mentettek ki. 112 utas életét vesztete. A további mentőkísérletek és kutatások eredménytelenek maradtak. Tokiói jelentés szerint a Hakkaitó szigeténél ma éjjel a hatalmas hóviharban sziklára futott japán gőzös kapitányát egyik matróz kimentette, de a kapitány, partot érve, öngyilkos lett. A hajó olyan gyorsan süllyedt el, hogy szikratávírója csak egy ízben tudott segélykérő jeleket leadni. Az utasok közül 180 munkás és halász volt, akik Kamesatka-ba igyekeztek.

— Orvosi hír. Med. univ. Dr. (ifjabb) Grünwald Ernő, a bécsi (wieni) klinikán specializált gyermekgyógyász, rendeléseit megkezdte Str. Vlahutá (volt Bolyai-utca) 3 szám alatt, Bánffy-pajta.

— Ma bocsátják vízre a Foch tábornagról elnevezett óriási cirkálót. Párisból jelentik: A Foch tábornagy nevével elnevezett nagy cirkálót ma délután bocsátják vízre Brestben. A hajó személyzete 30 tiszt és 575 főnyi létszámú. A hajónak nyolc nagyobb kaliberű ágyúja, négy torpedó lánsszűrője s négy forgatható ágyutornya van. Fedélzetére vehet ezenkívül két hidronlánt, melyet speciális szerkezet segítségével bármikor utba indíthatnak a hajóról.

Egy komoly külföldi cég
nagyobb mennyiségű
fenyőerdőt
esetleg
csereerdőt
megvételre keres. Címet a kiadóhivatalba „Erdőség” jellegre.

— Megújítják a román-csehszlovák szövetségi szerződést. Bécsből jelentik: A távirati iroda bukaresti tudósítójának közlése szerint a cseh s román kormányok között megindultak ma bukarestben a tárgyalások az április 29-én lejáratú szövetségi szerződés meghosszabbítása iránt. A tárgyalások csak formálisak, eredményük nem lehet kétséges. Julius 27-én lejár a jugoszláv-román szövetségi szerződés is. Ennek meghosszabbítása tárgyában július első napjaiban ülnek össze a két kormány delegátusai Belgrádban.

— Makacs székrekedés, vastagbél kataris, gyomorhajt, puffadás, vértörődés sürgőség, aranyeres események, csipőfájás eseteiben a természetes „Ferenc József” keserűvíz reggel és este egy-egy kis pohárral bevéve, rendkívül becses házi-szer. Klinikai megfigyelések tanúsága szerint a Ferenc József víz még ingerlékeny belső betegknél is fájdalom nélkül hat. Kapható gyógyszerárakban, drogériákban és fűszerüzletekben.

— Elhalasztották a magyar román döntőbírói üléseinek megkezdését. Párisból jelentik: Cedererantz volt svájci svéd követ elnöke alatt ma kellett kezdődnie a magyar-román döntőbírói ülésszakának, melyen többek között Frigyes főhercegnek és a Földgáz Rt.-nak folyamathatott pereit tárgyalták volna. A tárgyalások megkezdését el kellett halasztani a román döntőbírói váratlan megbetegedése miatt.

— Ford saját rádióleadót épít. Londonból jelentik: Detroiti jelentés szerint a Ford-művek rádió-leadó állomás felállítását határozta el, melynek az lesz a rendeltetése, hogy a gyárnak a világ minden részében felállított expozitúráival közvetlen összeköttetése legyen.

Az Uj Kelet kamaraestélye

1929 április 27-én, szombaton este
a kolozsvári Magyar Színházban.

Müsor:

Prologus. Tartja: Dr. Marton Ernő, az Uj Kelet főszerkesztője.

1. Régi zsidó dalok: a) Szól a kakas már.
b) Joske.
Éneki egy tizenhattu férfi kórus, dirigálja: Eisikovits Miksa.
2. Az Uj Kelet költői: a) Salamon László: Konferansz a relativitásról
b) Ben Ami: Rapsodie chaotique. Előadja: Balázs Samu színművész
c) Hátszegi Ernő: Az Uj Planéta
d) Barzilay István: Szanatórium.
3. Keleti táncok: Lejti Paneth Etel, a Román Opera ballerínája.
A zongoránál dr. Bródy Miklós karnagy ül.
4. Mátyás Edit hegedűművész: a) Corelli: La Folia
b) Dvorak: Danse slave.
Zongorán kíséri: dr. Bródy karnagy.
5. Herzl párisi éjszakája. Dráma egy felvonásban, két képből. Főszereplők: Kemény László, Székelyhidy Adrienne, Petróczy Alice, Balázs Samu, Mészáros Béla.
6. Gaál Gábor: Én és az Uj Kelet.
7. Zsidó jazz-balet. Lejtik: Várady Ilonka növendéke, tizennégy leány és hat fiú. Zenekart dirigálja dr. Bródy Miklós karnagy
8. Zsidó operáirák és dalok: a) Kövy Leopold: Frug; Sand und Stern.
Massenet: Le Cide.
Zongorán kíséri Fogel Mária.
b) Hajnal Győző: Rubinstein—Heine: Azra.
Hugo Wolf: Über Nacht.
Zongorán kíséri dr. Bródy karnagy.
9. Wojtjiczky Elvira: Zsidó rabszolgatánc. (Wojtjiczky-Müller szerzeménye)
10. Braun ki lesz csapva. Vigjáték egy felvonásban.
Főszereplők: Hoykó Ferenc és Lantos Béla.

Szünet.

— Nem találják az eltűnt dán iskolahajót, Fokvárosból jelentik: A Kjøbenhavn iskolahajó utáni kutatások eddig eredménytelenek maradtak, A Deukalion gőzös több mint két hete kutat az eltűnt dán gőzös után az Eduard herceg szigete körül elterülő tengerészen. A hajó utközben sok uszó jégheggyel találkozott s ezért valószínűnek tartják, hogy az eltűnt hajó esetleg összeütközött egy ilyen jégheggyel.

STADION
Sportszaküzlet
CLUJ, Calea Victoriei 1.
Női gummiharisnyák
Tennis, Football, Cserkészfelszerelések, Rakettjavító műhely.

— Meghalt Fekete-Nagy Béla, Kolozsvár volt magyar polgármestere. Tegnap délután a Magyar Kaszinóból távozva, összeesett és néhány perc múlva meghalt Fekete-Nagy Béla, Kolozsvár volt polgármestere, az itteni magyar társadalom egyik legismertebb egyénisége. Fekete-Nagy Béla fiatal korában újságíró volt és itt Kolozsváron az „Erdélyi Híradó” és a „Magyarság” című lapoknál dolgozott. Később városi szolgálatba lépett és előbb aljegyző, majd polgármester-helyettes lett. Több mint negyedszázadig dolgozott Kolozsvár törvényhatóságánál. Fekete-Nagy Béla nevéhez fűződik a

sporttelep felépítése, a sétatér kibővítése és sok más közmunka. Mint író is értékes tevékenységet fejtett ki. Az utóbbi években mint nyugdíjas köztisztviselő szerény anyagi viszonyok között élt, bár több nagyobb vállalat juttatott tevékenységét kört számára. Halálát feleségén kívül két leánya és két unokája gyászolja. Fekete-Nagy Béla temetése csütörtökön délután négy órakor lesz és azon a város is képviselteti magát.

— Megkezdődött az orosz kommunista párt kongresszusa. Berlinből jelentik: A Tass iroda közlése szerint ma kezdődött meg az orosz kommunista párt 16-ik kongresszusa, amelyen Oroszország minden részéből 300 teljesjogu és hatszáz csak tanácskozási joggal bíró kiküldött jelent meg. A kongresszus meg fogja tárgyalni a párt belső ellenzéke elleni rendszabályokat s foglalkozik az ipar és mezőgazdaságnak a párt tagjait érintő kérdéseivel.

— Ujra Benes lemondásáról beszélnek Prágában. Prágából jelentik: A cseh főváros sajtójában pár nap óta újra Benes közeli lemondásának híre bukkant fel. Több lap szerint a külügyminiszter már be is nyújtotta lemondását a miniszterelnöknek és a köztársaság elnökének. A külügyminiszterhez közelálló „Narodny Politika” cáfolja a lemondás híreit, ellenben beismeri, hogy Benes fontos ügyben vasárnap tényleg felkereste a Karlsbadban levő Ujrsall miniszterelnököt és utána Masaryk elnök lányai kastélyában jelentkezett kihallgatásra. A Benes ellenfelei közé tartozó pártlapok továbbra is fentartják a külügyminiszter bukásának híreit.

Hántott

tűzifát ölszáma és
aprítva rendeljen

Fischer

atelepen

Telefon 1300
Repülőhídon túl.

— Házasság. Buxbaum Milka és Seelenfreund Gerson Jehuda (Gyula) Seelenfreund Sándor kolozsvári optikus fia, niszán 11-ikén, vasárnap, Jeruzsálemben házasságot kötöttek. (M. k. é. h.)

— Vegyi és baktériumháborúról tárgyalnak a leszerelési előértekezleten. Genfi jelentések szerint a leszerelési előértekezleten tegnap a vegyi és baktériumháború kiküszöböléséről szóló tervezetet vitatták meg. A vitát ma is folytatják és valószínűleg holnap zárják be.

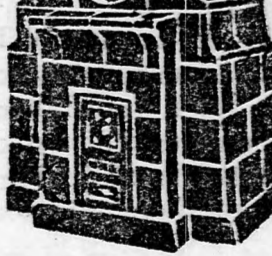
— Az új lakbérleti törvény hiteles szövege kapható az Uj Kelet könyvosztályában, ára 30 lej.

— Az Uj Kelet Kamaraestélyének zártkörű főpróbája Szombaton délelőtt 11 órakor lesz a Magyar Színházban, a melyen az összes magánszereplőknek is meg kell jelenniük. Rendező: Imre Sándor.

— Az amerikai nép nagy erkölcsi válságáról tartott beszédet Hoover elnök. Londonból jelentik: Washingtoni jelentés szerint Hoover elnök az Amerikai Újságíró-egyesületben beszédet mondott melyben az amerikai nép súlyos erkölcsi válságára mutatott rá. Hoover szerint a nép előtt nincs tekintélye a törvényeknek s az alkoholelleses törvényt ép annyira nem tisztelik, mint az életet védeni hivatott büntető törvénykönyvet. Az elmúlt évben kilenvenezer amerikai polgár esett gyilkosság áldozatánál s a hadságot, sajnos, a bűnösöknek csak 15 százalékát tudták ártalmatlanná tenni Hoover kifejezte azt a kívánságát, hogy a kormány terjesszen elő javaslatot nemzetbizottságok kiküldésére, mely bizottságoknak a legbehatóbban kell tanulmányozniuk ezt a kérdést.

Cserépkályhák

legszébb kivitelekben
színekben, modellekben és nagyságban.
Elsőrendű gyári árak.
Kérjen árajánlatot!

„Terracotta”
cserépkályha gyári
lerakat
Brassó, Vasut-u/3/a

Influenzánál

és az összes légzőszervek hurutos bántalmánál, mint köhögés, rekedtség, stb. val mint a gyomorégésnél a legjobb a
Málnási SICULIA gyógyviz
Mindenütt kapható!

Közgazdaság

A kihelyezési kamatláb újabb leszállítását határozta el a kolozsvári Kishitelbank közgyűlése

Uj tagok kerültek be az intézet igazgatóságába és felügyelőbizottságába

Cluj-Kolozsvár, április 24. Az Uj Kelet tud.) Impozáns keretek között zajlott le a kolozsvári Kishitelbank és Takarékpénztár Rt. vasárnap megtartott III. üzletvi közgyűlése, amelyen a részvényesek zsufolóság megtöltötték a neológ iskola nagytermét. A közgyűlést Schwartz Jakab, az intézet elnöke vezette és résztvett azon Noel Aronovici, az American Joint Reconstruction Foundation igazgatója, valamint Schwartz Miksa erdélyrészi inspektor is. A patronizáló Joint Foundation képviselőit dr. Kertész Jenő igazgatósági tag üdvözölte, aki mélyszántó beszédében méltatta az amerikai zsidóság és európai megbizottainak törekvéseit. Javaslataira a közgyűlés úgy határozott, hogy a Foundationt táviratilag üdvözli és további támogatását kéri munkájához. Aronovici igazgató válaszában elismerő sőt nyilvánította az intézet vezetőségének az eddigi eredményekért és biztosította a közgyűlést az amerikai zsidóság mindig kész további támogatásáról.

Az igazgatóság jelentését Lichtmann Aladár igazgató ismertette, majd dr. Spitzer József a felügyelő bizottság jelentését olvasta fel. A jelentések felett megindult vitában a részvényesek közül meglepően sokan vettek részt és örömmel regisztrálhatjuk a felszólalások emelkedett voltát, amelyek az inté-

zet célkitűzéseit mindvégig szem előtt tartották. A felszólalásokra Schwartz Jakab elnök reflektált, aki érdekesen ismertette az intézet jövő feladatai és meggyőző erővel vázolta azokat az utakat, amelyeken a munkának tovább is haladnia kell. Egyben megköszönte a bizalmat, amely a vezetőség irányában megnyilvánult.

A jelentések tudomásulvétele után a közgyűlés jóváhagyta a nyereség felosztására vonatkozó javaslatot, egyben megadta a szükséges felmentvényeket. A megszavazott 3 százalékos osztalék május 6-tól fog az intézet pénztáránál kifizetésre kerülni. Megszavazta a közgyűlés a kamatláb leszállítására előterjesztett javaslatot is. Mint már közöltük egyelőre a 3000-tól 15.000 lejig terjedő kölcsönkategóriák kamatlábját szállították le és pedig 10, 12 és 15 százalékra.

A választások során az igazgatóságban megüresedett helyekre Abraham Mórt új, Bosán Gézát, Goldberger Kálmánt, Gutfried Adolfot, Szabó Jehőt új és Schwartz Jakabot választották meg, míg az új felügyelő bizottság névsora a következő: Kertész Márton, Rimóczi Jakab, dr. Spitzer József, Bartha Ferenc, László Gyula új, Mandelbaum I.

A Budapesti Nemzetközi Vásár hírei: Tekintettel a május 4-én megnyíló Budapesti Nemzetközi Vásár iránt minden oldalról megnyilvánuló nagy érdeklődésre, a MAV vezetésére, a vásár felkérésére, intézkedtek arra nézve, hogy az összes fővonalakon, valamint a helyközi viszonylatokban is a vonatok pótszerelvényekkel megerősítsenek. A vásárlatogatók kényelmes utazása tehát ebben a vonatkozásban is feltétlenül biztosítva van.

Az 1929. május 4. és 13. között megtartandó Budapesti Nemzetközi Vásár igazolványai alapján az **utólagos magyar vízum** 1/2 árban szerezhető meg és Magyarországon 50%, 17 külföldi állam vonalain 25-50% kedvezményrel lehet utazni. Nem tévesztendő össze a vásár igazolványai a külföldön újabban terjesztett egyéb olyan igazolványokkal, amelyek minden utazási kedvezmény nélkül, csupán féláru vízumkedvezményre jogosítanak. A Budapesti Nemzetközi Vásár igazolványai belföldieknek 3.20 P, külföldieknek 4.— P árért a vásárolásnál kaphatók, valamint az összes menetjegyirodákban, Wagons-Lits és Cooc-irodákban is.

Nemzetközi szén-egyezmény. Amsterdamból jelentik: A németalföldi állami szénbányák és a magánbányák között egyezmény jött létre, amelyhez csatlakoztak a belga bányatulajdonosok is. Az egyezmény vonatkozik az árakra és a szállítási feltételekre. Egyelőre csak

két hónapra kötötték meg az egyezményt, amely iránt élénken érdeklődik az angol szénexport is, annál is inkább, minthogy Anglia már régebben foglalkozik azzal a gondolattal, hogy a szén kiaknázását és értékesítését nemzetközileg szabályozza. Nagyon valószínű, hogy a holland-belga megállapodás alapját fogja képezni az egész nemzetközi szénüzletnek. Az árakat egyébként a megállapodás értelmében felemelték.

Uj kéművek Lengyelországban. Varsóból jelentik: Tarnoban most hozták tető alá az új kéművek főépületét. A gyár már a jövő hónapban megkezdí működését. Az új gyártelepen hatalmas elektromos telepek fognak működni, kén, hidrogén ammóniak és számos egyéb vegyi termék előállítására. A gyár évi produktóját az előirányzat szerint 60-65 millió zlotyra teszik. Ha a gyár megindul, a lengyel piac újszólván teljesen el lesz látva kémiai termékekkel, minthogy a chorzovi művek már eddig is jelentékenyen gondoskodtak a piac ellátásáról. Kéntermékekben különösen műtrágyában az országnak kiviteli fölöslege is lesz. A tarnovi művek vezetője Vorkonovitz mérnök lesz.

Az állami inkasszó a tavalyihoz képest hiányt mutat fel. Bukarestből jelentik: A pénzügyminisztérium a napokban adta ki a február havi bevételéről szóló jelentését. Eszerint a bevétel 1.731.359.810 lej volt, míg tavaly ugyanabban a hónapban a bevétel 2 milliárd 063.511.382 lejt mutatott. Az államnak

ez év januári bevétele is kevesebb volt, mint tavaly. Minthogy a költségvetés évi összege 37 milliárd lej, a január és február havi 3.495.506.386 lejnyi bevétel az előirányzathoz képest közel kétmilliárdnyi deficitet mutat fel.

Színház - Művészet

A Magyar Színház műsora:

Csütörtök: Nem élhetek muzikaszó nélkül. Ujdonság először. Móríc Zsigmond, Budapestben óriási sikert aratott vígjátéka. **Premiére bérlet 37 szám. Sz.: 356.)**

Péntek: Nem élhetek muzikaszó nélkül. (Ujdonság 2-odszor. Napi bérlet 33 szám P. Sz.: 357.)

Szombaton 3-kor, 5-kor, 7-kor és 9-kor: A tizedik parancsolat. (Ne kívánd felebarátod feleségét.)

Szombaton háromnegyed 11-kor: Uj Kelet estéje. (Sz.: 358.)

Vasárnap 3-kor, 5-kor, 7-kor és 9-kor: A tizedik parancsolat. (Ne kívánd felebarátod feleségét.)

Hétfőn este 9-kor: Nem élhetek muzikaszó nélkül. Ujdonság 3-szor. Napi bérlet 38 szám C. Sz.: 359.)

Kedden és a rákövetkező napokon: Pista néni.

A Magyar Színház mozi-műsora:

Csütörtökön 4-kor és 6-kor: A tűzbrigád. **Pénteken 4-kor és 6-kor:** A tűzbrigád. **Szombaton április 27-én 3-kor, 5-kor, 7-kor és 9-kor:** A tizedik parancsolat, vagy ne kívánd felebarátod feleségét. (Minden idők leghatalmasabb, legmonumentálisabb csoda-filmje. A filmek királya! Amerika egész haditengerészetének részvétele. Főszereplő: Jack Holt. **Helyárak:** 3-kor és 5-kor: 30 és 20 lej, 7-kor és 9-kor: 40 és 30 lej.)

Vasárnap április 28-án d. e. 11-kor: Erdészleány. (Operette-film. Matiné 15 és 10 lejes helyárrakkal.)

Vasárnap április 28-án 3-kor, 5-kor, 7-kor és 9-kor: A tizedik parancsolat, vagy ne kívánd felebarátod feleségét.

HÖLGYEIM!

Legújabb párisi, wieni modellek. Selyem, bangkok, japán panama, exotikus szalma, Raccello-kalapokat feltűnő olcsó árban árusít az

„IDEAL” kalapüzlet Cluj, R. Ferdinand 8. **férfi és nő kalapok formálása és tisztítása 48 óra alatt a legbiztonságosabb gyári árban** készülnek.

A Nemzeti Színház és a Román Opera heti műsora:

Csütörtök d. u. A bitoros (Gyermekelőadás)

Péntek: Szóktetés a Szerájából (Lydia Babiei vendégjátékával)

Szombat: A boszorkány

Vasárnap d. u.: Lakmé (Lydia Babiei vendégjátékával)

A színházi iroda közleményei:

Nem élhetek muzikaszó nélkül! Ma este lesz a bemutató előadás Móríc Zsigmond legújabb darabjának, amelynek Nem élhetek muzikaszó nélkül a címe. Budapestben a Nemzeti színházban és a Kamara színházban felváltva adják ezt a jóízű izig-vérig magyar darabot s pár hónap alatt megérte ott második jubileumát, most pedig már a 100-adik előadása felé halad. Második előadása nálunk: Pénteken este, harmadik előadása hétfőn este. Mind a három előadásra árusítja pénztár a jegyeket.

Tűzbrigád. Csak csütörtökön és pénteken látható már a magyar színház óriási filmujdonsága az izgalmas Tűzbrigád. Aki még nem látta, siessen a pénztárhoz, biztosítsa helyét a csütörtöki

vagy a pénteki előadások valamelyikére. Naponként csak 2 előadás: 4-kor és 6-kor. Nagyon olcsó helyárak: 30 és 20 lej.

Pista néni a jövő hét színházi eseménye! Szorgalmasan folynak a próbák a Pista néni-ből. Az előadásnak különleges érdekességei lesznek. Bizonyos, hogy a Pista néni sikere nem fog az Antónia sikere mögött elmaradni.

APRÓHIRDETÉSEK

Egyszeri közlésnél egy szó 5 lej, vastagabb betűvel 10 lej. Legkisebb apróhirdetés 50 lej. Állástkeresőknek 30 százalék kedvezmény. Ap óhi detések díja előre fizetendő. Jelzéslevelet csak úgy továbbítunk, ha portó bélyeg mellette van. Eljegyzési hírek díja 250 lej.

Utazók! BERKOVICSNE vendéglője megnagyobbítva **Oradea, str. Nicolai Iorga 19.** Zöldfa-ú. Mérsékelt árak. Kitűnő házkonyha

T. Hölgyeim! Tekintsék meg saját készítményű bubí, transzformáció, poschtise parókákat. Hat hónapos villanyos ondoilítás, speciális, festés és minden különlegességek e szakmában. **MUSSA, Cluj Str. Memorand. 10.**

Keresek június 1-re 1 szoba-konyhát, esetleg 2 szobát. Cim a kiadóban.

Német és magyar nyelvet beszélő Frau-leint keresek 6 éves fiam mellé. Dr. Bár Emanuel Dej.

Vaskereskedőknél, rövid-, jarek- és bazár-áru cégeknel jól bevezetett jutalekos utazó felvételt. Ajánlatokat „Agilis” jellegére a lap kiadó-hivatalához.

Egy teljesen jókarban levő Pathefon kúria gramofon és zafirkés kicserélhető Pathefon-membránnal, 10 elsőrangú lemezzel igen olcsón eladó. — Cim P. Cuza Voda 12, nátlul az udvarban.

Ebéditők, halók, ur-szobák mélyen leszállított árban LAMPÉL butorakia ában szerezhetők be. Cluj, Str. Reg. Maria 34. 1897

4-5 szobás lakást keresek, lehetőleg külső telken. Cim a kiadóban.

Özletberendezés: stáláz ik, pulitok, galeria, létra igen olcsón eladó. — Megtekinthető Hegedűs fodrásznál.

A Friedler-féle GAMMA hajszjer

a hajhullás, kopaszodás, korpászás tökéletes gyógyszer.

A hajhullás legtöbb esetben a fejbőr korpásodására vezethető vissza, mely viszont abban lelli magyarázatát, hogy a felhám elszarusodása hiányos. A felhám, mely ilyenkor finom pikkelyszerű alakban leválik, eldugaszolja a haj tüszőjébe nyíló faggyumirigy kivező csövét, mely rövidesen a haj elsovadására illette kihullására vezet.

A GAMMA hajszjer hatása abban rejlik, hogy különleges összetételével fogva lehetővé teszi a hajfaggyu feloldását és elősegíti a felhám elszarusodását. Orvosilag kipróbálva és ajánlva. A GAMMA kapható minden gyógyszer-tárban és drogueriában. 1/2 literes üveg ára 240 lej. 1/4 literes üveg ára 160 lej. Használati utasítás mellékelve.

Ha nem kapná, küldje be az összeget postátalványon a vezérképviselethez.

VEZÉRKÉPVISELET: ROZSNYAY GYÓGYSZERTÁR, ARAD, Piața Avram Iancu.

Hirdessen az Uj Keletben

Uj tejcsarnok Szatmáron

Folyó hó 14-én, vasárnap nyílt meg Szatmáron a Deák-téren Kaufmann Béla új tejcsarnoka, ahol mindennemű tejtermékek, joghurt kapható úgy az ottani fogyasztásra, mint kihordásra, igen szolid árak mellett.

A Z
A bels
lyek elei
vétel jelen
talános jel
hitközsége
lami. Hov
átterjed ez
csakugyan
meink előt
láthatatlan
éppen meg
cesszusa a
tüneteket
A kén
kon, de k
igen, tétov
nek-e a z
jukban hi
arra, hogy
nyeket, at
támasztve
Mint r
a hitköz
lódés p
litásai és s
málják bel
sát és mű
megérthess
krízisét, is
mi utat, a
galut sorá
fejlődéséne
és belső o
melyek lét
irányait is
Ama e
népet hossz
tagságai a
minden tör
ben tartott
el a zsidó
volt a zsidó
épitménye
az, amely
zálta és a T
gá változta
Minder
csak bizony
retén belül
sége, nor
adva van
a népek sze
életének és
lalója, meg
vábbfejleszt
állami kere
halálra van
zet merült
lem nagy c
vétel e tö
ság produk
nek széttör
— sőt me
lét minden
val.
Ez a tö
ség sajátos
rázatát. A
zsidó állam
kulturájával
lan szurrog
bárlhol kifés
zsidóság tes
melynek l
sem marad
nak. Igaz
rólag a ke
a természet
fejlesztésre
totta ebből
népi szerve
nialis form
párját haszn
ben. Egy
írja, hogy a
egyenes m
történelmi
tovább élt
A kalha
szefoglaló
elevenen lü
dó szellemi
megnyilatko
zsidó közse
nyozta és t
szuverén m
mondása a
nyomás és
zépkeri szá
belső szerve

A ZSIDÓ KÖZSÉG EGYKOR — ÉS MA

Irta: MARTON ERNŐ

A belső nyugtalanság tünete, amelyek eleinte csak villanásszerűen, elvéve jelentkeztek, kezdenek immár általános jellegűt öltetni. Az erdélyi zsidó hitközségekben forr, zsi-bong, erjed valami. Hovatovább egész közéletünkre áterjed ez a kóros állapot. De vajjon csakugyan kóros jelenség az, ami szemünk előtt láthatóan és a felszín alatt láthatatlanul lejátszódik? Vajjon nem éppen megfordítva: a gyógyulás processzusa az, amely ezeket a szokatlan tüneteket kiváltja?

A kérdés régóta lebeg az ajkunkon, de kimondva még nem lett s ha igen, tétován, bátortalanul: megfelelő-e a zsidó hitközségek mai formájában hivatásuknak és alkalmasak-e arra, hogy kielégítsék azokat az igényeket, amelyeket a mai zsidó élet támaszt velük szemben?

Mint minden társadalmi intézmény, a hitközség is a történelmi fejlődés produktuma. Az élet realitásai és szükségletei alakítják és formálják belső szervezetét, mechanizmusát és működésének irányait. Hogy megérthessük a zsidó hitközség mai krízisét, ismernünk kell azt a történelmi utat, amelyet a zsidó hitközség a galut során megtett, ismernünk kell fejlődésének és elhanyagolásának külső és belső okait, a történelmi erőket amelyek létrehozták s amelyek jövőendő irányait is megszabják.

Ami az erők között, amelyek a zsidó népet hosszú száműzetésének viszonyosságai alatt csodálatos módon és minden történelmi logika ellenére életben tartották, az első helyet foglalja el a zsidó község, a kahal. A Tóra volt a zsidó lét szellemi és etikai alapépítője, de a község, a kahal volt az, amely a holt betűt életre galvanizálta és a Tórát kézzelfogható valósággá változtatta.

Minden szociális és erkölcsi tanítás csak bizonyos társadalmi szervezet keretén belül valósulhat meg. Az egészséges, normális népeknek ez a keret adva van az államban. Az állam a népek szellemi, erkölcsi és gazdasági életének és sajátosságainak összefoglalója, megnyilatkozási formája és továbbfejlesztője. Ha egy nép elveszti állami kereteit, úgy maga a nép is halálra van ítélve. Számos nagy nemzet ment el ezen ok miatt a történelem nagy oceánjában. Az egyedüli kivétel a törvényszerűség alól a zsidóság produkálta, amely állami keretnek széttréése ellenére is megmaradt, — sőt megmaradt népeknek, a népi lét minden fontos karakterisztikumával.

Ez a történelmi csoda a zsidó község sajátos szervezetében leli magyarázatát. A kahalban tovább élt a régi zsidó állam, megszentelt tradícióival, kulturájával, világszemléletével, páratlan szurogátum volt, egy hordozható, bárhol kifeszíthető, pontosan a vándorló zsidóság testére szabott államforma, amelynek konzerváló ereje semmivel sem maradt mögötte az igazi államoknak. Igaz hogy ereje főleg, sőt kizárólag a konzerválásra koncentráldott, a természetes és egészséges továbbfejlesztésre azonban már nem igen futotta ebből az erőből. Minden esetre a népi szervezkedésnek egy olyan zseniális formája volt a kahal, amelynek pártját hasztalan keressük a történelemben. Egy igen kiváló történelemtudós írja, hogy a galutbeli zsidó hitközségek egyenes meghosszabbításai voltak a történelmi zsidó államnak és bennük tovább élt Palesztina szelleme.

A kahal a multban csakugyan összefoglaló kerete volt a zsidó életnek, elevenen lüktető centruma minden zsidó szellemi, politikai, sőt gazdasági megnyilatkozásnak. Zárt egység volt a zsidó község, amely önmagát kormányozta és tagjainak sorsát ugyiszólván szuverén módon intézte. Érdekes ellentmondása a történelemnek, hogy az elnyomás és üldözöttség legsötétebb korszakok századaiban is, a zsidó község belső szervezete majdnem mindenütt

autonómikus karakterű volt, amely autonómiába csak a legritkább esetben avatkoztak be a gazdanépek. A község választott vezetősége nemcsak közigazgatási, de bírói funkciókat is gyakorolt és tagjai fölött végrehajtható hatalommal rendelkezett.

Erdélyben például a hitközségi elnököt „zsidó bírónak” nevezték, a gyulafehérvári hitközség elnöke pedig „az erdélyi zsidó nemzet primárusa” címet viselte. A bét-din végrehajtó hatalommal felruházott bíróság volt, amely a zsidók között felmerült minden vitás polgári és bűnyügyben ítélkezett. A zsidók nem függtek a városi rendektől, nem tartoztak az ő jurisdikciójuk alá hanem közvetlenül a fejedelemez, vagy a püspökhöz felelősek voltak. A hitközség autonómiája néha odáig terjedt, hogy például volt idő, amikor a nagyváradi (váraljai) zsidó bíróság illetékessége alá nemcsak a zsidók és zsidók, de a zsidók és keresztények között felmerült pörös ügyek is tartoztak. A zsidó község gondoskodott tagjainak vallási, kulturális, és szociális szükségleteiről, képviselte és megvédte őket a külvilággal szemben, egyszerűen egy egészséges népi organizmus minden funkcióját végezte.

Egész az emancipációig a zsidó községek szervezete és működési köre csorbitatlan maradt. Amilyen mértékben azonban a napoleoni koncepció alapján végrehajtott emancipáció kivetkötötte a zsidóságot népi jellegéből, olyan mértékben hanyatlott a zsidó község is jelentőségben, hatalomban és hatásban. A napoleoni koncepció röviden ez volt: „A zsidónak mint embernek mindent, a zsidónak mint nemzetnek semmit”. Vagyis a zsidóság csak akkor emancipálható, csak akkor léphet emberi jogainak birtokába, ha feladja népi mivoltát, zsidóságát csupán vallásnak tekintve, nemzetileg azonban igyekszik beolvadni a gazdanépbe. Egy alku volt ez és a gettó szüneteseibe belefáradt zsidóság elfogadta az alkut. A kapott szabadság és egyenlőség fejében — amely később nagyrészt talminak bizonyult — odaadta népi öntudatát és kulturáját. Az összes európai államokban ezen recept szerint hajtották végre az emancipációt. Mindenütt a zsidó népiség volt az egyéni szabadság ára.

Kezdetét vette a népi elkallódásnak, az önmagunk elől való menekülésnek fájdalmas korszaka. Az asszimilációs folyamat első áldozata a zsidó község volt. Abban a pillanatában, mihelyt a zsidóság feladta népi karakterét és csupán vallással szűkítette önmagát, mihelyt a zsidó egyén számára a zsidóság megszűnt egész életét átható motorikus erő lenni, a zsidó község is szükségszerűleg elvesztette eredeti rendeltetését, nem volt már a

zsidó élet centruma, nem volt már a forrás, amelyből az új zsidó erő fakad, hanem hitközséggé degradálódott, szegényes, gyakran tartalom nélküli keret. Mert voltak aztán hitközségek, amelyekben hit sem volt már. A község igazi funkciói megszűntek. Rendszerint egyéni hiúságok, kicsinyes ambíciók csataterévé súlydát a hitközség, ahol már nem tanácskoztak, csak „kólecoltak”.

A község osztozott a nép sorsában. Elhanyagolt a nép, vele hanyatlott a népi organizáció, a község is. A zsidóság, mint már annyiszor, ismét belefáradt a küzdelembe, ismét letért hivatásának utjáról és menekülni próbált az élettől.

Halált lehelő bacillusok lepték el és sorvasztották, a zsidó nép testét.

A modern orvostudomány egyik legérdekesebb felfedezése, hogy az emberi szervezet önmaga védekezik a leghatásosabban a betegségek ellen. A szervezetbe került bacillusok úgynevezett toxinokat termelnek ki, amelyek mérgező hatásúak. Csodálatos módon azonban az emberi szervezet ugyanakkor — minden orvosi beavatkozás nélkül — ellenmérgeket, antitoxinokat választ ki, amelyek szembeszállnak a toxinok romboló munkájával. Ha a szervezet elég erős, úgy elegendő antitoxint termel ki ahhoz, hogy győzedelmeskedjék a bacillusok fölött. Ha ellenben a szervezet gyenge, a toxinok maradnak felül. Az orvostudomány leggyakrabban nem is tesz egyebet, mint igyekszik a megtámadott szervezetet olyan állapotba segíteni, hogy minél több antitoxint termelhesen ki.

A népi organizmus ugyanazon törvényeknek van alávetve, mint az emberi szervezet. Egy nép is önmaga kell, hogy védekezzék, ha testébe mérgező anyagok hatoltak. Önmagának kell ki-termelni az ellenmérgeket. Feltéve, ha van benne elég ellenállóképeség, és életreszántság. A zsidó nép napjai ugy-látszik még nem teltek be, ellentálló ereje még töretlen épségben van, mert megvolt a képesség benne, hogy a reá-támadó betegséggel szemben, amely már-már a földreperete, kitermelje a szükséges ellenmérgeket. A zsidó nép akaratlanul, öntudatlanul, a természetes életösztöntől hajtva fellázadt a meghalás gondolata ellen. Hatásos antitoxinokat állított szembe az asszimiláció romboló bacillusával.

A zsidó nép életenergiája két formában védekezett. Az egyik: a chaszidizmus, a másik: a cionizmus. Mindkét mozgalom a zsidó élet egy-egy különálló megnyilatkozásába igyekezett bevinni az ujjaszületés, a regenerálódás csiráját. Mindkét mozgalom lázadás volt a régi létformák ellen.

A chaszidizmus a tultengő talmudisztika és az üres formákba merevedő rabbinizmussal szemben a közvetlen val-

lást átélés, az Istenhez való tényleges közéleti mámorító tanításával gyújtotta lángra a szívet. A szív és a szándék tisztasága fontosabb az imánál — mondotta Bal Sem, a chaszidizmus megalapítója — és a templomok komor falai helyett a szabad természet csodái között kereste, az Istent és onnan küldte hozzá egyszerű, de arról bensősége-sebb imáját. A chaszidizmus eredeti lényege a szilaj felszabadulás az élettelen formák alól, amelyekből már-már kivesszett a lényeg, az Isteni tartalom. A chaszidizmus ismét szervesen bekapcsolta a vallást az életbe, realitássá, élménnyé tette azt és ezáltal termékenyítőleg hatott a zsidóságra.

A cionizmus révén egy még veszedelmesebb bírsággal szemben igyekezett védekezni a zsidó életenergia. A népi elkallódással szemben, amelynek természetes velejárója a vallási elkallódás. A cionizmus is az élet eleven ritmusába kapcsolta bele a zsidóságot, csak hogy az éltsenek egy másik, realitá-sabb frontján: a népi oldalon. A cionizmus és lázadás volt a látszateman-cipáció és a felekezeti teoria üres, meg-alázó formái ellen, meghirdetése a zsi-dó nép, a zsidó szellem és a zsidó or-szág ujjaszületésének.

Sajnos, e két ellenméregként ható mozgalom közül az első, a chaszidiz-mus csakhamar letért eredeti és alapi-tói által megjelölt utjáról és ugyanazon hibákba esett, mint amelyek ellen ere-detileg fellázadt. Elvesztette eleven, friss lendületét, elvesztette közvetlen, termékeny kapcsolatát az étellel, for-mákká és dogmákká merevedett, su-lyosbitva egy túlzásba vitt személyi kul-tusszal, amely nem riad vissza hatalmi kilengésektől sem. Több benne a ba-bona, mint a mély hitből fakadó isten-félelem.

A cionizmus ezzel szemben most indul utjára, hogy meghódítsa a szívet-et és a maga képére alakítsa a zsidó világot.

Az erdélyi zsidó élet frontján ezek az erők vivják harcukat az érvényesü-lésért, az igazságért. A jövő csirája küz-ködik, hogy utat törjön magának a nap-világ felé. A zsidóság nagyrésze sza-kitott az asszimiláció tévelygéseivel és önmagában keresi sorsának kifejlését. Teltebb, mozgalmasabb, harsogóbb, lett az erdélyi zsidó közélet, megszaporo-dtak a zsidóság kulturális és szellemi szükségletei, amelyeket azelőtt nem ér-zett, már nemcsak felekezeten hiszi magát, de népeknek, amelynek célja és hivatása van a többi népek között, már vágyik, már keresi a népi kiélés lehe-tőségeit, de még nem találja őket, még nincs meg a szervezet, amely illő ke-rete lehet duzzadó tenniakarásának.

Ezért van az, hogy a hitközségek, amelyek az asszimiláció idején vérsze-gény, jelentéktelen, álmos egyesületek-ké sorvadtak, ma egyre elevenebb küz-delmek színhelyévé válnak. Ezért kopogtatnak egyre többen, egyre hango-sabbban a hitközségek kapuján. A tör-ténelem tanulságai alapján kézenfekvő, hogy amilyen mértékben fog az erdélyi zsidóság a népi rege-nerálódás útjára lépni, ugyan-olyan mértékben fognak a hit-községek visszanyerni régi je-lentőségüket, olyan mértékben vál-nak ismét a zsidó munka, a zsidó kul-tura és a zsidó jövő alkotó tényezőivé. A fejlődés természetes iránya pedig az, hogy a hitközség ismét a népi élet centruma lesz, amely hivatva van gon-doskodni a zsidóság mindenirányú né-pi szükségleteiről.

Azt azonban, hogy mindez bekö-vetkezzék, nem szabad ölbetett kezek-vel várni. A kibontakozás útját elő kell segíteni és el kell háritani az akadá-lyokat, amelyek a természetes fejlődés elébe tornyosulnak. A mi hitközsége-ink ma még nem alkalmassak arra, hogy magas hivatásukat betölthessék. A mi feladatunk, hogy alkalmassá tegyük őket erre. Ki kell küszöbölni a hitközsé-gi küzdelmekből a kicsinyes szemé-lyi torzsalkodásokat, hogy győzelemre lehessen vinni az eszmét. Sohasem volt aktuálisabb Herzl parancsa, mint most: „Erobert die Gemeindestuben”. Hó-dítsátok meg a hitközségeket a — zsi-dó népek, az igazi népi célokna-k.

SZANATORIUM

Anno 1928

Irta: BARZILAY ISTVÁN

*Ez a tavaszi idő bolondosan meleg.
Becsurog a fény az ablakon
és mindent aranyszínűre fest.
Anyám takaróján fényes ráncokat látok,
ragyogó életsugarak vibrálnak körülöttem.
Csodálatos életszag áramlik a sétatér felől
és a csónakázó emberek énekelnek
trillázva és kedélyesen...
Ó, ilyen boldog áprilisi idő sose volt,
olyan ragyogó, mint kicsi lánykám szemében a vágy,
amint meglátogatni a szobába belőben
űdén, mint az érett számóca
és lényegükben táncos mazdulatokkal:
éppen ilyen az áprilisi napfény,
így őül és így mosolyog nekem
és ebben a csodálatos időben,
milyen szomorú és milyen rettenetes:
ebben a remek fényben itt
édesanyám jajgatja baját
görcseit és fájdalmas szúrásait,
lázát és nyugtalan éjszakaiit...
Ennél nagyobb és borzalmasabb
és tragikusabb ellentétet még nem írtak meg drámáiról...*

Orilis 23.
Alamelyikére.
s: 4-kor és
ak: 30 és 20
nházi esemé-
a próbák a
ak különleg
nyos, hogy a
az Antónia
ÉSEK
vastaabb
redetes 50 lej.
edvezmény.
ndő jellegű
portó bélyeg
díja 250 lej.
SNE
obbitva
orga 19.
házikonyha
Tekintsék
meg saját
ökakai
ás, speciális,
ek e szakmá-
morand. 10.
száz raktár-
eg iródaival
Címet a ki-
kérem leadni.
ak alk imis
szobás hely-
resünk. Címet
ba.
halók, ur-
melyen leszá-
ban LAMPEL
ában sze-
be. Cluj, Str.
aria 34. 1807
fiatal, nőtle,
prakszissal
gnél vagy na-
lában 7777
álist
ives ajánla-
simon Lajos
re kér.
endezés: ste-
litok, galeria,
en olcsón el-
Megtekinthető
fodrászúal.
hajszer
pázás
n a fejbőr
sza, mely
atát, hogy
os. A fel-
ckelyszerű
haj tiszto-
ető csövét,
adására il-
sa abban
zetélenél
gyu felol-
elszaroso-
s ajánlva.
gyogyszer-
eres üveg
a 160 lei.
elve.
get post-
thez.
ERTÁR,
ancu.
telben

Nagyanyám emlékezete

Írta: Salamon László

Már életében nekem engedte át azt a kétes értékű dicsőséget, hogy az emberek közt örökösök meg hívevé. Bizonyos vagyok felőle, hogy akkor is átengedte volna ezt a dicsőséget, ha történetesen ő mivelte volna valami emlékezetes dolgot göröngyös pályáján, mely telve volt megpróbáltatásokkal, de egyben égi derüvel is.

Nagyanyám hiúságmentes asszony volt a földi téreken, melyeknek útjait az imádság és rajongó fajszeretet ilhuzióival járta végig. Ritka és különös asszonyegység volt s én magamat tisztelen meg vele, hogy most — márványemlék helyett, — néhány tollvonással örökítem meg emlékét.

A szeretetnek olyan intenzitása élt benne, mely szinte fluidárisan áradt minden ember felé, akivel találkozása esett és vallásossága is olyan természetű volt, mely alkalmassá tette hajlékony szellemét még a vallástalanság megértésére is. Soha még senkit sem ismerem, aki olyan halkán és olyan lekötelezően tudott volna megbocsájtani, mint nagyanyám, akinek pedig éppen elég megbocsájtani valója akadt.

Egyébként ama ritka és kihálófélben lévő zsidóasszonyok közé tartozott, akiknek nincsen regényes élettörténetük. Természetesnek tartotta, hogy mindig a mások élettörténetének és életfordulatainak részese legyen: a gyermekei és unokáié, akik között a galamb szelidségével s az életszerető bölcsességével forgolódott. Mert igazán, minden megmondolás nélkül volt éretnes: nem tulajdonított túlzott fontosságot a bűmnek. Azt tartotta, hogy istennek joga van bűnös embereket teremteni a világra, hogy ezáltal jobban örvendezhessen a jószágok, amelyet csak ellentétben lehet megmérni. Éppen ezért nagyanyám halálán utálta az emberszólást, amelyre csak isten lehet feljogosítva. Ez volt egyetlen utálata, mert egyébként mindenkit szeretett. Szerette a földet, amelyen élt és szeretett Jeruzsálemet, romjaiban is. Mindig vágyott Palesztinába utazni, s mert fantáziája élénk volt: egy-egy imádság, vagy bibliai idézet a szentföld minden ígéretét képes volt szeméi elé varázsolni.

Asszony léte sohasem volt tekintélyimádó, ezért nem mutatott különösebb érdeklődést a papi miszteriumok iránt. Neki, akinek élmény volt az isten, nem volt szüksége emberi magyarázatokra. A napsugárban és a csillagok fényében közelebbről érezte istent, mint a dogmákban, — annak ellenére, hogy a rituálékhoz szigorúan ragaszkodott.

Derűje és szívélyes bölcsesége az asszonyi és férfiúi botlásokkal szemben is megértővé tette. A tévelygést az emberek unalomzúdó, törekény játkészereinek tartotta, amivel nem tudnak bánni. A szigorú kritikát mindig önmagával szemben alkalmazta, szemben a többi asszonyokkal, akik ezt rendszerint mindig másokkal szemben alkalmazták.

Gyöngédsége szürke szemének szögletében úgy ült és merengett, mint tiszta ablakon át a tavaszi napsütésbe néző szelid szüzek tekintete. Komolysága mindig mosolygott és mosolya mindig megörzítette a komolyság fenségét. Anélkül, hogy naiv lett volna, mindig gyermeki tudott maradni. Gyermeki kedélye különösen az ünnepek szeretetében nyilatkozott meg. Ilyenkor, hűsvét táján már előre gyönyörűséggel gondolt azokra a serényiséget igénylő tevékenységekre, melyekkel a „chomec” eltakarítása járt; a hűsvéti édenyek fehér csillogására, a forrázásokra az ibolyaillattól terhes kertben, a hűsvéti evőszközök ifjonti csillogására, melyek talán Izrael ősi harcosainak lándzsáira emlékeztették.

A zsidóság örök vitalitása, alkotó optimizmusa benne szinte a tökély fokán volt meg. Imádkozta az életet és szeretete volna elkerülni a halált. Elég sokáig el is tudta kerülni s még a halála előtti napokban sem hitte komolyan, hogy el fog jönni érette. Nagy élet-szeretete tette realitává. A józan

kedvessége volt meg benne, ami könnyen hajlik a szelid maliciára. Csak ha fiáról, vagy rólam volt szó, akkor vesztette el objektivitását: a szeretetében imperialista volt, feltétlen elismerést kívánt — érdemükön felül — azok számára, akiket szeretett.

Fontosnak tartotta az ellátottságot, az anyagi elrendezettséget, anélkül, hogy a legkisebb tiszteletet tanúsította volna a vagyonnal és vagyonosokkal szemben. Azt tartotta, hogy a nagy vagyont isten azoknak adta kárpotlásul, akiket megfosztott a szív és az értelem kiválóságától. Éppen ezért megértette esetlen göggyüket, hitte, hogy nem tudják mit cselekszenek.

Mindig olvasott, pedig nem sorozta magát a műveltek közé. A műveltség-nél sokkal több volt meg benne: a modor természetes finomsága és a tapintat minden emberi érzékenységgel szemben. Hosszu élete alatt soha sem sértett meg senkit. Indulatosan kifakadni egyetlen egyszer hallottam: a világháború alatt. Bár szeretete megadta a császárnak, ami a császárné és bár se fia, se egyetlen unokája nem forgott közvetlen veszedelemben a frontokon: sokallotta a vérontást és nem értette meg a „hősi” erőfeszítéseket.

Ő maga minden volt inkább, mint lázadó, mégis szinte romantikus elősze-

rettel viseltetett a lázadók iránt. Ezt gyermekkori élményeivel magyarázom, amelyekről sokszor mesélt téli éjszakákon. Kilenc éves kisleány volt, amikor Kossuth Kassára bevonult. Daliás, szép férfi volt Kossuth és nagyanyám, aki a többi zsidóleányakkal elébe járult, kedves és sikkes gyermek. Kossuth megcirogatta őt — s ezt sohasem tudta elfelejteni. Asszonyi hiúsága ebben az emléken, ebben az élményben, élte ki magát. Ő a magyar forradalom vezérében látta a „lázaadók” szimbólumát s ha szocialistákról, anarkistákról szó esett, — mindig Kossuth egy-egy változatát látta bennük.

Önkénytelen előkelőségét talán legjobban az a tulajdonosága jellemezte, hogy sohasem panaszkodott. Sirni valóban ott sirt, ahol senki sem látta. „Az embereknek sohasem szabad a fájdalomainkkal terhükre lenni, igaz, az örömeinkkel sem” — mondotta gyakran s ha mondotta: hitte is. Mert hitte, ha nem is volt kritikátlan, annál mélyebbről fakadt. A szívével hitt és nem az értelmével s a szíve az élet és az isten hallatlan és felmérhetetlen jószágát dobogta. Minden ősi, szinte elementáris zsidósága, keleties életszemlélete mellett sem volt fatalista, miért is nem hitte, hogy a szenvedés természetes és kiküszöbölhetetlen velejárója az emberi életnek, pedig ő maga sokat szenvedett, sokat aggodott.

Betegségét s a vele járó fájdalmakat szinte környezetét megalázó szótlanlansággal viselte. Még legnagyobb fá-

dalmai között is állandóan a mások bajával és sorsával törődött: talán azt hitte, hogy ha jószágos, öreg szemében örökre kihuny az őrző fény, mely hasonlatos volt a fázások fényéhez, — a szeretetében felnőttek nemcsak elárvulnak, de megfosztatnak a gondviselésről is.

Mielőtt meghalt, imádkozott. Beletörődött és megnyugodva. Talán valami ősi dal melodiói csengtek fel szívéből s elhaló tekintete előtt Jeruzsálem tornyait és palotáit látta, amint az alkonyi fényben pávásan megragyonak. Talán az angyalokat látta, akikhez olyan hasonlatos volt...

Nem mivelte semmi nagyot, emléket nem örökíti meg az emberi közösség hódolata, amely a művön, a cselekedeteken méri a mindig relatív és mindig problematikus nagyságot. És én mégis úgy érzem, hogy nagyanyám az asszonyok egyik legnagyobbika volt, kiválasztottnak hirdetett népsorai közül. A szeretet, bölcsesség, igaz asszonyiság felkentje volt: egy kicsit bölcs és egy kicsit szent.

Nem volt regénye, nem volt története, mert maga az élet, maga az igazság szólt meg benne és általa. Nem tehetek róla, hogy az én nagyanyám volt; azt hiszem: akkor is meg kellett volna írnom róla ezt az emlékezést, ha más nevezhette volna a magáénak. Sőt akkor talán kevesebb tartózkodással áradozhattam volna emberi és zsidó szépségeiről.

Juda haza akar menni

Írta: Barzilay István

Furcsa ritmusu életben élt Juda. Ennek az életnek a ritmusa zsongott és egyenetlen zajban lüktetett, olyan volt mint egy hibás szív beteges kattogása. Olvkor nagy szívverések, hosszú, végtelennek tetsző dobbanások reszkettek meg benne, máskor meg rövid volt és ijesztően hamar mulott el fölötte, mint ha katonás kommandóra születt volna meg az ütem, hogy aztán egy borzongató csöndben muljon el. Juda ráillesztette füleit ennek az életnek, érzékeny, tüztől átütött testére és figyelte érzete, élte, riadtan, menekülő ragaszkodással imádkozta a ritmusát, ezt a boldos, ki-kihagyó lüktetést. És verejtékesen rémült volt, amikor a hosszú és rövid taktusok után mely csönd következett be, mikor nem volt a ritmusban semmi, csak egy feneketlenül mély üreg, melyet ott érzett önmagában. A lüktetések benne lihegtek, hosszan, elmulhatatlan életerővel és rövidre szabottan, betegesen, hogy utánuk eljőjön a semmi, a jambus után a jajgató ritmeltenség. Ilyenkor látta meg magáról, hogy testetlenül él, elveszett élő és méltóságos mivoltja, nem él csak a megfoghatatlan finomság benne, melynek a neve a Szellem. A szelleme lüktetésében élt, mint egy árnyék, mely nő és elfogy, ahogyan nő és elfogy a napfény tüze.

Juda szellem volt, mely vándorolt fellegeken és földön egyaránt. Szomjasan és elcsüggedten vándorolt, valamit keresett, hiszen úgy vágyta megtalálni a testét, mint a vak a szemvilágát. Látta, hogy tavasszal rügyeznek a fák és hogy illatos az élet a fűtől. Látta, hogy a harmatos fűvön testtel megáldott emberek járnak és Juda szellem, — szeme vigyázott rájuk, kísértéket imádkozott teli irigységgel, mert úgy szeretne volna felvenni ember-testüket, hogy vágyódása megtöltötte a levegőt lüktető elektromossággal. Az ő elektromossága, az ő szellemtüze lebegett víz és föld fölött, az ő lázadásá-lázongott a forradalmas szemek villogásában. És ő, igazi lángja az égésnek, járt és szállódott testetlenül, birodalma a délibáb el-eltűnő világa volt, ivóvíze a vágyódás és tápláléka a halhatatlanság, mely diadalmas szellemtestében élt.

Szavát nem hallotta senki, mert nem volt hangja. De a világon végigrezgett a sóhaja, mely kifakadt belőle:

— Testet akarok...

A rövid életritmus utáni döbbenetes csendben úgy visszhangzott, bugott,

mint egy hatalmas orgona sipjainak nem is hallható hymnusza.

Juda kereste a testét.

Szeretne volna, ha a teremtés megáldotta volna ajakkal, mellyel csókolni lehet. És lenne két karja, melyből erős, diadalmas izmok ugranak ki uralkodásra termetten. Két világító szeme volna, melyben tüzet csíhol örökéletű szelleme, a vándor óriás, a rezgő elektromosság, melynek lüktetését szétszórtja a világ fölött. És koponyáján cigánykereket hányna a világmindenség minden titkával, szépségével és mocskával egyetemben. Hatalmas mellkasán feszülne az élet, a föld pora, a termékeny, drága humusz volna a mellkasa, melyből élet és csak vidám, harsogó kacaja erő terem. Ágyéka a termékenység ágya volna, testtel bíró szellemóriások indulnának el belőle nagy életutakra. És feszülő combjain hordaná a súlyt, a nehézkedést és a vonzerőt, az energiát és a relativitást, melyre gigászi szelleme épült. Léptei nyomán sarjdnának az új korok és új forradalmak, letaposott fűvek gyökeréből kelnének ki a szízfóniák, diadalmas indulók, melyekben lihegne, vajudna az élet és dübörögne a messzeség. Keze simítása volna a jószág és az érzés, ujjának vérlüktetéséből áramlana a szerelem és a bosszuvágy, a két leghatalmasabb hatalom.

És Juda szelleme testetlenül keringett tovább. Mert jött a végtelen rezdülésre az elmuló rövidség és a rövidség a semmi, melyben panaszosan nyult el kifakadó sóhaja:

— Testet akarok...

Nagy fellegek vihara suhant el fölötte, zöld földvilág és nagy tengerek csapkodása lármozott alatta. És a levegő eget alkotott mely kék volt és világos. És amögé hatolt el szikrázó szelleme, onnan küldte a sóhaját:

— Testet akarok...

Lent testtel megáldott emberek járták a maguk különös útjait. És nem is tudták, hogy Juda él.

Mert mikor Juda nem bírta már a nosztalgiaát, testet parancsolt magára és lent járt az emberek között. És mikor szagolta a virágokat, és tépte a fák leveleit, mikor ivott a forrás vizéből és megsimogatta a mások juhait, köréje gyűltek a pásztorok és a források őrei,

a virágok öntözői és a fák csözei és boddal álták őt körül. Kék foltot ütöttek Juda testé lett szellemére és mondták:

— Menj haza! Ez a miénk! Tépd a magad virágát! Idd a magad forrásvizét! Simogasd a malad állatát!

És Juda sirva, betegesen, véres testtel meghunyászkodott és félt. Megnézte magát egy forrás vizében: teste sovány volt és görbehátú. Arcán ráncok és szemében rettegés. És sirt, mert ő nem akart ilyen lenni. Behúzódott a fák árnyékába, hogy ne lássa senki és ment más mezőkre, ahol szebbek a pásztorok és mindenkié a juhok. És mindenütt körülállták idegen pásztorok, megsuhogtak az ostorok és juda hangos sikollyal menekült. Olyan volt, mint a jajgató világ üvöltő lelkiismerete.

— Ó, hogy szeretek élni!

Igy jajgatott és hűs, árnyékos erdő friss forrásvizében akarta gyógyítani testét. De jöttek a pásztorok, vadászok és egymás ellenségei. Látták Judát fürdeni és kibékültek egymással.

És újra megsuhogtak az ostorok és újra felhangzott a kiáltás:

— Menj haza! Fürödj a magad hűs forrásvizében!

Juda vonszolta tovább nosztalgias testét. És átkozódmni kezdett, mert porból és hamuból alkotott teste magabiztos lett salakkal, melyet leázórtak az átkok és a vér. Judában lázadómi kezdett a szellem és ki akart törni beteges testéből. És mikor elmúlt a rövid életritmus, újra felzengett a szava. De most így hangzott:

— Haza akarok menni! Haza akarok menni!

Fzekre a szavakra a semmi, ami a rövid életritmusra következett megtelt mélyszéges tartalommal. És ekkor az egyenetlen dobogások kisimultak, az egyik dobogás olyan volt mint a másik, a lüktetés csupa harmónia és muzikáltság, mint egészséges ember vérének csodálatos muzsikája. És juda arca kitisztult, fonnyadsága megtelt derüvel:

— Haza akarok menni! Haza akarok menni!

Zengett a szava és szelleme máig megtalálta az otthonát, melyben verei, tékes erő húzza a munkát és gigászi szellem tapossa maga alá a világot.

manzard az égre az egy gyásben zuhó zápor. Édbalmesen küdtem v is emléks nom és Párisban.

Akko a Boulevard l'Abbey s este kilen lüktető bo áttöröm nem suga plungeurs érkeztem kor kezem a vakító f lemes pár jlatat. És telen luxu genek asz fópincér g ródta.

Le e lépcsőn e mosogatól rok csörö mosogatók neki a mu szállította cement m szált fel. A surojják, J panlét kés.

Gépie a piszkos tizenöt-hus mosogatóv történt ser egy hatalmas ához. Tio Vintellit, e vezte. Ha

Nagy tek a lugo nom óra le medencék tettünk és denki anny Berzsének japán meg cia főplon zse orrára folódást é nagyszerü ből majd tözőhöz sie gáról a p szercsak l jának zseb Ebben a p Érev pesza gosan röh unellett. Fe Berzséhez.

— Mi Tedter vasni szer De azután — Om cán boldog — Ak estét.

És elin lépcsőn. A va a lámp alakok sie kokottok v mint két t fier Latin kezdett B kattowiczi valt az új apja ezért Most pénz kinchessen

Utunk resztül. A pesztermáko nek fel a rasztoz m a kövezetn kerten ilak mulatók lu bablevesre. Éjszaka mé

Széder este a manzard szobában

Irta: Hátszegi Ernő.

Fent laktam az ötödik emeleten, manzard szobában. Egyetlen ablakom az égre nyílt. Az ég sötét volt, mint egy gyászpalást. Nagy sűrű cseppekben zuhogott, kopogott fejem fölött a zápor. Édes muzsika volt, altató, sejtelenül mesélő hangok. Hanyat feküdtem vetetlen ágyamon. Még most is emlékszem, csak fel kellett nyulnom és megkaparhadtam a tetőzetet. Párisban a Rue Champanellin.

Akkor már három hete dolgoztam a Boulevard des Italiens, a Room l'Abbey szuterénjében. Az én nappalom este kilenc órakor kezdődött. A rikitó, lüktető boulevardok tarkaságán kellett áttörnem magam. A fényreklámok színes srgarai ott ugrádoztak konott plongeursapkámon. Felhajtott gallérral érkeztem esténként a lokál elé. Ilyenkor kezembe gyűrtem sapkámat és be a vakító fénybe. Csobogó szökőkút kellemes párája vonta be a drága ételek illatát. Észrevétlenül kellett a félmeteres luxusnők és a pöffeszkedő idegenek asztalai között elsurranom. A lépcsőn gyilkos szemei a hátamba furdak.

Le egy levegőben lógó csigalépcsőn egy másik világba, ahonnan mosogatólé orrfacsaró buze és tányérok csörömpölése ütöttek hozzám. A mosogatók kis csoportja most vetkőzött neki a munkának. A lift már serényen szállította le a piszkos edényeket. Nagy cement medencékből melegviz párája szállt fel. A sarokban, ahol a rézüstököt sűrűlik, Berzsé, az új plongeur, szappantét készítette.

Gépiesen lendültek balra a karok a piszkos tányérok után, hogy azután tizenöt-husz tányért merítsünk a lugos mosogatóvizbe. Ezen az éjszakán nem történt semmi különös. A főszakács egy hatalmas üstöt vágott Berzsé háta mögé. Tio, a japán le akarta szurni Vmiellit, az olaszt, mert kínaink nevezte. Ha nem vagyok ott, leszuria.

Nagy cseppekben hullott a vereitek a lugos vízbe, amikor hajnali három óra lett és a munka megtorpant. A wadencék szélére törőrongyokat terítettünk és kiszolgáltuk magunkat. Mindenki annyit ehetett, amennyi belefért. Berzsének bűmulatos étvágya volt. A japán meg az olasz és Lebar, a francia főplongeur célzásokat tettek Berzsé orrára. Berzsé némán tűrte a csufolást és megvetően mérte végig a nagyszerű triót. Nagyot falt a kenyérből majd szó nélkül felállott, az öltözőhöz sietett és gyorsan ledobálta magáról a piszkos munkaruhát. És egyszerűen látom, hogy kifordítja ruhájának zsebeit és valamit kiráz belőlük. Ebben a pillanatban átvillant agyamon: Évev peszach! A három plongeur hangosan röhögött a mosogató medence mellett. Felálltam én is és odasiettem Berzséhez.

— Micsoda maga? — kérdeztem. Tiedten nézett rám, és mintha valami szeretett volna a tekintetemből. De azután megnyugodott.

— Ön is, ugye? — kérdezte arcán boldog mosollyal.

— Akkor töltsük együtt a széder estét.

És elindultunk ketten, fel a csigalépcsőn. A lokálban már le voltak oltva a lámpák. A boulevardokon sötét alakok lemaradt kokottok várták a hajnalt. S mi ketten, mint két testvér, elindultunk a Quarter Latin irányába. Berzsé beszélni kezdett Berger Ezékielnek, hívják. A kottowiczai főrabbi fia. Ezékiel felolvalt az új zsidó eszmékben és édesapja ezért nem akart többé tudni róla. Most pénzt akar összegyűjteni hogy kiűhessen Palesztinába.

Utunk a vásárcsarnokon vezet keresztül. A murkot, kelkáposztát és peszternákat áruló kofák most készülnek fel a vásárra. A környékbeli parasztok művészies piramisokat raknak a kövezetre árúkból. Mintha konyhakerten ültetnék a kereket. A párisi mulatók lumpjai idejönnek káposzta és bablevésre. Itt is van jazz és fölött az éjszaka méltó befejezésére.

Átvágunk a Rue Rivolin. A Louvre előtt megyünk el. Az épületkolosszus keleti homlokzatát a hajnalpir, a felkelő nap sugarai bearayozzák. A Pont des Arts-on megállunk és belebámulunk a hőmpölygő Szajnába. Sejtelenül mesélő viz a Szajna. Föléje hajolunk és el kezdünk beszélni a szabadságról.

— Ezékiel — fordulok új barátomhoz — valahogyan mi is meg kéne ünnepelnünk a szédert. Ma este jöjjön el hozzám, a Rue Champanellin lévő Hotel du Nordban lakom, a negyvenkilencesben. Előre készítik majd mácot és keserűgyökereket. Szerzek majd valahonnan hrayszeszt és bort.

Ezékiel igent intett a fejével és némán nyújtotta bucsura kezét.

Bevásároltam magamnak peszachra. Valahonnan egy pléhelezt szereztem. Vettem egy félkiló lisztet, hat tojást, tíz deka diót, mazsolát és három almát. A Hotel de Ville mögött palesztinai borra akadtam. A lisztet meggyurtam, a gyorsforralóra illesztettem a pléhelezt és ráhelyeztem a kinyújtott tésztát. Lassan-lassan felhőlyagzott.

Hét órakor kopogtak az ajtómon. Ezékiel volt. Kis hagadat szorongatott a hóna alatt. A manzard szobát ünne-

pélyes hangulat töltötte meg. Az asztalterítőt megfordítottuk és elhelyeztük szépen az Irás törvényei szerint az Egyiptomból való kiszabadulás szimbólumait.

— Ma nistano... Miben különbözik ez a nap a többi napoktól...? kérdezte szinte önmagától, Ezékiel. És a szemében ebben a pillanatban kigyúlt egy láng. A hagadat összecsuksa.

— Egy új hagadat fogok irni.

Mint egy álomban felkelt az asztaltól, ráfeküdt az ágyra és folytatta:

— És a mi fiaink ezután ezt fogják kérdezni: „Miben különbözik ez a peszach a többi peszachtól?” A válasz ez lesz: „A mi apáink még mondták: Lösonó haba böjorusolójim — és mi már nem mondjuk, mert a föld a miénk, a szentély a miénk és csak arra várunk, hogy a meggörbödött nemzedék megigmosodjék a földet megváltó munkában.

Ezékiel elhalgatott. Keresztbe fektüdt a széles ágyon és halkán dudolni kezdte a Makkabeusok indulóját, mind halkabban, halkabban. Mig végül elszenderedett. Én ültem tovább az asztal előtt. Hirtelen eszembe jutott, hogy elfelejtettünk bort tölteni Eljáhunak. Nem volt már harmadik poharam. A kis vázát megtöltöttem szünültig; felnyitottam a manzard szoba égre nyíló ablakát. Kibámultam a csillagos égre. És eszembe jutott az anyám.

A SZULTÁN BARÁTJAI

Irta: Szabó Imre

Gyönyörű délelőtt, napsütéses, enyhe és káprázatos. Ha az embernek ideje van, Konstantinápolyban ezer helyet talál, ahol emlékezetes módon töltheti óráit. Az ezer hely közül kikerestem a Dolme Bagcsét, a szultánok kedvenc palotáját, amely a tenger partján fekszik, meszeszerűen, az embernek fáj a szive, komolyan mondom, ha rá gondol, hogy ebből a Paradicsomból Kemál egyszerűen kiparancsolta a szultánt családjával és háremével Svájcba a hegyek közé. Meg vagyok szentül győződve róla, hogy a szultánatust el lehetett volna intézni olyképen, hogy az öreg urat itt hagyják az édesvizek mellett, az édes nők közelében. Szívesen lemondott volna a hatalomról, talán nem is duzzogott volna érte. Láthatta volna napról-napra a palota előtti szép reneszánsz-tornyot, rajta a török hatalmi jelvényeket, a császáriakat, amiket ma sem távolítottak el, nyilván, mert nem akarták megbolygatni ennek a kapunak szervesen együvé tartozó artiztikumát. Láthatta volna azt a káprázatot, ami a tengerből száll föl millió, soha unalmasa nem válható változatban.

Valami muzeumfélet rendeztek be ebben a palotában, néprajzi és történelmi gyűjteményt, akkor éppen rendezkedés közben tartottak, hallottam, gyorsan nem fog elkészülni. A köztársaság sokkal előrelépőbb építkezéseket volt kénytelen abbahagyni Angorában, mert nem volt pénze. Beszéltem egy ural, aki ott a termekben rendezkedett, muzeumi igazgató vagy ő volt, okos ember, a gyökerei egy kicsit még a multba voltak eresztve.

— Hát — mondom neki — nem jobb lett volna mégis, ha itt hagyják a szultán őfelségét!

— Bizony, bizony — és nagyon magába sülyedt a szomorúságtól — ezt nem kellett volna megtenni vele! A köztársaságnak kissé röstelnie kell magát emiatt, kedves, nagyrabecsült és minden tiszteletet megérdemlő jó uram! Bizony nyugodtan itt hagyhatták volna a köztársaságiak a felséges urat, ha ők olyan erősnek érzik magukat, mint ahogy azt hirdetik Európa és Ázsia felé. Elvégre Konstantinápoly már ugy sem fontos nekik. Ők egy nemzeti államot akarnak odaát Ázsiában. Mire való volt az uralkodót kizavarni a hideg Svájcba! Szegény, még meghülhet.

Feje lehullott a mellére és nagy világlájdalom sirt föl abból a kétperces némaságból, amit egy rendőr zavart meg. A rendőr azt akarta, hogy távozzam, mert tizenegy órán túl idegenek nem tartózkodhatnak a palotában. A

muzeumi őr mélységes meditációjából alig ébredezett, lomhán felém nyújtotta a kezét, a fejét lóbálta és azzal bucsuzott, hogy ősi tradícióimat föltétlenül őrizzem meg mindhalálig, mert ez az egyetlen kincs, amit az ember a háborus idők nagy katalizmájából megtudott menteni.

A kapunál négy elegáns hölgy ment ki velem. Az egyik mosolygott, mire kalapot emeltem és azt mondtam, úgy rémlik, ismerem valahonnan régebből.

— Nema valószínű — felelte — én náremhölgy voltam és most egy divatszalonban dolgozom. De a szabad napokon idejövök visszaemlékezni régi időkre.

— Most jobb, ugy-e, mint a régi jó időkben?

— Uram — most már egy fokkal hidegebben mosolygott — ez bizalmaskodás öntől.

— Bocssáson meg, máris visszavontam a kérdést. Minden bizalmaskodás tölem távol áll. Ha ismerne, ezt nem gondolná felőlem.

Majdnem megsértődött: — Nem erről van szó, kérem. Én nagyon szívesen a rendelkezésére állok. De nem a vadgesztenye-fák alatt.

— Hanem?

— A perai Excelsiorban. Az előadás éjfél előtt kezdődik.

A háremhölgygel való találkozást nem késtem le, azt tetszik sejteni. De a vele folytatott éjszakai beszélgetést más alkalomra hagyom.

A tüneményes szeráj közelében összekérültem egy utcai áruossal. Akkor már jártam Balatban és Chaszkojben és ismertem jól a zsidókat, megtudtam különböztetni őket a törököktől és örményektől, akikhez egyébként nagyon hasonlítanak.

Ez az árus — nyomban láttam a fekete szemé bánatos csillogásából — zsidó volt. Cigaretta-szipkát árult, pernyét, köztársasági jelvényeket, borostyán-füzért. Ezenkívül kicsiny fotográfáló gépe is volt, valami kevés valutája, képeslapjai. Beszereztem nála ajándék-szükségleteim egy részét, leálltam beszágnivalóval, hogy én, tíz évvel a háboru után javultak-e a dolgok valahogy a megkisebbitett Törökországban?

Letette boltját egy csomka köoszlopára, hogy kellő gesztusokkal adion sufyt a mondanivalójának.

Hát tudja uram, mondom én magának valamit. Amióta az eszemet tudom, azóta Törökországból egyre csak szakítottak. Alig vagyok ötven eszten-

dős, de én már három hadjáratban vettem részt, hogy Törökország területeit megvéddem. Ha rajtam mult volna, becsületemre mondom, én megvédtém volna ezeket a területeket. De fájdalom ágyuk kellett hozzá, sok munició, sok ember. Bátorság is, persze, de ez nem számít sokat. Akkor számított, a régi jó időkben, amikor a törökök fölmentek váraihonnan Turkesztánból egészen Bécsig. Akkor igen! Most a kémia és a mechanika számít, maga ezt jól tudja. És Európában fuccs a törököknek. Nehéz és fájdalmas ezt kimondani, de így van. Mi most bemelegyünk Ázsiába és ném hadakozással akarunk hódítani, hanem a civilizáció erejével. Nem Európa felé, hanem Ázsia felé. Ez a mai politika.

Megköszöntem a szíves tájékoztatását és szerettem volna tudni, mi a felfogása ez új keretek között a zsidó kérdéstről.

Erre is nagyon értelmesen felelt.

— Mi mindenkor hűséges alattvalói voltunk annak az országnak, ahová isten rendelkezéséből eljutottunk. Ma a törökök a kelet progressziójának zászlóhordozói, de egyuttal a nemzeti mivelődést is követelik az ország minden polgárától. Mi tehát, mint mindenütt, az állam nyelvét és kulturáját megtanuljuk, anélkül azonban, hogy a magunkét elhanyagolnánk. Most még egy kis baj van az iskolázatlanság körül, mert a magunk iskoláit is át kell szerveznünk. De vannak fix irányelveink és mi ezek szerint fogjuk nevelni a fiatal generációt.

Ez a téma nagyon a kedvére való volt és sokat beszélt róla, számomra fölöslegeset is, úgy hogy le kellett fekezmem.

— Szóval — mondom — maga ezt az új rendszert nagyobbra becsüli a réginiél.

— Ezt már nem mondhatnám. Legföljebb, hogy ezt az újat célszerűbbnek és a haladásba beilleszthetőbbnek tartom. De nagybecsültem azért, hagyne, a szultánatust is.

Benyult a belső zsebébe és kivett egy apró noteszt. Új könyvecske volt, semmi írás benne.

— Jól megnézze!

— Nincs sok néznivaló raita!

— Mindjárt megmagyarázom a nevezetességét. A szultán egy alkalommal, amikor kikocsizott, észrevette, hogy nincs nála a notesze, amibe mindig föl szokta jegyezni azt, ami különösen megragadta a figyelmét. Megállította a kocsit odaintett magához és keresek a noteszeim között. Ezt itt, látja, ezt a könyvecskét percekig forgatta, de azután egy nagyobbat választott. Én ezt mindenestre eltettem magamnak emlékül. Amiből láthatja, hogy a multat mi nem vetjük meg.

Boldog mosollyal visszatette oldalzsebébe a kicsi noteszt, szimbólumát az ősi erénynek és azt a tanácsot adta bucsuzól, hogy ne politizáljak, csak ha muszáj. De akkor is emelkedjem föl a napi politikán és tiszteljem azokat, akiket isten valaha hatalommal és dicsőséggel ruházott föl.

— Mert soha sem lehet tudni — sugta a fülembe — mikor kapják vizsza az Urtól a hatalmat és dicsőséget.

E bölcs megállapítás után elbucsztam tőle. Minthogy nem volt vevő a közelben, futotta az idejéből és elárulta, hogy nem mindig volt utcai árus, valamikor Drinápolyban szőnyegüzlete volt, de a háboru után tönkre ment vele, csak a finom, különleges szőryeg lett árucikk, amit idegenek vásároltak Konstantinápolyban. A törökök inkább eladták, semhogy vettek volna szőnyeget.

— Most látja, ebből élünk. Mit lehet csinálni? Különös idők, különös idők! De ha meggondolom, hogy a szultán őfelsége sem jár ki ragyogó hintón és nem ül többé fehér lóra, hanem egy szállodai szobában írja az emlékiratait, akkor nekem sem szabad lázadoznom.

Igazat adtam neki és megmagyaráztam, hogy vannak lázadómentes típusok és ő ezek közül való. Mire azt válaszolt, legyek én is ilyen és akkor minden jóra fordul.

Életem bűnbakja, a jemenita lány

A lányok mindenütt a világon adnak zsebkendőket az embernek. Két salzburgi lánytól kaptam most legutóbb ilyen kis selyemkendőket, csipkével. Az egyiknek benne is volt a fényképe, festve és préselve a selyemre. Egy külön zsebkendőtartóba tettem el ezeket is, egyéb kis selymek közé, amelyeket távoli utaimról hoztam magammal és most újra átsimogattam.

És ekkor ismét az ujjam közé került egy négyszögletes, vérvörös zsebkendőcske, már kissé fakult és avitt. Kiemeltem a többi közül, a szememhez vettem és egyet könnyeztem rá. Ezt a zsebkendőt Jeruzsálemben kaptam, a Hotel Warschafszki nevű szállodában, a jemenita szobalánytól. Milyen semmi is volt! A szobában nagy mozaiklapok voltak, a legsodálatosabb padló és ő ezen siklott be, amikor ezt a kis selymet hozta. Ez már közvetlenül az elutazásom előtt volt, miután két hétig ott laktam és mialatt alig beszéltünk vele. Észre sem vettem, hogy besurrant, nyújtotta a zsebkendőt, halokan sugta: gondoljon rám és kiment.

Ez a zsebkendő nekem a legkedvesebb mind között. Vannak zsebkendőim, amelyeknek finom nyulánk, vagy kicsi és kövérkés gazdáik sokkal többet is adtak nekem annál, — mindent. Ezek a zsebkendők azonban, ha előveszem őket, korántsem tudnak annyit mondani nekem, mint a jeruzsálemi, amelyet épen csak hogy meglobogtattak előtem, de még a kart sem érinthetem meg, amely nyújtotta. Van zsebkendőm Párisból és Athénből, Bécsből, és Belgrádból, Pestről és Prágából, Genfől, Kairóból és Konstantinápolyból. Mindegyik örszi ma is még a hölgy illatát, a szobát és perceit a kalandoknak. Az egyiket egy francia masmodlány adta, a másikat egy görög táncosnő, a harmadikat egyiptomi leánytól kaptam, van amelyiket töröktől, szöke csehtől, — sőt egy olyan leánytól is kaptam, egyet, aki egy szigetén lakik, az Egei-tenger közepén, Rhodoson. Mind adott zsebkendőt és mást.

A jeruzsálemi leánytól pontos kiszolgálást kaptam, tisztára vetett ágyat, naponta törülközőt és reggel és este friss vizet. A szálloda vastag kőfalai között osont ide-oda, folyosókra és szobákba, a legkülönbözőbb lakókhöz, zsidókhöz, lordokhoz, és conteokhoz. És megkaptam a zsebkendőt és másnap már el kellett utaznom. Háromezer kilométert utaztam és eltelt hét év is. De hogy most a zsebkendőt a kezembe veszem, úgy érzem, hogy ami hiány van az életemben, az ez a nő és hogy vissza kellene utazni. Lehet, hogy csak egy beképzés, de azt kell hinnem, hogy itt vétettem el az életemet, ezen a ponton és ha akkor maradok, talán minden másképp alakult volna. Pedig tudom, hogy nevetésem, mert csak kiszolgáló-leány volt és mivel adhatott volna többet, mint legutóbb a salzburgi lányok, vagy a régi bécsi, vagy ez, aki most van.

De kell, hogy az ember botlásaiért és bajaiért, szerencsétlenségeiért és szomorúságaiért valaki felelős legyen. És én a jeruzsálemi jemenita lányt állítom oda életem bűnbakjává és egész a halálomig. Minden ami eddig rosszul történt velem és ami balsikerem lesz, szerelemben és pályámon, egészségemben és kedélyemben: — legyen mindnek ő a vesszőparipája. Jó messze van és nem valószínű, hogy még egyszer látom. Ő legyen a nő, akivel a legjobban beteltem volna, mint ahogy másokkal nem. Legyen ő az a legnagyobb, legnagyobb, legizgalmasabb kaland, a mire férfi a rokkanságáig vár.

Összecsavarom a vérvörös zsebkendőt, amit tőle kaptam, hosszúra kihuzom, és, ha valami nagy baj érne, általa halok meg. A jemenita lány adjon nekem örök, kelesztő nyughatatlanságot és mindennek végén békés nyughatást.

Ben Ami

Uj korszak előtt az épülő ország

Írta: ROBERT WELSCH

Ha néhány napi körütekintés után az ember fel tud szabadulni az akól a varázs alól és a fenségséggel kevert kedvesség alól, amely ennek az országnak minden zsege-zugából elárasztja és a hétköznapok józanságát is meg akarja ismerni, rövid idő alatt is az a csallhatatlan érzése idegződik belé, hogy — ovatosan szólva — az utóbbi években nagyon tekintélyes haladás történt. A krízis és a válság miatti panaszozón megszűnt és az, hogy új fellendülés előtt áll az ország, nem a propaganda üres frázisa, hanem valóság. Ez a lelki momentum különösen azért fontos, mert azt a súlyos felelősséget hárítja a cionista mozgalomra, nem pedig elhárítja tőle, hogy az utóbbi évek eseményeinek okait kikutassa, amiből aztán úgy a gyakorlati, mint az elméleti konzekvenciákat levonja a jövő érdekében, hogy a küszöbön álló időszak csakugyan a fejlődés periódusa legyen. Mert a cionista mozgalom az a hajtóerő, amely mindent, ami itt történik, valamire magával visz, ha az nem is függ a cionista szervezettől.

A Palesztina felépítése és a cionizmus közötti viszonyt utonnan át kell gondolni. Nem elvi kérdésekről van szó, amelyekről a gálutban most annyit vitáznak, vagyis nem a semleges Keren Hájjeszod és a Jewish Agency azon követeléséről, hogy a Palesztinamunkát függetleníteni kell a politikai szervezettől, hanem arról az ellentétéről, amely a természetes fejlődés és azon mester-séges beavatkozás között fennáll, amelyet úgy a jelenlegi, mint a jövőbeni Jewish Agency fog képviselni. Abból, hogy a cionista szervezet a háború után nagyszabású kolonizációs munkába fogott, amely néha meghaladta az erejét, általában megszokták, hogy a palesztinai életnek a cionista végrehajtóbizottság által közvetlenül irányított részét magával a cionizmussal azonosítsák és Palesztinában a cionizmus befolyását gyakran a cionista Exekutive anyagi teljesítményei szerint ítélték meg. Mint-hogy pedig pénz körül forog minden, amelyből egyre több kell, amennyi van és mivel az elutasított pénzkérések kedvezőtlen hangulatot teremtenek, továbbá mert egy közigazgatási apparátus mindig fogyatékos és ellenállást kelt, könnyen meg lehet érteni, hogy miért esett vissza Palesztinában az Exekutive tekintélye, amelyet ma már nem tekintenek a világmozgalom képviselőjének, hanem egyszerű kormányzati fórumnak, amely a hozzáintézett kívánságokat nem teljesítheti. Ezt az igazságtalanságot meg kell szüntetni, mert különben súlyos károk származhatnak belőle úgy a mozgalomra, mint az országépítési munkára, amely a mozgalom növekedő erején múlik.

Az, hogy a gazdasági élet emancipálódott a cionista Exekutive alól, nagyon természetes és egészséges folyamat, de semmi esetre sem jelentheti az Exekutive eljelentéktelenedését. A gazdasági krízis, amely valójában csak a bevándoroltak krízise volt, azt a jó következményt hozta magával, hogy az embereket megtanította a józanabb és realisabb gondolkodásra. Ma már alig hiszi valaki komolyan, hogy a cionista szervezetnek kötelessége minden Palesztinába költöző embert, aki más országban jóformán semmihez sem tudott fogni, egzisztenciához juttatni. Ma már tudják, hogy itt is csak a saját erejéből emelkedhet valaki magasra és a boldogulásnak itt is elengedhetetlen előfeltétele a megfelelő tőke, szakismeret és személyes szorgalom. Egyes bevándorlók elvesztették a pénzüket és kénytelenek voltak visszavándorolni, de az országnak és a zsidó népek haszna volt ebből. Mindaz, ami utat ma látni lehet Palesztinában, a negyedik alijah eredménye, amely az utóbbi négy évben részint megint kikerült az országból, részint felszívódott. Ez az ellenrendeződi folyamat most befejezettnek látszik és a cionizmus egyik legnagyobb teljesítményének kell elkönyvelni azt, hogy az országépítési munka sothatagató kornak áll előtte. Az, hogy eb-

ben a küszöbön levő fejlődésben a cionista Exekutive és annak intézményei közvetlen részt vegyenek-e, alárendelt jelentőségű kérdés, ha nem is olyan kiszámított, viszont azt a látható törekvést, hogy az ország gazdasági élete elnyerje az önállóságot és függetlenséget, feltétlenül örömmel kell üdvözölni.

A cionista szervezet speciális gyarmatosítási tevékenységéről és az ezzel kapcsolatos problémákról még sok szó fog esni a közelebbi világkongresszusig. Egy dolgot azonban, amely önmagától és közvetlenül szemébe tűnik mind a szemlélőnek, már most meg kell vitatni. A hihetetlen arányban emelkedő ültetvénygazdaság feltétlenül legfőbb gondjává kell, hogy tegye a cionista szervezetnek, illetve a Jewish Agency-nek, a munkáskérdést. Az utóbbi négy évben óriási kiterjedésű földeket árasztottak el új narancsültetvényekkel és Jaffától északra valóságos latifundiumok keletkeztek. Mi lesz a jövőjük ezeknek az új koloniáknak, amelyek ma a zsidó reményéseket testesítik meg az országban? Vajon zsidó falvak alakulásának a kiindulópontjaivá, újabb zsidó bevándorlók elhelyezkedési lehetőségévé lesznek-e, vagy pedig csak zsidó földmagnásokot fognak kitermelni, akik legnagyobb részt külföldön élnek majd és akik inkább az alacsonyabb bérért dolgozó arab munkásokat alkalmazzák az ültetvényeiken?

A cionista szervezet egyik legfontosabb nemzeti feladata, hogy munkástelepeket létesítsen az ültetvényvidéken, mert a zsidó munkás csak úgy lesz versenyképes, ha kíségetésként van egy kis saját gazdasága is. A kolonistáknál eredetileg megvolt a legjobb szándék, hogy zsidó munkásokkal dolgoztassanak, de a tények hatalma megtörte ezt a szándékot, amint azt legfrissebben a benjaminai eset is megmutatta. A Keren Kajemet új költségvetésének feltételül számolnia kell azzal az elháríthatatlan szükségességgel, hogy az ültetvényes kolóniák környékén földet kell biztosítani munkástelepek részére.

Sok minden utat lehet látni az országban. Arról szó sincs ma már, hogy az ember minden új zsidó alapítást és zsidó munkát megtekintszen. Hat évvel ezelőtt még nagyítóüveggel kellett végigjárni az országot, de ma már egy-egy vidéket is nehéz rövid idő alatt bebarangolni. Sok új szim vegyül a régié közé. Az élet intenzívebb, szilárdabb és biztosabb. A negyedik alijah leglátványosabb napjaiban is gyakran az volt az érzése a szemlélőnek, hogy itt minden csak kulisszaszerű, felfújt Potemkinmunka. Ez most megszűnt. Tel Aviv és Jeruzsálem óriásit fejlődött, különösen Jeruzsálem. Új uccák, épületek, közintézmények, egész városnegyedek nőttek ki a földből. És nemcsak zsidók építkeznek, hanem keresztények is, valamint a gazdag arabok. Meglepő a változás. Jeruzsálemben a legtöbb házban van már villany és vízvezeték, az uccákon is meglesz rövidesen a világítás. Autóbuszjáratok. Taxi. Mindig jön valami új, ami azt az erős érzést kelti, hogy épülő országban vagyunk. Tel Avivban kiépítették az uccákat, az üzletek világárvárosi külsejük már, az új zsinagóga majdnem kész, most épül egy nagy színház, a kiállítási palota, több mozi és a Rina-park. Csupa új dolog. Egészen új alapítás a Ben Shemen gyermekfalva, amely valóságos mintaintézmény.

A politikai ellentétek a zsidó jövésben nagyon kiéleződtek. A munkásszervezet, a Histadrut, három fronton harcol: a kimondottan reakciós, egyre erősebben szervezkedő polgárság ellen, a kommunista agitáció ellen és a cionista Exekutive ellen is. Legkomolyabb az első ellenfél, mert itt csakugyan életkérdésekre megy a harc és sokáig fog tartani, amíg sikerülni fog a végleges kiegyenlítődség megtalálása, akármilyen életkérdése is ez a palesztinai zsidóságnak. A harc külső megnyilatkozásai azok a munkakonfliktusok, amelyek az

utóbbi időben egyre sürűbben robbantak ki és amelyek kötelező elintézése még mindig törvényesen szabályozva. Európában is vannak ilyen sztrájkok és bérharok, de a különbség itt az, hogy a palesztinai munkásság nagyrésze elene van a sztrájknak, amely rendszerint egészen kis jelentőségű okokért igen fontos munkákat akaszt meg.

A munkásságnak megvannak a maga gondjai is. A két nagy munkáspárt fuziója már megvalósulás előtt volt, de a városi munkástanács választásai újabb nehézségeket támasztanak, mert a két pártot választási harcba kényszerítik és ilyenkor mindig megmarad valami keserűség, amely inkább hátráltatja, semmint elősegítene a közös táborba való tömörülést.

A közelebbi napokra nagy eseményt várnak: több kiváló személyiség megérkezését, akiknek szerepük lesz az új Jewish Agencyben. Palesztina a cionizmus és a zsidó politika központja lett és világosan érezni lehet, hogy minden elhatározás súlypontja ide helyeződött át. Április második felében, valószínűleg pészachra Weizmann is Palesztinába jön, ugyanakkor érkezik Felix és Max Warburg, Julius Simon, míg Josef Cowen és dr. Bernhard Kahn, az európai Joint-igazgató már itt is vannak, egy szintén dr. Cyrus Adler. Warburggal együtt Kish ezredes is visszatér Jeruzsálembé. Azokat a tárgyalásokat, amelyeket Amerikában folytatott Weizmann a Jewish Agency kibővítéséről, Jeruzsálemben fogják lezárni és Palesztinában ezt a találkozást cionisták és nemcionisták között, jó jelnek tekintik, hogy most megint a komoly és nagyvonalú építőmunka ideje következik.

Minden zsidó
könyvtár
disze

A
Menorah
könyvsorozat

Zangwill:

A snorerek királya

Franzos:

A pojáca (hét kötet)

Mendele Moicher Sfurim:

Sánta Fiske

D'israeli:

David al Roy

5 kötet elsőrangú kiállításban. Megrendelhető az Uj Kelet könyvosztájában 6 havi részletre.

Ara 1250 lei

A GALAMBDUCOM TÖRTÉNETE

Irt: ISAC BABEL

Gyermekhóroiban sóvárogva vágytam egy galambducra. Életemnek abban a korszakában nem volt forróbb kívánságom. Kilenc esztendő voltam, amikor apám megígérte, hogy pénzt ad fura és három pár galambra. Ez 1904-ben volt. A nikolajewi gimnázium előkészítő osztályának vizsgájára készültem. Rokonom Nikolajew városban élt, Cherszen kormányzóságban. Ez a kormányzóság ma már nem létezik, most Odessza kerületéhez tartozik. Alig voltam kilenc esztendő és szorongás fogott el a vizsga gondolatára. Most két évtized után nehezemre esik visszaemlékezni, hogy milyen borzalmas volt a szorongásom. Mind a két tantárgyból — oroszból és számtanból — legalább egyest kellett kapnom. Minthogy az előírás szerint csak 5 százalék mínidót vettek fel, számunkra a dolg sokkal jobban meg volt nehezítve. Negyven fiu közül csak két zsidó jutott be az előkészítő osztályba. A tanítók ravasz kérdéseket adtak fel nekünk és senkit sem vizsgáztattak olyan szigorúan, mint minket. Ezért kívánta tőlem az apám, amikor megígérte, hogy megvásárolja a galambokat, hogy két keresztet egyest kell szereznem. Ez a kívánság mélyen a szívembe vágott, különös éber álomba esem. Kétségbeesett hosszú gyermekálmomba. Ebben az állapotban mentem vizsgára és — jobban sikerült a vizsgám, mint a többieknek.

Tehetségem volt a tanuláshoz. A tanítók minden rosszakaratuk mellett sem tagadhatták le könnyű felfogóképességemet és jó emlékezőtehetségemet. Tehetségem volt és két egyest kaptam. Nos azután minden megváltó-zott. Chariton Efrussi a gabonakereskedő, aki buzát exportált Marseillebe ötszáz rubel veszteségi pénzt adott a fiának és így nekem csak „aláhuzott egyest” adtak, „egyes” helyett, úgyhogy az előírások szerint a kis Efrussit vették fel. Apám akkoriban nagyon gyöttrődött. Hiszen hatodik életévemtől kezdve minden tudományra taníttatott, ami csak számtásba jöhetett. Az „aláhuzással” való eset tisztára kétségbeesítette. Személyesen akarta Efrussinek ellátni a baját, vagy két embert erre a célra a piacról felbérelni, anyám azonban lebeszélte erről a sötét gondolatról. Én pedig kezdtem készülni a jövő évi vizsgára, még hozzá mindjárt az első gimnáziumi osztályból. Rokonom a hátam mögött rávetették a tanítót, hogy egy esztendő alatt végezze el velem az előkészítő kurzus, s az első osztály anyagát. És mert mi mindig tulhajtott buzagalommal látunk neki mindennek, három könyvet kivülről megtanultam az első sőt az utolsó és pedig a grammatikát, egy számtani példatárt és az orosz történelem kézikönyvét. A célt elértem: a következő évi vizsgánál, Karawajew tanítótól megkaptam az olyan nehezen elérhető osztályzatot: a keresztet egyest. A mi kis városkánkban bosszu ideig beszéltek még szokatlan sikeremről, apám pedig olyan nagy dolgot csinált belőle, hogy az már kellemetlen volt, s egyenesen elviselhetetlen volt számomra folyton hullámzó életére gondolni és arra, hogy milyen tetszetlenül hagyja, hogy urrá legyen rajta minden változás és hogy a legkisebb eseménynek is milyen tulságosan örül, vagy rögtön lehorgaszja a fejét.

Karawajew tanító jobban tetszett nekem mint az apám. Karawajew pirosposzagsárcu, hirtelenharagu ember volt, valódi moszkvai diák, alig harminc esztendő. Vidám ábrázatlan egészséges pirosság fénylett, mint olyan parasztfiúnak, akiknek nem kellett nehéz munkát végezniük. Alla fölött egy szemölcsült, ami nem hatott kellemetlenül és amiből egy kis, szőke szőrpamacs lógott ki. Karawajewen kívül a vizsgálóbizottságnak Pjatinzki, a kurátor helyettese is tagja volt, aki a gimnáziumban és az egész kormányzóságban fontos személyiségnek számított. A kurátor-helyettes a vizsgán I. Péterről kérdezett és én hirtelen elvesztettem lélekjelenlétemet, úgy éreztem, hogy közeledik a vég, mintha kiszáradt volna az agyam, az elragadtatás és kétségbeesés örvénye meredt rám. Nagy Péterről mindent tudtam, ami Putzиковitch történetkönyvében benne volt, azokivül ismertem Puskin verseit. Csuklástól szaggatott hangon szavaltam. Az előttem álló élő emberi arok hirtelen belefutottak a szemembe és összekeveredtek egymással, mint új osztásnál a kártyák. Folyton keringtek a szemem előtt, mialatt én reszkettem és csaknem összeesve, hadarva, teljes erőmből ordítottam a Puskin verseket. Sokáig kiabáltam, és senksem szakította félbe örült rikácsolásomat, időnként elakadó morgogásomat. A sötét bizonytalanság és a

közeli megváltás lélekzetrabló biztonágát éreztem felváltva, s a fölöttem elhatalmasodó érzéseken keresztül csak Pjatinzki előrehajló, öreg arcát láttam, ezüstszürke szakálával. Nem szakított félbe, csak Karawajewnek beszélt, aki rám és Puskinra igen büszke volt:

— Mitféle náció — suttozta az öreg — ezek az Önök zsidói, ördög bujt beléjük... És amint elhaltattam így szólt hozzám: — Jól van, mehetsz kedvesem.

Kiléptem az osztályból a folyosóra, hozzátamászkodtam a falhoz és lassanként magamboz tértem a görösös éberálomból. Orosz fiuk játszottak körülöttem, a gimnázium csengője a lépcsőtől nem messze csüngött, a felvívázó gyerek csendesen szendergett a rozoga széken. Körüljártattam a szemem és lassan-lassan egészen felébredtem. A fiuk felém tartottak, talán háiba akartak vágni, talán csak játszani akartak velem, amikor hirtelen megjelent Pjatinzki a folyosón. Elhaladt előttem, egy szempillantásra megállt, a gérokkja lazán lógott le válláról és hátról. Széles, husos háta úgy nézett ki, mintha mondani akart volna valamit, s én feléje közeledtem.

— Fiuk — mondotta a gimnázistáknak — ne nyujjatok ehhez a gyerekhez — és zsiros kezét barátságosan a vállamra tette.

— Barátom — fordult most Pjatinzki, a kurátorhelyettes hozzám — közöld apáddal, hogy fel vagy véve az első osztályba...

Egy hatalmas csillag villogott a mellén, az érdemrendjei összecsoportok, nagy fekete egyénruhás alakja kemény léptekkel tünt tova. Hatalmas teste úgy siklott a keskeny falak között keresztül, mint egy bárka a mély csatornában és eltűnt az igazgatói szoba ajtajában. A szolgagyerek ünnepléses körülménnyel vitt be teát a számára, én pedig hazaszaladtam a boltba.

A boltunkban egy vevő volt, egy paraszt, aki habozásában vakarozott. Apám mihelyt megpillantott magára hagyta a parasztot és rögtön elhítte a beszámolómat, anélkül, hogy egy pillanatra is kételkedett volna. Megparancsolta a segédeknek, hogy csukják be a boltot és elrohant a Sobornaja utcába, hogy egy jelvényes diáksapkát vásároljon a számomra. Ugy viselkedett, mintha elvesztette volna az esztét. Anyám alig birt elszakítani tőle. Anyám ezekben a pillanatokban sápadt volt és felfogta az esemény sorsdöntő jelentőségét. Egyik pillanatban magához cirogatott, másik pillanatban akaratlanul eltaszított magától. Azt hitte, hogy meg kellett volna várni, míg a lapok közlik a felvett fiuk névsorát. Isten meg fog büntetni minket, az emberek pedig ki fognak gonyolni, ha mégis elsietve vásároltuk meg az unifórmist. Sápadt volt, szememben olvasta sorsomat és fájdalmas részvételt nézegetett, mert arra gondolt, hogy családuknban eddig még minden rosszul sikerült.

Atyafiságunk férfitagjai mindig bizalommal viseltettek az emberek iránt. Cselekedeteikben meggondolatlanok voltak és elhamar-

Fordította: Jámber Ferenc

kodták a dolgaikat. Sohasem volt szerencsénk. Nagypám rabbi volt a maga idejében, Bjelaja Zerkow városában, istenkáromlás miatt üzték el. Még negyven évig élt szűkös viszonyok között és nyolcvanéves korában kezdett elmenni az esze. Nagybátyám, Ljew, apám bátyja, a woloschini talmudiskolában tanult. Kilencvenkettőben, amikor be kellett volna rukkolnia, dezertált és elcsábította a kiewi katonai intendáns lányát. Kaliforniába utazott vele, Los-Angelesba, ahol az asszonyt elhagyta és egy örömházban halt meg, négerék és malajok között. Az amerikai rendőrség elküldte nekünk hagyatékát, egy nagy, barna, vasalt kofert. Vassúlyzók voltak benne, egy asszonyi hajfürű, egy imaköpeny, ócska ruhák, aranyfogantus ostor és tealevel egy olcsó gyöngyökkel díszített skatulyában. A familiából még csak az eszelős Simon nagybátyám, aki Odesszában lakott, apám és én voltunk életben. Apám határtalanul bizott az emberekben, egész bizalmát és szeretetét rájuk pazarolta. Ezt nem tudták neki megbocsátani és megcsalták. Ezért élt apám abban a hitben, hogy gonosz sors kísérí életét, s hogy valami rejtelmes lény kergeti lépten nyomon. Így én voltam családuknkból az egyetlen, aki anyámnak támasza lehetett. Mint a legtöbb zsidó, alacsony növésű voltam, gyenge, s a sok tanulástól gyakran fájt a fejem. Mindezt jól látta Rachel, az anyám, aki nem engedte magát férjének koldus gögjétől eltántoritani és sohasem osztotta apámnak azt a hitét, hogy a mi ősrégi fajtánk egyszer hatalmasabb és tisztéletreméltóbb lesz, mint a föld többi népe. Nem remélt semmi eredményt, és nem akart új egyenruhát vásárolni a számomra. Csak abba egyezett bele, hogy a fotografusnál egy nagy képet csináltassanak rólam. De a sapkát a jelvényvel mégis megvásároltuk.

1905 szept. 20-án a gimnáziumban kifüggesztették az első osztályban felvett növendékek névsorát. A listában ott volt az én nevem is. Valamennyi rokonom, odazarándokolt, hogy megnézzék ezt a listát, még Sojl, nagypámunk a testvére is bebukkantott a gimnáziumba. Szerettem ezt az öreg szélhámost, mert halat árult a piacon, vasos kezei mindig izzadtak, halpikkelyel voltak tele és hüvös, csodálatos világok szagát bordták magukon. Különösen híres volt az 1861-es lengyel felkelésről költött nagyotmondó históriáiról. Sokkal régebben Sojl kocsmáros volt Skwirben és látta, amikor I. Miklós katonái Godlewski grófot és a többi lengyel felkelőt agyonlőtték. De lehet, hogy egyáltalában nem is látta. Most már tudom, hogy Sojl csak egy öreg, tudatlan és naiv hazudozó volt. A meséit azonban nem felejtettem el, pompásak voltak. És ez a buta Sojl is benézett a gimnáziumba, hogy elolvassa a nevemet listán. Este ő táncolt s ő lármázott a legjobban szerény ünnepi lakománkon és egyáltalában nem okozott gondot neki, hogy a világon senkise szereti. Apám örömeben bált rendezett, s meghívta barátait. Gabonakereskedők, ingatlanügynö-

kök és utazók voltak, akik mezőgazdasági gépeket árultak kerületünkben. Az utazók minden parasztra és földbirtokosra rásózták gépeiket, félték tőlük, mint a tüztől, mert nem lehetett lerázni őket, míg nem vásároltak valamit. Valamennyi zsidó közül a legtapasztaltabbak és a legvidámabbak az utazók. A mi lakománkon chaszid dalokat énekelték, amelyek csak három szóból állottak, de ezeket a szavakat roppant hosszúra nyújtották és megszámlálhatatlanul sok variációban dalolták. Csak az tudja érezni ezeknek a melodikáknak megragadó szépségét, aki látta a husvétot megünnepelni chaszidok között, vagy járt a wolhniai lármás zsinagógákban. Az utazókon kívül még az öreg Liebermann is ott volt, aki engem tőrásra és héberül olvasni tanított. Nálunk, Monsieur Liebermannnak hívták. Beszarabiai bort ivott, többet, mint amennyit kellett volna, vörös mellénye alól kicsüngtek tradicionális imarójtjai és óhéber nyelven mondott toasztot tisztelőimre. (Az öreg jól megszerkesztett beszédben kívánt szerencsét szüleimnek és azt mondta, hogy a vizsgán legyőztem összes ellenségeimet, valamennyi kövérképű orosz fiut, fenhéjzód birodalmuk gyermekeit. Így aratott győzelmet az ókorban Dávid, a zsidók királya, Góliáth fölött, és ahogy én Góliáth fölött diadalmaskodtam, úgy fog a mi állhatatos népiünk szellemének erejével valamennyi ellenségén, akik körülvesznek bennünket és vérünket szívják, győzedelmeskedni. M. Liebermann sirt, amikor azt mondta, könnyes szemekkel még több bort ivott, azután „Viva!”-ot kiáltott. A vendégek bevonszólták a táncolók közé az öreget, egy régi quadrilleba fogtak vele, amint az zsidó városkákban lakodalomkor szokás. Valamennyi vendég vidám volt a bálon, még anyám is kiadósan ivott, noha a wodkát nem állhatta, s meg sem tudta érteni hogyan szeretheti valaki a snapszot. Ezért minden orosz örültnék tartott és fel nem tudta fogni, hogyan élhetnek zsidó asszonyok, orosz férfakkal.

A boldog napjaink azonban csak ezután következtek. Anyám számára az jelentette a boldogságot, hogy mindennap vajkenyeret kenhetett számomra, mielőtt iskolába mentem és amikor végigjárta a boltokat, hogy iskolaszereket vásároljon számomra: egy tolltartót, egy perselyt, iskolatáskát, új könyveket papirkötésben és ragyogó borítéku füzeteket. A világon senksem éli úgy meg az új tárgyakat, mint a gyermek. A gyermekek az új holmi szagára úgy reszketnek, mint a kutya, amikor a nyul nyomait szimatolja, és szinte észüket veszve olyan állapotba kerülnek, amelyet később, ha felnövünk, lelkesevésnek hívunk. A holmik birásának ebben a tiszta gyermekézésében anyám is osztozkodott. Egy egész hónapon keresztül élveztük az iskolának ezt az örömét, a felejtethetlen hajnalokat, amikor az alig megvilágított asztal szelén teát ittam, vagy könyveimet pakoltam a táskába. Csak egy negyedév múlva gondoltam ismét a galambokra.

Mindent előkészítettem a számukra — egy rubel 50 kopeket és egy galambducot, amelyet Sojl faragott nekem egy ládából. A galambduc barnára volt mázolja. Tizenkét pár galamb számára volt benne fészék, faragott létra vezetett fel a tetejére, és egy külön rekesz, amit én találtam ki azért, hogy idegen galambokat odacsalogassak. Minden készen volt. Vasárnap, október 20-án akartam az Ohonitzkaja utcába menni. Nem is gondoltam, hogy szerencsétlenség leselkedik rám.

A történet, amit elmesélek, az első gimnáziumban való belépésem, 1905 őszén játszódott le. Miklós cár akkor adta meg az alkotmányt az orosz népek. Rongyoskabátu szónokok hágtak fel a tanácsház előtti lámpaoszlopokra, beszédet tartottak a népeknek. Az uccán fegyverropogást hallott az ember, s anyám nem engedett az Ohonitzkaja uccába menni. Október 20-án reggel a szomszédház gyermekei papírsárkányt ergettek fel a rendőrkapitányság előtt, a vízhorodník abbahagyta a munkát, bezsirozott hajával és vörös ábrázatával a Rybnaja uccába sietett. Aztán láttuk, hogyan hurcoltak ki az uccára egy tornabakkot Kalistovnak, a pékmeisternek fiait és a kocsiuton tornagyakorlatokat végeztek. Senksem zaklatta a fiukat, sőt Szemernikow, a rendőr egyenesen biztatta őket, hogy magasabbakat ugorjanak. Szemernikownak selyemzsinór övezte a derekát és csizmái ezen a napon olyan tisztára voltak pucoiva, mint még soha. A szokatlanul öltözött rendőr nyugtalanította legjobban anyámat. Ómiatta nem engedett engem kimenni a házból. Én azonban kerülőton mégis kijutottam az uccára és eljutottam az Ohonickaja uccában, amely messze a vasut mögött van.

KÉT VERS

Irt: RUTH KLARA

Hiába nyujtom a kezem utána,
oly messze van
mint decemberi hótól
a husvét halk imája
s én nem találok meg már
sohasem.

Szemem hiába küldöm távol kődöbbe
nem látom mégsem
s kemény rögökben hiába fárad lábam
— ó jaj — a küszöbég
én el sosem érek.
Hajítják egymást a szines, hangos évek
más embereknek öröme előtt,
nálam gond szidálja a háztetőt
és várok, várok
vényülő magányban.
S mikor az árva ágyban
északát tapintok
szivemből felpattannak
mind a titkok
s megálkozom boszorkányos haraggal:
ne találkozzon meleg sugarakkal
és békéjét az ördög szórja széjjel.
Ejjel riadjon feléltőző szóra,
feje felett a lassú homokóra
pergesse gyorsan évei fakó gyöngyét,
szeme előtt forgassa vad kacajjal
a Gonosz
a szörnyűségek könyvét

s az utolsó lapnál
— engedd Uram —
hogy én töröljem le
szivárgó könnyét.

Május van és csillag ragyog az égen
és én mesét szövök az éjszakába;
neked szövöm én drága kedvesem.

A mese puha mint a selyemkendő
és szines mint a szivárvány
és jószagú mint a tavaszi kertek
és csilingelő mint a husvét harangszó
és csökos mint a szeretők szája
és meleg mint az anyatej.

Én leszek a mese.

Betakarlak mint a selyemkendő,
a szivárvány hét színét festem a szemembe.
Én leszek a tavaszi kert
és minden ülatot szivedig hordok,
a harangok husvét békéjét csengem a
[füledbe,
ajkamon vadul, szikrázva ég a csók
s a tenyerem, mely simogat,
melegebb mint az anyád keze volt.

Ivan Nykodimics, a galambduc az Ohon-

aitzkaja uccában ült szokott helyén. A galambok és tengeri nyulakon kívül egy páva is volt. A páva szétterpesztett, ragyogó legyezőjével egy lépcsőn guggolt és szenvtelen, pompás fejét ide-oda forgatta. Egyik lábára zsinór volt hurkolva, amelynek másik vége Ivan Nykodimics alacsony székének lábához volt erősítve. Alighogy odaértem egy pár rózsaszínű galambot vásároltam az öregnél, amelynek csodálatosan szép dus farktollai voltak és egy pár bubos galambot. A galambokat egy kis zsákba rejtettem a keblembe. Egy galambpár különösen tetszett nekem, rövid, görbe csőre és barátságos képe miatt. Az öreg nem akarta negyven kopekért, ennyi pénzem maradt még meg, ideadni. Nekem éppen negyven kopeket ért. Az öreg azonban többet kért és sárga, a madarásznak embergyűlölő szenvedélyétől áttartott arcát már el is fordította rólam. Végre is, amikor Ivan Nykodimics látta, hogy nem jönnek más vevők, utánakiáltott és minden egy végződött, ahogy akartam. A nap azonban mégis rosszul végződött.

Ebéd táján, vagy valamivel később egy ember ment keresztül a piactéren, magas csizmákban. Kissé szétterpesztett lábakkal ment, feldult arcából élénk szemek villogtak elő.

Ivan Nykodimics — szolt oda elmenőben a madarásznak — pakolja össze a holmiját, városunk jeruzsálemi ne messége alkotmányt kap. A Rybnaja uccában agyonverték Habel nagyapját.

Ennyit mondott és könnyed léptekkel siklott keresztül a ketrecek között, mint egy meztelű paraszt a barázdokon.

Örületség — mormogta Ivan Nykodimics — tisztára örület — mondta hangosabban. Aztán mégis neki kezdett cihelődni, sebtiben összehajkolt tengeri nyulait, meg a pávát és kezembe nyomta negyven kopekért a krjukovi galambokat. Keblembe rejtettem a galambokat és végignézttem, hogyan üritették ki az emberek menekülve az Ohonitzkaja utcát. Legutolsónak a páva, Ivan Nykodimicsnek a vállán. Ugy ült ott, mint a nyirkos öszi égen. Ugy ült ott, mint a csendes június hónap a rózsaszínűen csörgedező patak partján, mint a tüzesen égő július a magas, hűvös fűben. Hosszan utánabámultam az öregnek, míg suszterszékével, tarka kendőbe göngyölt kedves ketreccel eltűnt a szemem elől. A piac már üres volt, és a közelből puskaropogás hallatszott. A pályaudvarhoz szaladtam, keresztülmásztam kerteken és egy üres uccába rohantam be. Az ucca végén tolószékben Makarenko ült, akinek mindkét lába hiányzott, s aki tolószékével keresztül-kasul járta a várost és cigarettát árult. Ami uccánkbelei gyerekek tőle vásárolták a cigarettát. A gyerekek szerették, — s én most hozzárohantam.

Makarenko — kiáltottam kifullva és megismogattam a nyomorék ember vállait — láttad Sojlt, a nagyapam?

Nem válaszolt. Durva, zsiros, vörös arca áttetszőnek tűnt. Rettenő izgalomban forgolódtat ide-oda tolókoscsijában. Katjusa a felesége nagy hátuljával, amely puha volt, mint a vatta, buzgalommal szorgoskodott és összevissza turkált a földön köröskörül heverő holmiban.

Mi minden van ott? — kérdezte a láb nélküli ember — és egész testével elfordult az asszonytól, mintha előre sejtette volna a rossz zsákmányt.

Tizenegyi darab kamási — felelte Katjusa szaporán, anélkül hogy megfordult volna — hat paplanlepedő és most akarom még megszámolni a főkötőket!

Főkötők! — kiáltott Makarenko magából kikelve s olyan hangot adott ki, mintha sirt volna — Katjusa ugylászik Isten kiválasztott engem, hogy én lakoljak minden emberért. Más emberek bálaszámra hurcolják el a vásznakat, ezeknek minden a kivánságuk szerint történik, nekünk pedig csak főkötők jutnak...

Egy csodaszép asszony szaladt keresztül az uccán sugárzó arccal. Egyik kezében egy halom fezt hurcolt, másikban egy végszövetet. Boldogságtól reszkető hangon kiabált gyerekei után, ahogy rohant selyemruháját és kére bluzát felborzolta a szél, nem is hallotta Makarenkót, aki tolókoscsiján üldözöbe fogta. A kerekék csikorogtak, a nyomorék teljes erejéből hajtotta a fogantyút, de nem tudta utolérni.

Madam — kiáltotta visítva — az Isten szerelméért honnan szerezte ezt a szövetet kis madam...

De az asszony, a lobogó ruhájával, már nem volt sehol.

Szembe vele egy szekér jött és a sarkon megállott. Egy parasztfü ágaskodott a székletén.

Hova rohannak az emberek — kér-

dezte a fiu és rövide fogta a vörös gyep-lőszárát.

Az emberek valamennyien a Soborny téren vannak — siránkozott Makarenko — ott vannak mindnyájan, te galamboskám hozz ide nekem mindent, amit csak össze tudsz kaparni... Mindent megvásárolok tőled...

A fiu mihelyt hallotta a szót, hogy „Soborny”, nem várt tovább. Előrehajolt és tarka gebéi közé csapott. A lovak felkapták mocsos hátuljukat és galoppban elszáguldáltak. Az ucca sárga és üres maradt, mint az-éjelt s csak akkor fordította a nyomorék felém a tekintetét.

Isten engem választott ki? — mormogta hangtalanul — én vagyok Isten fia számotokra?

És Makarenko felém nyújtotta kezét, amely tele volt leprás foltokkal.

Mi van a zsákodban — kérdezte és elvette a zsákot, ami melegen borult a szívemre.

Kövére kezeivel kotorászott a galambok között s kibányászta az egyik cseresznyeszínű galambot. A madár felfelé meredt lábakkal pihelt Makarenko kezében.

Galambok — rikácsolta Makarenko — s rámröngt csikorgó kerekével — galambok — ismételte, mint valami visszhang és arcultott.

Teljes dühvel és ökölbeszorított kézzel ütött meg, a galambot összenyomta halántékomon, Katjusa kövér, vattás hátulja, megfordult a szemem előtt és uj uniformisomban a földre zuhantam.

A magjukat kell kiirtani — mondotta Katjusa és felpillantott a főkötők közül — gyűlölöm a magjukat és a bűdös férfiakat...

Valamit még mondott a magvunkról, de én már nem hallottam. A földön feküdtem és az összenyomott madár bele lecsorogott halántékomon, Kigyómódjára tekerözött végig az arcomon, a vér bemocskolt és megvakított. A madár gyenge bele a homlokomra tapadt, s beszuktam a másik szememet, amelyik még nyitva volt, hogy ne lássam magam körül a világot. Ez a világ kicsi és borzalmas volt. Egy követ láttam magam előtt, egy követ, olyan volt mint egy öregasszony arca, nagy fonnyadt állal, nem messze tőle egy darab zsinórt és egy marék tollat, amely még lélekzen látszott. Az én világom kicsi és borzalmas volt. Behunytam szememet, hogy ne lássam, hozzápréleltem magam a földhöz, ami megnyugtató csendben feküdt alattam. Ez a letaposott föld látta a mi életünket, ami mindenhez hasonlított, csak ahhoz nem, amit az élettől várt az ember. Valahol nem messze innen lovagolt a Szenecséltenség, egy egy szelíd, de fúrge ló hátán. Lassanként elhalkult a patkósattogás és egyszerre egészen megszűnt. A csend, a fájdalmas csend, ami néha elborítja a gyermekeket, nagy szerencsétlenségükben, eltörölte a határt a testem a mozdulatlan föld között. A föld nedves mélységek, árkok és virágok illatától volt terhes. Atjárt az illat és sirtam, anélkül, hogy féltem volna. Keresztülmentem egy idegen uccán, mentem, mentem véres tollakkal feldiszítve, egyedül a kocsiút közepén, amely vasárnapias tisztára volt seprve, s olyan keservesen sirtam, teljes szívemből, s olyan boldogan, mint soha többet az életben. A fényes telegráfdrótok zugtak-bugtak a fejem fölött, egy hajszolt kutya szaladt előlem, s az egyik mellékucában egy fiatal paraszt összezúzta Chariton Efrussi házának ablakráját. Nagy fakalapáccsal törte be az ablakokat és egész testével nekilendült az ütésnek. Jóízűen kacagott jobbra-balra ittasságában, tele volt verejtékekkel és életerővel. Az egész ucca visszhangzott s a fűrecsegését s a szerte-hulló forgácsok szilánkjaitól. A paraszt csak azért verte széljé az ablakot, mert kedve támadt jól megropogtatni az izmait, izadni, és egy idegenszerű nyelven szokatlan szavakat kilögni magából. Kiabált és énekelt, tágra meresztette kék szemét, míg az ucca másik végén előbukkant egy körmenet, amely a tanácsház felől jött. Öreg, szakálás emberek, karjukon a cár képét hurcolták, templomi zászlók és szentképek lobogtak a körmenet fölött és dühtől vonagló asszonyok tolongtak feltartóztatlanul. Az ingujjas paraszt, amint meglátta a menetet, a kalapácsot a melléhez szorította és a zászlók után szaladt, mialatt én megvártam a processió végét és utat törtem magamnak házukig. Üres volt — a mi házuk. A fehér ajtóké tárva-nyitva álltak, a galambduc előtt a fű letaposva. Csak Kusma nem hagyta el az udvart. Kusma a háziszolga a magtárban ült, Sojlt holtteste mellett és öltöztette a halottat.

Hol a csodába járkáltál? — szólalt meg az öreg mikor megpillantott. — Miért maradtál egy örökkévalóság oda? Látod, hogy mit csináltak az emberek a mi nagyapánkkal.

Kusma fujt egy nagyot, elfordult és két csukát húzott elő nagyapám zsebéből. Két csukát gyömöszöltek bele nagyapámba, egyiket nadrágja zsebébe, másikat a szájába, bár az öreg már halott volt, az egyik csuka még élt és reszkedett.

A mi nagyapánkat ütötték le, más senkit — mondotta Kusma s a macskának dobta a csukákat. Ékteken káromkodással kergette el az öreg a csöcselékét, ötkopejkását kell a szemére tegyél.

Tízéves voltam akkor s még nem tudtam, hogy miért kell a halottaknak pénzdaráb.

Kusma — sutogtam — ments meg bennünket.

Ráborultam a háziszolgára, átöltem öreg, ihajlott hátát, s e kedves hát mögött megpillantottam nagyapám arcát. Sojlt gyaluforgácsban feküdt, betört mellel, összekuszált szakállal, durva bakkancsok voltak meztelen lábain. Szétterpesztett lábai mocsosok, kékeszöldek és merevek voltak. Kusma fáradozott

körülötte, szorosan felkötötte az állát, és még mindig azon töprengött, hogy mit kezdjen a halottal. Sietős buzgalommal igyekezett ide-oda, mintha egy kincsrre kellett volna vigyázni a házában, s csak akkor nyugodott meg, amikor megfésülte a halott szakállát.

Mindnyájukat lefordította — mondotta nevetve és szeretetteljesen pillantott rá a halottára — ha tatárok kerültek volna az utjába, elkergette volna a tatárokat, de oroszok jöttek, orosz asszonyokkal és paraszttokkal — a parasztnak nem szivesen kimélik az embereket, ó én ismerem a parasztnak...

A háziszolga gyaluforgácsal szórta be a halottat, ledobta asztaloskötényét és kézen fogott.

Gyerünk apádhoz — mormogta, mialatt egyre — jobban szoritotta a kezemet — apád reggel óta keres, ha ugyan meg nem halt aggodalmában.

És mi elindultunk az adóinspektor házába, ahol szüleim a program idejére elbujtak.

Részlet a „Herzl párisi éjszakája” c. drámából, amelyet szombaton este mutat be a Magyar Színház

Írta: BEN AMI

MASODIK KÉP

Ugyanaz a szín mint az első képen. Másnap reggel. Lassan világosodik. Herzl még mindig az íróasztalnál ül és ír. Rengeteg jegyzet fekszik elszórva

I. JELENET

HERZL JULIA

JULIA: (a baloldali ajtón jön, pongyolában.) Még mindig ír? Kint már egészen világos van.

HERZL: Eltelt az éjszaka, anélkül, hogy figyelhettem volna az időre. Hány óra?

JULIA: Mindjárt kilenc.

HERZL: (feláll) És én friss vagyok, mintha most ébredtem volna. (Csillogó szemmel mutat a jegyzeteire) Julia... nézze!.. az asztalomon: ez mind—

JULIA: Hozzam a reggelijét?

HERZL: Igen, igen... csak el szeretném mondani. Annyi minden... Julia! hogy értessem meg... nem, mégse... Majd Nordaunak!

JULIA: De előbb megissza a teáját... HERZL: Igen, igen... csak küldjön át érte!.. Addig még... ezt is lejegyzem... (megint lejegyez valamit)

JULIA: Akkor én hagyom... (visszahúzódik)

HERZL: (tovább ír. Csengetnek.)

II. JELENET

HERZL, INAS

INAS: Lucie Descaves kisasszony. HESZL: (öröm) Igen! azonnal bejöhök!.. (feláll, a hálóajtóhoz megy, megnézi, hogy jól be van e téve, aztán afelé az ajtó felé megy a merről a színésznek be kell lépnie.)

III. JELENET

HERZL, SZINÉSZNŐ

SZINÉSZNŐ: Ne haragudjon, hogy ilyen korán. De oly nyugtalan voltam...

HERZL: Milyen kedves magától! Szükségem van erre a rajongásra. Ha tudná, mit építettem fel erre!

SZINÉSZNŐ: (csodálkozva ránéz)

HERZL: Némelyek nagyzóló örülnek fognak tartani, mások azt fogják mondani, hogy üzletet vagy reklámot akarok csinálni magamnak. De az én roknaim, a művészek és filozófusok, meg fognak érteni és támogatni fognak! (a jegyzetei felé megy.)

SZINÉSZNŐ: Én meghallgathatom? Mert aztán próbára kell mennem. Csak azért néztem be, hogy lássam, nyugodtabb-e már...

HERZL: (lehangelődik) Akkor.. menjen csak próbára.. Majd én — Nem is szabad, hogy maga és a

feleségem legyenek az első. mert csak egy árnyéka a kételkedésnek! hiszen az egész egy fél éjszaka óta él. és ily frissen még...! (Csengetnek) Nem, majd Nordaunak!.. nekem most az kell, hogy valaki egészen mellém álljon! Hanem maradjon itt a másik szobában... (a háló felé viszi) és amikor mi idekint megbeszéljük, akkor jöjjenek a gyöngédségükkel. (gyöngéden áttolja az ajtón) Így, addig bezárom... (kivülről ráfordítja a kulcsot és sietve a másik ajtó felé megy, amelyet kinyit. Már ott áll Nordau.) Jóreggelt! Milyen jó, hogy ilyen hamar itt van. Ha meghallja majd —

IV. JELENET

HERZL, NORDAU

NORDAU: Mi történt? Egészen fel van izgatva!

HERZL: Drága jó barátom...! (megöleli).

NORDAU: (Kibontakozik.) Ne haragudjon, de ezt az örömet... Ha meggondoljuk, hogy tegnap este a törvényszék —

HERZL: (patétikus) És én mégis boldog vagyok! Ne féljen... nincs semmi bajom... Egy székét állított ide... (Az íróasztal elé tol egy fotelt.)

NORDAU: Ma reggel már el is szálították

HERZL: Szegény Dreyfuss!.. (hirtelen felkacag) Hahaha!

NORDAU: (üjeden ránéz és távolodik)

HERZL: Ön most azt hiszi, hogy ez az ítélet elvette az eszemet... De jöjjön közelebb és meg fogja hallani, hogy — Nem, én teljesen józan vagyok.

NORDAU: (Lassan leül az íróasztalal szemben)

HERZL; Egész éjszaka mintha sas szárnyak csattogtak volna a fejem felett...

NORDAU: Ugy látom, Ön még jobban a lelkére vette mint én...

HERZL: Nézzé, ezeket mind az éjjel jegyeztem le!

NORDAU: A Pressének ír valamit?

HERZL: Nem. Egyelőre csak magamnak. És most önnel közlöm... Egy pillanatra... (az ajtóhoz megy, megpróbálja) nem akarom, hogy zavarjanak... (visszaül) Így... és most

NORDAU: Fel akarja olvasni?

HERZL: Nem. Ki akarom kiállítani! A legszívesebben kinyitnám az ablakot és —

NORDAU: Nagyon nyugtalanán tesz.. HERZL: Drága barátom!.. Én meg akarom teremteni a — zsidó államot!

A SZÉ

A zsidó ünnepe a badság ünnepe, a népnek csak amely arra voltunk fát. Ur megváltásból a szék során a népnek és h. De mindannyiunk váltás, a székének aká második vas ünnepe.

Pészach ünnepe lett a Földön. A székban szinylett népevel egy keserű kenőgy nem után váltak nélkül, min sokáig, nag Földje nélkül volt minden giggázoltak erejét és p zánták.

Közel a nép

Azután sam, de győ megderenge első szabad reste, ahol gyökereit. I sabb szolgál

És meg gázi küzdel haditársért. a harc. Min kell küzdeni váltani a föld tud megvált Földdel, am egy marok mindig szól szabadult fi az igazi pé nepe, amik utolsó sávja rák roszdát ütni fog a r Azon a nap az ünnepe. A

Pészach gondolatok — amely me

A ké

a szab

10 éve, itélőszéke — zsidó nép tö elismerte. T lelkek felsza alól. Az elt vándorlás és egy új gene cos és ge lelki, megin lesztina föld dörülés utáni már nem ka turával és a fegyverével fegyver a k kalmas a fö zsidó lelkek a fegyvert. küzd, harcol millió és mi befogadásra utjára, és ki lejek, fillér földjét, Pale

Az épülő Palesztina

A KKL. KÖZLEMÉNYEI

A szabadság ünnepe

A zsidó nép kétségtelenül legszebb ünnepe a pészach: a tavasz és a szabadság ünnepe. Sokáig ennek az ünnepnek csak egy jelentősége volt, amely arra emlékeztetett, hogy szolgáló voltunk fáraónak Egyiptomban, de az Ur megváltotta az ő népét a szolgaságból a szabadságba. Hosszu évezredek során mennyi fáraója volt a zsidó népnek és hányszor jutott szolgaságból? De mindannyiszor bekövetkezett a megváltás, a szabadság. Sokszor a nép zömének akarata ellen is... Azóta egy második jelentősége is támadt a tavasz ünnepeinek.

Pészach a Föld megváltásának is ünnepe lett.

A Föld, amely maga is szolgaságban selyett 18 évszázadon keresztül és népével együtt közösen ette a rabság keserű kenyerét. A Föld, amely éppúgy nem tudott örövendeni az egymás után váltakozó tavaszoknak az ő nepe nélkül, mint ahogy a nép nem ismerte sokáig, nagyon sokáig a tavaszt az ő Földje nélkül. Ez a Föld is szolgálja volt minden fajta fáraóknak, akik végigáztak rajta, kiszívták minden életerejét és pontosággá tették, gettóbá ránák.

Közel kétezer évig együtt szenvedett a nép és a Föld.

Azután jött az új megváltás. Lassan, de győzedelmeskedőn. A nép előtt megderengett a szabadság hajnala és első szabad tekintetével a Földet kereste, ahol újra leereszthesse az élet gyökereit. De a Föld talán még sulyosabb szolgaság láncain sorvadt.

És megindult a nagy harc, a gazdasági küzdelem a nép és a Föld felszabadításáért. Verejtékes, erőt feszítő ez a harc. Minden talpalatnyi földért meg kell küzdeni és szenvedni. De meg kell váltani a földet, mert enélkül a nép sem tud megváltódni. És minden tenyérnyi Földdel, amely megváltásra kerül, egyegy maroknyi emberrel több a még mindig szolgaságban selylő nép felszabadult fiainak a száma. Az lesz ám az igazi pészach, a nagy tavasz ünnepe, amikor eljön a nap és a Föld utolsó sávjá is lerázza magáról a fáraók roszdás bilincseit. Azon a napon ünni fog a nép végső felszabadulása is. Azon a napon lesz csak igazán ünnep az ünnep. A nagy zsidó tavasz.

Pészach napjaiban, tavasz ünnepén gondoljatok a Földre, — Erec Jiszraele — amely megváltásra vár.

A kék-fehér persely a szabadság fegyvere

Tíz éve, hogy Sanremóban a népek itélőszéke — a békekonferencia, — a zsidó nép történelmi jogát Palesztinára elismerte. Tíz éve, hogy megindult a lelkek felszabadítása a gálat nyomása alól. Az eltelt tíz esztendő a pusztai vándorlás éve volt. És tíz év után egy új generáció van itt, amelyik harcos és gerinces, bátor és emelkedett lelkű, megindul, hogy meghódítsa Palesztina földjét, miként a pusztai vándorlás utáni generáció tette. De most már nem kard és vér árán, hanem kulturával és a modern kor leghatalmasabb fegyverével hódítja vissza a földet. A fegyver a kék fehér persely, amely alkalmas a föld meghódítására, csak a zsidó lelkek még nem fogadták el ezt a fegyvert. Már egymillió zsidó házban küzd, harcol, hódít a persely, de még millió és millió kék-fehér persely vár befogadásra, hogy elinduljon hódító útjára, és kiharcolja a belehulló apró lejek, fillérek, garasok útján őseink földjét, Palesztinát.

Amikor Micrájimból való kivonulás a szabadság ünnepét ünnepeljük, amikor a gálat ezernyi átka a zsidó népet a felszabadulás felé vezérli, ne feledkeztek meg, hogy házaikban a kék-fehér persely az ő mindennapi adományaival meghódítja nekünk azt a földet, amelyen ma egy új, az ősi honfoglalóhoz méltó generáció hódítja a földet, hogy szabaddá tegye azt és boldog utódok számára, megteremtse a bázisát elkövetkezendő zsidó nemzeti nagyságnak.

Ezen az ünnepen a Tóra olvasása is emlékeztetni fog benneteket a micrájimi szolgaságra, azokra a sulyos szenvedésekre, amelyek megérlelték a felszabadulás vágyát, az emelkedett lelkekben és akik tettekre váltották a kiszabadulást. Ne feledjétek el, hogy csak tettekkel szabadíthatjuk fel lelkeinket, a tetteitek nyilatkozzanak meg a Tóra előtti adományaitokban. Szabadítsátok fel a Keren Kajemet útján Palesztina földjét.

A persely és a snóder azok a fegyverek, amelyek visszahódítják nekünk Palesztina földjét ahol ma egy olyan hősi generáció keletkezik, mely mindenben méltó lesz ahhoz a nagy korhoz,

KIVONULÁS EGYIPTONBÓL

amelyet Jozua honfoglalásaképpen örökít meg a történelem. Legyetek méltók Jozua generációjához, akik életüket és vérüket áldozták Erec Jiszráélért. Töle-

tek csak adományokat kérünk, de ennek értéke és jelentősége egyenlő lesz az ősökével, mert ez az új honfoglalás eszköze.

HAIFA JOVŐJE

politikai, gazdasági, ipari, kereskedelmi, mezőgazdasági és nemzeti szempontból

Politika.

Haifa a Földközítenger egyik legfontosabb kikötője, amely összeköti az új és az óvilágot, és egyben a legfontosabb állomás az Indiába és Perzsiába vezető tengeri, szárazföldi és légi utvonalakon.

Mint a bagdadi vasút végállomása öröködni fog a Mezopotámiába vezető szárazföldi ut fölött. Mint kikötő, ma még beláthatatlan fejlődési lehetőségek előtt áll.

Gazdaság.

A fuvartételek leszállítása, az áruk átrakásával járó károk eliminálása és a biztonsági díjak csökkentése által a haifai kikötő felépítése hozzá fog járulni az importált cikkek olcsóbbodásához.

A gyorsan növekvő lakosság az öböl mentén északnyugatra, az Akkóba vezető ut mentén fog megtelepedni, miután a Karmel hegység a város délkeleti irányba való terjedését megakadályozza.

A zsidó nemzeti otthon gyarapodni fog lakosságban és gazdaságban a Karmelen és a tengerparton fekvő elővárosok új fejlődésnek indulnak és újak is keletkeznek. A Kurdani forrást, amelynek viztartalma elég az egész Émek Jezreél vizellátására, hasznosan fogják felhasználni és így a terület mocsarai kiszáradnak.

A part mentén gyönyörű üdülőhelyek és fürdőtelepek keletkeznek, ami szép perspektívákat ígér a szálloda- és vendéglősiparnak.

Mindezek a kilátások bizonyítják, hogy mekkora zsidó nemzeti érdek, ink, a Keren Kajemet által megváltassék. A zsidó munka és tüke érdekei, héber nyelv, a zsidó gazdaság fejlődése, jó kezekben nyugszanak. Az Émek Jezreél és Sárón völgyének kulcsa zsidó kezekben lesz. A földspekuláció és ház bérék mesterséges felhajtása helyett, jót veti meg ez a terület. A föld értékének emelkedése a Keren Kajemet szolgálja. Az egész városi, elővárosi, és falusi telepítés, amely Haifától az lesz a zsidó kolonizációs műnek és új erőforrás az egész Jisuv számára.

Ipar.

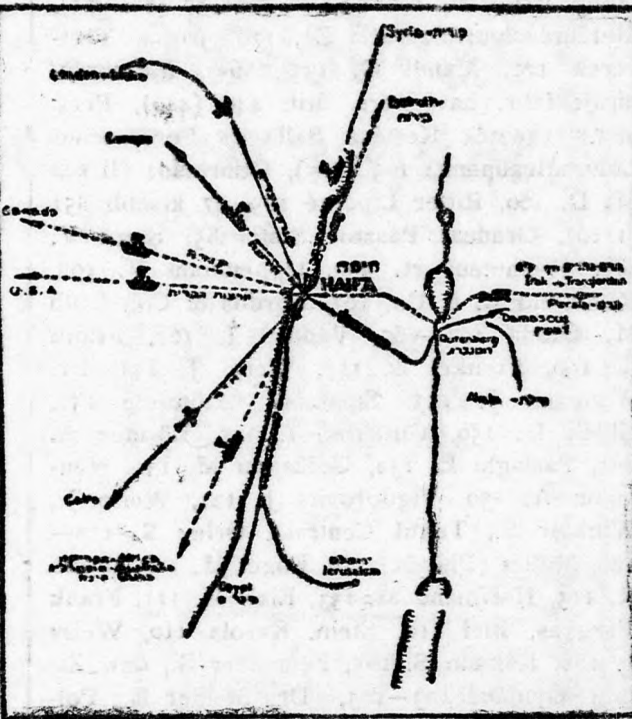
A kikötő felépítése arra fogja indítani a gyárosokat, hogy vállalataikat a kikötő közelében építsék fel.

A mossuli petroleumtelepek olajcsövezetéke lehetővé teszi olajfinomítónak a felállítását.

A „Stell” konzern és más petroleumtársaságok a Haifa Bay területén telepítéseket létesítenek.

Az üzemben lévő ipartelepek a Neser cementgyár, Semen olaj és szappangyár, a nagy malmok, a Ruthenberg elektromos művek terjeszkedni fognak és új iparművek alakulnak.

A kormány az államvasutak központi műhelyét Haifában fogja felállítani. A Palestine Economic Corporation a 400 hektár területű iparirodáját itt fogja kifejleszteni.

Nemzeti jelentőség.

Kereskedelem.

A transziforgalom Amerikából és Európából Indiába a legrövidebb Haifán keresztül. A forgalom nagy emelkedését fogja Erec Jiszráélben fokozni, Irakba és Transzjordánián át is ez az út vezet, amely által ugyancsak intenzívebbé lesz a kereskedelem.

A kikötő gyakori és intenzív hajóösszeköttetéseket fog teremteni. Export és import cégek fognak alakulni.

Haifa lesz Palesztina vasúthálózatának központja, miután Szíriával, Irakkal és Mezopotámiával közvetlen összeköttetésben fog állni.

A Holttenger és Transzjordánia ásványtermékeinek exportja Haifán keresztül fog lebonyolítás nyerni.

A kikötőviszonyok javulásával nőni fog a turistaforgalom.

Mezőgazdaság.

A Naamen folyó és a Kuradni forrás vizei lehetővé teszik az öböl vizellátását.

A Haifa-Akko völgy 33.000 dunamja csatornázzható terület 11000 dunam, tengerparti homok talaj és 22.000 dunam művelhető föld.

A gabona, főzelék és gyümölcs-termelés megalcsóbbodik úgy a belföldi szükséglet, mint a kivitel számára.

A homoksivatagból pálmakertek lesznek, kies fekvése vetekezni fog a Rivierával.

hogy a Haifa Bay terület intézménye a nemzeti otthon politikai faktora, a Haifa és Sárón völgyének kulcsa zsidó egészség város fejlesztési terv alap- Lójiszráél által a közösség javára fog Akko völgyéig fog terjedni, a koronája

Chol Hamoedkor minden perselyt kilüritsen

VI. számú kimutatás

5597 év óta 5689 veadar 19 Lei 15,068,526.—
5689 Adar 19-veadar 19 Lei 215,638.75
5689 évben befolyt Lei 1,141,057.50

HELYSÉGEK SZERINT.

1. Oradea: KKL. Iroda 38523 (154416),
2. Timișoara: KKL. Iroda 35000 (230737-75),
3. Satmar: Dr. Steinberger E. 34111 (42847),
4. Cluj: KKL. Iroda 18859 (101081), 5. Târgu-
Mureș: KKL. Iroda 13637 (69486), 6. Arad:
Dr. Vajda J. 10074 (22768), 7. Lugoj: Deutsch
Béla 9500 (33853), 8. Bistrița: Kallus Lajosné
8789 (19114), 9. Brașov: Kain Dávid 7552
(11552), 10. Gheorgheni: Halász Sándor 3121
(19856), 11. Careii: Dr. Fehér Ferenc 3005
(13906), 13. Lipova: Strauszmann Jakab 2043
(5793), 14. Raul Alb: Max Móríc 2000 (2000),
15. Hida: Porgesz Cunci 1782 (2593).

Uioara: Menyász Károly 1591 (3648), Cel-
ca: Gottlieb Gyula 1540 (1540), Bellu: Kohn
Jenő 1523 (10448), Borsec: Moreno Manó
C1500 (2394), Valea lui Mihail: Goldstein Mór
1400 (2950), Fagaras: Thierfeld Mór 1347
(4647), Gurahont: Hönig Margit 1300 (2950),
Sebis: Lefkovits Bernát 1294 (3729), Mercu-
rea-Cluc: Grünstein D. 1230 (16799), Dombra-
veni: Weisz Zs. 1227 (1227), Tasnad: Weisz
M. né 1200 (2650), Odorheiu: Gottesmann László
1116 (7915), Târgusacuesc: Druckmann Ar-
thur 1101 (3588), Toplița: Dr. Mózes László
1050 (9629), Bogdand: Fekete Miksa 1053
(1803), Nadlac: Szücs Kálmán 795 (4718),
Nasaud: Schön Mihály 765 (4087), Tinca: Perl-
mutter Izidor 530 (4268), Orsaul nou: Löw
Lajos 532 (532), Sacueni: Weisz Jenő 520
(3465), Vințul de Jos: Dr. Vajna Izidor 500
(873), Mercurea-Niraj: Kertész Piroška 440
(440), Recefalva: Aron Józsefné 350 (650),
Lunca: Klein Mór 265 (650), Sibiu: Spielmann
Eleazar 250 (25353), Simbrici: Hirsch Márton
200 (200), Vad: Dr. Timár Miksa 140 (140),
Panet: (Târgumureșhez) 105 (105), Dragești:
100 (100).

A március havi eredmények az előző hó-
napokkal szemben emelkedést mutatnak, azon-
ban még mindig nem sikerült a félévi kon-
tingensünket felhozunk, Országos Munkabi-
zottságunk nevében felkérjük munkatársainkat
és barátainkat, tegyék munkájukkal és áldo-
zatkészységükkel lehetővé, hogy a most követ-
kező félévben felöközzük az eddigi eredmé-
nyeket.

A Haifa-Bay területének visszaváltása
nagy feladatok elé állította a Keren Kajemeth
Lejiszrael főirodáját is. Ezek a feladatok csak
ugy lesznek megoldhatók, ha Erdély egész
zsidósága egységes lesz abban a szent aka-
rásban, hogy Erec Jisraelt földjét vissza kell
váltanunk. A Keren Kajemeth Lejiszrael Or-
szágos Munkabizottsága elhatározta egy nagy
perselyűritési akció lebonyolítását. Felkérjük
biztosainkat, indítsanak be cholhamoed pe-
szachkor egy üritési akciót, mely alkalommal
minden felállított perselyt ki kell üritetni. A
pénz a perselyekben megvan és csupán mun-
katársainktól függ, hogy a perselyek tartal-
mát Erec Jisraelebe küldhessük.

Minden cionista vegyen részt a peszachi
üritésben.

Persely	5318 drb.	117396.50
Imi	14 drb.	694.25
Aranykönyv		4572.—
Akció		35976.—
Érték		322.—
Pinkász		6885.—
Templom		2140.—
Különböző		34611.—
Olajfa		8792.—
Film		4250.—

1929. március 1—31-ig Lei 215638.75

700 leles perselyek: Rosenberg D. Bra-
șov 760.

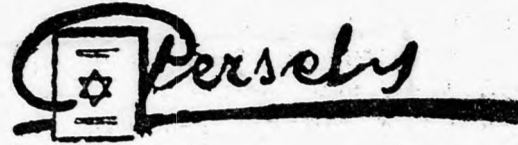
600 leles perselyek: Kohn J. Baia-mare
602, Fekete Mihály, Bogdand 603, Kramer
Oszkár, Brașov 610, Enyedi S., Brașov 665.

500 leles perselyek: Weinberger és Lan-
ger, Baia-mare 543, Id. Charap S., Gheor-
gheni 532, Barna, Oradea 550, Dr. Vajna
J., Vințul de Jos 500.

400 leles perselyek: Berger Sára, Baia-
mare 400, Kramer Sándor, Brașov 408, Kohn
Mayer, Carassau 420, Ritter H., Ceica 420,
Nussbaum S., Oradea 427.

Mintapersely: Moreno Manó, Borsec
Lei 1500.

300 leles perselyek: Weinberger Móse,
Baia-mare 387, Ing. Moskovits B., Brașov
300, Deutsch Armin, Brașov 350, Neustadt L.,
Gurahont 365, Fellner I., Oradea 350, Klein
Zs., Târgusacuesc 380, Aron Józsefné, Rece-
falva 350, Huszár V., Lugoj 330, Krausz R.,
Lugoj 355, Izr. Elemi Iskola, Lugoj 305.

Perselyek: Baia-mare: Kohn J. 246, Bor-
gida 215 (2393), Beluș: kisebbek 235 (235),
Bellu: Márton D. 216, Marton B. 200, Kohn
J. 120, Fuchs hitk. elnök 120, Werner J. 106,
Surányi E. 100, Krausz D. 120, 10
kisebb 541 (1523), Bistrița: Halberg Terike
116, Léb A. 104, özv. Rosenfeldné 102, Banca
Comerciala, Dr. Max Eskeles, Dr. Herzog
100—100, 53 kisebb 1667 (2289), Bistrița: rész-
letezés köv. 2200 (2200), Bogdand: Zussmann
mann A. 250, Schwartz H. 200 (1053), Bra-
șov: Feiler L. 226, Szombath S. 200, Weisz
Annie 135, Binder N. 101, kisebbek 5443
(6105), Careii: 1 kisebb 90 (90), Celca: Keller
D. 244, Erzmann A. 205, Ritter Tilda 163, özv.
Schwartz Adolfné, Dobretti 152, Freiburger
V. 114, Ritter J. 100, 3 kisebb 142 (1549), Cluj:
Fischer Lipót 272, Hirsch A. 225, Boschan
Géza 180, Bernát papirkereskedés 180, Spitz
A. 186, Sómécsapatok 169, Weisz Kálmán 162,
Dr. Herz 141, Szenes Imre 137, Legmann K.
125, Deutsch S. 112, Gergely D. 112, Centrala

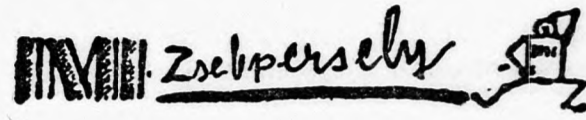
AZ ÜGYVÉD, ORVOS SZŰVÉSGÉRT EL
NEM FOGADOTT HONORÁRIUMOT A PER-
SELYBE DOBTAT!

111. Gyárfás D., Pinkász Gy. 108—108, Neu-
mann M. 105, Dr. Kohn 103, Hirsch N. 102,
Löbl L. 100, 207 kisebb 637 (8889), Domb-
ravani: Antal J. 260, Heilper B. 213, Dr.
Heilper A. ügyv. 120, Citrom B. 100, 10 ki-
sebb 534 (1227), Fagaras: Aviva Sosana
pers. ürit. febr. havában 1347 (1347), Gheor-
gheni: Löwy A. 282.50, Germanszky S. 212,
Vágó A. 120, Sárkány S. 116, Dr. Rosenfeld
E. 100, kisebbek 1509.25 (2871.75), Gurahont:
Singer L. 220, Fuchs B. 200, Weinberger A.
120, Hönig V. 128, Roth L. 100, 3 kisebb
167 (1300), Hida: jan.—febr. havi pers. ürit.
627 (627), Lippa: febr. pers. ürit. 2043 (2043),
Lunca Bihar: Kupferstein M. 120, Klein Mórné
145, Lugoj: Royal kávéház 260, Brauch Ru-
dolf 243, Cionista egyleti helyiség 226, Neu-
mann A. 200, Pollák Mihály 200, Gross Jó-
zsef 180, Stern V. 175, Friedlander B. 160,
Aviva Mirjam 147, Dr. László Mórné 146,
Deutsch A. Fiai 137, Popper S. 110, Rei-
chenbach I. 114, özv. Schwartz Sámuelné
117, Kohn & Kratzer 106, Weichherz Rezsőné
103, Epstein, Hirschl Miksáné, Hegyesi, Kár-
mán M., Neumann L., Fratii Neumann, Neu-
mann H., Klein M., Schwartz H., Deutsch
B., Kormos J., Löwinger B., Wechsler Li-
pótné 100—100, 106 kisebb 4288.75 (8212.75),
Mercureaciu: Szmucl Zs. 110, József Test-
vérek 120, Mandl G. 135 (865), Mercurea-
niraj: febr. havi pers. ürit. 440 (440), Pers.
ürit. végezték Kertész Bella és Forsprecher
Lulu, Mezőpánit: 105 (105), Odorheiu: Hirsch
M. D. 160, Ritter Lipótné 105, 27 kisebb 851
(1116), Oradea: Pásztor Stefi 285, Stern V.
285, Prometheus rt. 200, Oppenheim V. 192,
Rosenfeld L. & Co. 167, Kardos & Co., Roth
M. Utóda 165—165, Vádász J. 162, Frank
L. 160, Frenkel L. 157, Weiss J. 154, Dr.
Weimann J. 153, Salamon Rézöntöde 150,
Glück D. 150, Gutfried I. 145, Lörcincz A.
144, Parlághi L. 132, Goldstein M. 130, Neu-
mann A. 130, Vigdorovits J. 121, Weisz J.,
Winkler S., Textil Centrala, Orley S. 120—
120, Müller (Phönix) 118, Fögel M. 116, Weisz
R. 115, Hoffmann M. 133, Elek M. 111, Frank
Vargyas, Blei 110, Stein, Karola 110, Weisz
I. 108, Kálmán S. 105, Feinzilzer S., özv. Zi-
lahi Gyuláné 103—103, Dr. Steiner E., Pol-
lák P., Brenner J., Kohn E., Dr. Spitzer S.,
Grossmann Vaskereskedés, Dr. Kohányi R.,
Dr. Winkler M., Dr. Spitzer M., Weisz B.,
Mittelmann J. 100—100, 462 kisebb 18410.

A kereskedő kassza lezárásakor
dobjon a perselybe, rendelés feladá-
s. kor 1 promillit kérjen a
perselybe!

Márc. havi pers. ürit. Kalmár A. 281, Jach-
zell J. 146, özv. Glück Henrikné 120, Trans-
port Lloyd 116, Nisszel M. 114, Müller Sám-
uelné 111, Goldstein H. 110, Fülöp Mórné

105, Dr. Stolz Gy., Kertész M., Glück L.,
Dr. Bárdos I., Dr. Goldmann A., Asztalos E.,
Kálmán F., St. Antal gyógyszerész, özv. Klein
S. né, Klein S., Spérnát Zs. 100—100, 431 ki-
sebb 8399 (10602), pers. ürit. vég. sómérek, kis
Barisszia, kis Aviva, Bialik barisszia, Gott-
lieb Hermin, Orașul nou: Lázár S. 255, 9
kisebb 277, (532), Sebis: Schwartz Emánuelné
és Köves Miksáné pers. ürit. 1294 (1294),
Târgumureș: Utólag elsz. februárról 127, Ideál,
Dr. Erdélyi és Róna 260, Deutsch és Braun
146, Suwa cipőüzlet 120, Kelemen S. 116,
Sennensieb J. és Goldschlag O. 100—100,
kisebbek 4911 (5756), Târgusacuesc: Wein-
berger L. 120, Vajna I. 110, 12 kisebb 491,
Timișoara: Részl. Uj Korban 20.000 (20.000),
Tinca: Békés S. 160 (580), Uioara: prs. gyűjt.
1091 (1091), Valea lui Mihail: Grosz L. 170,
Dr. Bálint M. 142, Rosenblüth L. 122, 12
kisebb 383 (800),

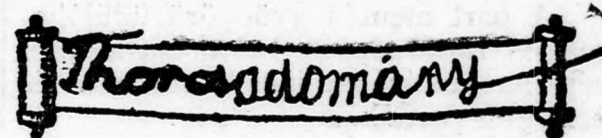
Imi zsebpersely: Arad Péterffy 74 (74),
Fischer L. 52, Barisszia 57, Sómérek: 50,
Ezra 125, Ceire Mizrach 77 (361), Lugoj:
137.25 (137.25), Oradea: részl. szt. 122 (122).

Aranykönyv: Bistrița: Palesztinafilm jöv.
2000 (2000) megb. Halberg Bobby Chaim
aranyk. (betelt), Oradea: Gottlieb H. gyűjt.
189 és 274 (Eddig bef. 17008), Kohn Mirjam
Chave Nusen aranyk. bev., Târgumureș: Ba-
risszia jan. 27-i rendezvényéből 10% 300,
Ismerkedési teast jöv. 1809 (2109).

Akció: Arad: Aviva-Barisszia-Ivria ifj.
Egyes. kulturstélya 10000 (10000), Careii:
purimakkció statusquo izr. elemi iskola tanító
és tanuló utján 1915, III. 2-i estély nettó jöv.
1000 (2915), Bistrița: purimakkció részletezetlen
2300 (2300), Cluj: Feurmann, kártyanyereség
200, Reiter E. narancsakció 900, Ceire miz-
rach meetingen 450, purimi gyűjt.: Menczel
Tusi és Schachter I. 320, Mencil Helén és
Schachter Margit 215, Fisch Jolán és Judovits
Jolán 120, Gross Lea és Klein Rózi 831
(3036), Hida: Porgesz Cunci által rendezett
teaestély jöv. 340, Schön Ida által rend. tea
jöv. 300, Porgesz B. ugyanaz 265, Hersch Lea
ugyanaz 250, (1155), Nasaud: purimi gyűjt. Sie-
gelstein A. 110, 30 kisebb 665 (765), gyűjt.
végezték Herskovits Zs. és Steinberger S.,
Auerhan Szerén és Bácskai Aranka, Raul-
Alb: Max M. földvás. 2000 (2000), Simbrici:
Hirsch Mártonné purimi adománya 200 (200),
Târgumureș: Zsidó Iskola Chaisaszar akciója
1215 (1215), Tasnad: purimi gyűjt. Fischer J.
200, Leitner B., Dr. Fischer L., Dr. Rosen-
baum Dezsőné, N. N. Krudel K., N. N. 100
—100, 14 kisebb 400 (1200.—), Schwartz
Baba gyűjt. Timișoara: purimi bál jöv. 10000
(10000), Toplița: Schlachmonesz megváltás: Uj-
helly Dezső gyűjt.: Szántó B., Gerson M.,
Katz Józsefné, Herskó Nuta, Láncet Ch.,
Struhl J., Citrom Albertné, Serbu M., Nisszel
I., Haim E. 100—100, 1 kisebb 50 (1050),
Vad: Izsák Lajos, Weinberger Gyula és Klein
Laci purimi gyűjt. 140 (140).

Érték: Cluj: sómérek 72 (72), Lugoj:
250 (250).

Pinkász: Cluj: Ceiro Mizrach gyűjt. két
esküvőn 525 (525), Oradea: Beck Annus és
Grünberger Ilonka gyűjt. Janovitz Emma és
Glück J. esküvőjén: Glück J. és neje 200,
Janovitz I., Glück A., Lebovits Fiverek, Le-
bovits Hugó és neje, Glück Gy., Janovitz Fi-
vérek 100—100, 2 kisebb 60, összesen 860,
Weisz Ilonka és Gottlieb Hermin gyűjt.
Schwartz M. és Deutsch Anna esküvőjén:
Schwartz M. 500 (1360), Timișoara: részl.
Uj Korban 5000 (5000).

Templom: Gheorgheni: Gottlieb A., Ha-
lász S. 100—100, 1 kisebb 50 (250), Nadlac:
snóder részl. 795 (795), Târgumureș: Simon
M. és Dr. Erdélyi E. 100—100, 7 kisebb 295
(495), Valea lui Mihail: 600 (600).

Különböző adományok: Oradea: Dr. Ko-
váts N., Nussbaum Annus utján 100 (100),
Satumare: részletezve Szamos III. 31-i számá-
ban 34111 (34111), Lugoj: Gy. Gy. 300, Fried-
mann J. kántor 100 (400),

Legjobb
propaganda

Tavaszi Palesztinában
című filmünk bemutatása

Olajfa: Erdélyi Tamara kertre beérk. ado-
mányok: Dragești: Dr. Kovács 100 (100), Cluj:
Hamburg Ádám, Péter Brith, Milleja alk.
Szönyi G. 100, nagy intézőbizottsági vacsorán
bencsolásért, 3440, Ábeles, Rachel Klompus,
J. Willenszky, Z. Lewanon 250—250, (4540),
Sibiu: Grünberger 250 (250), Târgumureș: Wil-
lenszky gyűlésen somrák gyűjt. 1152, Hirsch
S. 2 fa 500 (1652), Uioara: Kohn A. és Kohn
Gy. 250—250 (500), Einstein erdőre beérk.
adományok: Cluj: Abeles, Klompus Rachel,
Willenszky J., Levanon Z., Dr. Weiszburg Ch.
egy-egy fa (1000), Lugoj: Szidon Józsefné
férje felgyógy. alk. 250, Krausz R., Weil
Adele v. Frauenholzer, szül. Krausz nevére
1 fa 250.

Film: Brașov: 1447.50 (1447.50) Sauceni:
jan. 10-i eladás jöv. 520 (520), Târgumureș:
2283 (2283).

Utólagos részletezések: Albejulia: Febr.
utólagos részl. Grossmann I. 106, Mendel M.,
Fuchs N., Simon T., Herzlinger M. né, Ben-
czel L. 100—100, Brad: Fischer febr. gyűjt.
660, Careii: Aviva-Barisszia 470, Lebovits
Ilonka 150, Grünstein B. 133, Radó S. Dr.
Fehér F. 100—100, 65 kisebb 2062.— (3015),
Nadlac: Geiringer J. 180, Odorheiu: febr.
pers.: Hirsch M. D. 160, Izsákovits B. 127,
Ritter Lipótné 105, 25 kisebb 624 (1116).

A Keren Kajemeth Lejiszrael az Ön
hozzájárulásából váltja vissza Erec
Jisraelt földjét

A szabadság
ünnepe

Peszach

Szabadítsátok
fel újból

Palesztina
földjét!

Gondoljatok
a Keren
Kajemetre!

Uj

Arlen: Ifju
Benedek M
let tanár
Anet Clau
parton
Cherbuli
Meta —
Delmont:
alatt —
Dekobra:
Erdős R
György
Roland Dor
Louis Hem
vivő —
Locke: Ur
Mathersy
rozson
Gyözelm
Courts M
Dóra —
Oppenheim
és millár
Romain R
hatma C
Sásdi Sár
nagy ut
Sardou Vic
Strindberg
tások: Ju
Wasserm
ész —

Uj

Markovics
bériai ga
Paleologue
szármó Sz
Benoit: V
ségek

Szép Ernő
mér

Dosztov
nek

A legérde-
tekednek e
a nagy or
előtünk D
éleíték, iró
ami a kö
Ára k

Wallace: E
Wallace: A
nosztevő
Wallace: A

Gárdor
gyűjt

Dávidkáné
Falusi vere
Pöhölyék
Bor —
Fehér Anna

Palle: 44
(Egy cserke

Népszerű

Mi a Rádió
Renan: Eva
ház —
Ake

Mencken: A
ság, szere
vizsgálása
könyv). Ar
Raul Franc
erdei satak
társadalom
meg a vilá

Molnár An
Zenekultura
Jazz-band

Schidlof: S
tan —
Lingua: Sp
szótár
Compiett sp

Kapható

Uj könyvek (Szépirodalom)

Arlen: Ifju szerelmesek	ára 204 lei
Benedek Marcell: Hamlet tanár ur	108
Anet Claude: A tulsó paron	153
Cherbuliez: Holdenis Meta	102
Delmont: Város a tenger alatt	190
Dekobra: Guruló Vénusz	136
Erdős René: Pandy György ifjúsága	204
Roland Dorgeles: A szent Louis Hemon: Az ökölvívó	187
Locke: Uri csavargó	136
Mathersy Helén („Jön a rozson át” szerzője): Győzelmes Vénusz	170
Courths Mahler: Szind Dóra	25
Oppenheim: Kalandorok és milliárdosok	68
Romain Rolland: Mahatma Gandhi	25
Sásdi Sándor: Hanna nagy utja	102
Sardou Victoria: Teodora	119
Sirindberg: Az apa; Pajtások; Julia kisasszony	102
Wassermann: A lángész	156
	255

Uj utakon

Markovics Rodion: Szibériai garnizon	ára 160 lei
Paleologue: Eugeniacsászár nő vallomása	160
Benoit: Szerelmes ellen-ségek	160

Szép Ernő: Jó nő. (Legújabb költemények). Ára 102 lei.

Dosztojevszkij özevegvények emlékiratai

A legérdekesebb regényvel tekednek ezek az írások, amelyekben a nagy orosz író felesége feltárja előtünk Dosztojevszkij mindennapi életét, írói műhelyét és mindent, ami a költő rajongóit érdekelheti. Ára két kötetben 408 lei.

Wallace: Erőszak	ára 221 lei
Wallace: A dilettáns gonosztevő	153
Wallace: A halálangyala	163

Gárdonyi Géza műveinek gyűjteményes kiadása:

Dávidkáné	ára 136 lei
Falusi verebek	136
Pöhltyék	136
Bor	102
Fehér Anna	102

Palle: 44 nap alatt a föld körül. (Egy cserkeszfú utazása). Ára 136 lei.

Képszerű tudományos művek:

Mi a Rádió	ára 20 lei
Renan: Evangélium	289
A keresztény egyház	272

Mencken: A nők védelmében. (Házasság, szerelem stb. előítéletmentes vizsgálása ez a sziporkázóan ötletes könyv). Ára füzve 149, kötve 204 lei.

Raul France: Az örök erdő. (Vonzó erdei séták kapcsán az ember és társadalom örök problémáját vizsgálja meg a világhírű tudós). Ára 170 lei.

Molnár Antal legújabb zenekönyvei:
Zenekultúra — ára 187 lei
Jazz-band — 119

Schidlof: Spanyol nyelv-tan	ára 272 lei
Lingua: Spanyol-magyar szótár	122
Compiett spanyol szótár	272

Kaphatók az Uj Kelet könyvosztályában.

Most jelent meg Autó kézikönyv

Írta: WEINER EMIL

Az „Autó Kézikönyv” két részre oszlik:

Első része

az előismereteket tartalmazza (mechanika, elektromosság, stb.) azok számára, akik ezeket nélkülözik, vagy ismereteiket fel óhajtják újítani. Ezek az előismeretek az automobil szerkezetének és működésének megértéséhez nélkülözhetetlenek, viszont ezek segítségével e könyvet a laikus is könnyen megértheti

A második rész

az autó szerkezetének, kezelésének és vezetésének ismertetésével foglalkozik, az érthetőség követelte részletességgel, amit szemléltetőleg segítenek elő a nagyszerű kivitelű ábrák.

Az **AUTO KÉZIKÖNYV** a nagyközönség számára van írva és a kezdősoffortól a más szakmában működő mérnökig mindenki élvezettel és tanulsággal olvashatja.

520 ábra

610 oldal

Ára füzve 510

Komoly és vig könyvek:

Fülöp Miller René: Rasputin a szent ördög, a szibériai muzsik és a nők (450 nagy oldal, 93 képpel)	ára 612 lej
Renan Ernő: Az apostolok	221
„ Jézus élete	306
W. J. Locke: Pujol Arisztid vidám kalandja	170
„ Simon de Gex megtérése	238
Sibilla Alermo: Szeretlek, tehát vagyok	170
Paul Langenscheidt: A férjtől a férjig	136
Szenes Tilda: A nagyszerű házasság	272
Szerencsés Péter: Pontopiddannak, a jelenkor legnagyobb írószénijének Nobel-díjat nyert regénye: két kötet	476
Thea von Harbol: A Spion	102
L. Merrick: Bűn és bünhődés	85
L. Osbourne: Halott János királysága	119
Szederkényi Anna: Az asszony meg a fészek	119
Courths Mahler: Követek	95
„ Győzelem	115
„ A megmentő	25
Osbourne: Sportszerelem	25
Farkas Imre: Sisters takács	25
Harland: Prospero barátom	25
Hornung: Az új herceg	25

Kaphatók az Uj Kelet könyvosztályában.

Több mint 50%-al olcsóbban 680 lej helyett 320 lejért

kaphatja rövid ideig H. G. WELLS

„A művészetek fejlődése”

című kötetét ragyogó kiállításban, félbörkötésben.

107
illusztrációval

Művelt ember könyvtárából e könyv nem hiányozhatik.

Az irodalom, zene és a képzőművészetek történetének áttekintése a legrégibb időktől napjainkig.

Kapható az Uj KELET könyvosztályában.

Osak az a valódi HELLMANN

HELLMANN
jelvénye.

Megjelent az

„Uj Lakhértörvény”

dr. Szeghő Imre ügyvéd magyarázataival.

Ára 30 lei Lepagenál Kvár.

Most jelent meg

Zsidó dalok

Eisikovits Miksa
szerzeményei

Kapható az „UJ KELET”
könyvosztályában.

Rádiózik? Jár operába?

akkor nem nélkülözheti a legújabb

Operaismertetőt

Az opera és zeneirodalom remekműveit kimerítően ismerteti és nagyszámú kottapéldánnyal illusztrálja.

Eddig megjelent:

Gounod: Faust	ára 34.—
Wagner: Lohengrin	34.—
Bizet: Carmen	34.—
Verdi: Aida	34.—
Puccini: Turandot	34.—
Erkel: Bánk bán	34.—
Mozart: Figaro lakodalma	68.—
Poldini: Farsangi lakodalom	34.—
Leoncavallo: Bajazzók	34.—
Thomas: Mignon	34.—
Erkel: Hunyadi László	34.—
Puccini: Tosca	34.—

Kaphatók az UJ KELET könyvosztályában.

Szeszgyárosok, szeszfüzők

nem nélkülözhetik

A szeszgyártás kézikönyvét

A legrészletesebb, legérthetőbb módon megírt szakmunka. — Szerkesztették: Dr. Herics Tóth Jenő és Osztrovsky Antal műegyetemi magántanárok. — Ára füzve 1100, kötve 1300 lei.

Kapható az Uj Kelet könyvosztályában.

A bolygó zsidó

Eugen Sue világhírű regénye két hatalmas kötetben — 400 lejért kapható az Uj Kelet könyvoszt.-ban

Kétféle széder

Irta: JICCHOK LÉB PEREC

Történeftünk elején megmondtuk, hogy a város zsidósága ahonnan ez a Jókl származott, nem volt híve Baal Semnek. De a jobb érzésűek azért mégis vonzódtak hozzá. Így egy szegény melamed is, aki elhatározta, hogy a peszachi ünnepeket a caddik körében fogja eltölteni. A városban azt mondotta, hogy feleségéhez fog utazni és elment Baal Semhez.

Itt meglátta a parnevüt, elbujt és nem mutatkozott a caddik asztalánál. A durva ember képes lett volna elbeszélni otthon, hogy ott találta a melamedot a Baal Semnél. Bizonyos, hogy ebben az esetben lezárna a chédert és kitépnék szakallát és pajeszát. A melamed tehát nem ülhet le az asztalhoz és bevarja, amíg Jokl Konskiwoler megint elutazik.

Voltak jószívű emberek, akik kimentek hozzá és viték neki a rebbe asztaláról megmaradt ételmeit és pálinkát.

Az emberek ilyenkor megkérdezték a melamedtől, hogy ez a kiállhatatlan, meggazdagodott fráter hogyan szokott viselkedni az ő széderénél.

A melamed nagyon haragszik reá és így felel:

— Az ördög tudja. Kint lakik valahol a városon kívül, csak azért, hogy minél közelebb lehessen a földbirtokoshoz. Arra spekulál ugyanis, hogy könnyebben ejtut hozzá, megveheti gyorsabban az árut mint más. Különben is szereti min dig mutogatni magát a »pórece« előtt. Hit vany ember, aki az egész világot felfalná. De nagyon jól tudja, hogy minden ki haragszik reá és örülne neki mindenki ha valamelyik napon telvajok meglátogatnák. Ez okból kutyákat tart és nemcsak a tolvajok nem jönnek hozzá, hanem a zsidók is kerülnek házat.

A szombatot, vagy ünnepnapot megelőző este — mondja a melamed — fel szokta szőjtani a sámeszt, hogy küldjön hozzá szegény-embereket. Az a tulajdon sága ugyanis, hogy a templomi ima befejezése előtt hazamegy, mert kívánsi nem-e jött postaja. A fősvénység kergeti őt haza. Némelykor ima közben fut el, mintha otthon valami katasztrófa történt volna.

Az első időben a sámeszt még el is küldötte hozzá a szegény embereket, de ezek, összetépett ruhákban és véresen jöttek vissza, mert a kutyái harapások voltak és ő is így akarta ezt. Az emberek, szegények, hiába kiabáltak segítségért, a kiállhatatlan és zsongori ember be zárta az ajtókat és senkit nem engedett ki a szegények védelmezésére. Természetes, hogy ezek után a sámesznek semmi kedve sem volt vendégeket küldeni hozzá. Ő azonban arra kéri a sámeszt, hogy csak küldjön, küldjön amennyit csak akar.

Peszach előtt szintén ilyen megbízásokat adott a sámesznek és azt mondja, hogy csak jöjjenek, jöjjenek, elvégre

minden szükölködőnek adni kell ezen a szent napon.

Az emberek megjegyzik maguknak, amit a melamed mondott és nagyon kíváncsiak, hogy a rebbe mit fog mondani neki havdala után.

A havdala véget ért.

Az egész társaság együtt volt, természetesen megjelent a parnevü is. Kissé bosszantja, hogy az ő széderesti imája itt a ház körül kóvályog. Elvégre gondolja, ez az ő tulajdona, ennek nem szabadna máscknál lennie. Azonban sokat ezen sem bosszankodik, mert nem hisz az egész történetben. Ott ül, arany burnót-szelencéjével játszik, dobol az ujjával és mormog:

— Hiszen majd meglátjuk!

Már a héber dalokat is elénekelték, a Baal Sem feláll és kiadja a parancsot, hogy zárják le az ablakokat s az ajtókat.

A fukar fickó nem érzi jól magát. Fel áll és szeretne kimenni a szobából.

Az emberek azonban nem engedik. Valaki hátulról megragadja és leülteti megint a székre.

Most már úgy ül ott, egy kazal. Baal Sem kiadja a parancsot az összes gyertyák eloltására.

Hirtelen minden elsötétül.

Aki ott ül, jól érzi, hogy Jokl Konskiwoler minden tagjában reszket. A gabbe erre elkiáltja magát, nyilván Baal Sem parancsára.

— Gyere ide Jokl Konskiwoler peszachi imája, gyere és hallasd a szavad!

Az ima megjelenik és hallatja szavát. Egészen világosan hallani lehet Konskiwoler hangját más hangokkal vegyítve. Az idegen hangok kutyaugatások voltak.

»Avodim hojnu — vau, vau — Lefaroj bémierajim — vau, vau — és így tovább, . . . Kol dochfin — vau, vau — jej sze vejecholl — vau, vau.

Amikor a gyertyákat meggyújtották, Jokl Konskiwoler már nem volt a szobában.

De azonfúl sem lehetett őt sohasem látni a rebbe körében.

(Fordította: Szabó Imre.)

Pásztori és Heftmann Brassó

sodronyárugyár azonnal szállít mindenféle sodronyfonatokat és sodronyszöveteket.

Rádió műsor

Idő: közép-európai

Csütörtök, április 23. Budapest, 9.15
Hangverseny, Tasnady Maria (ének); Kovacs Boriska (hegedű); Weber Margit (zongora), 12.05. (Ganyzene); 16: Rádió Szabadegyetem; előadások és gramofonlemez; 17.40: Zenekari hangverseny; 18.40: Gyorsrái taufolyam. 19.15: Angol nyelvoktatás, 20: Rendkívüli filharmoniai hangv. a Vigadó nagytermből; Brahms-est, közrem. dr. Dohnányi Ernő és Jabrilovitsch Ossip, utána kb. 22: Időjárásjelentés, hírek; majd gramofonhangverseny, válogatott művészlemez (Galli Curci, Jeritza Maria, Chaljapin, Gigli stb.) — Bécs, 16: Hangverseny Leo Mircovic közrem.; 20: Ada Sári oqasz koloratúrekesű hangv. utána esti hangv. — Berlin, 17: Farkas Blanka (alt) Schuman, Strauss és Dvorák-dalokat énekel; 17.30: Viola de Gamba hangv.; 20: Tambura-zenekar; 21.30. Vo nősnégyes hangverseny. — Breszlau, 16.30: Szórakoztató zene; 20: Egy vígopera közv. — Brünn, 19.30: A cseh filharmonikus társaság hangversenye. — Frankfurt, 16.35: Hangverseny; operett-reszletek; 20.15: G. Hauptmann; Olga e drámájának előadása; 21.45: Weber: Der Freischütz e. operájának előadása gramofonon. — Hamburg, 18.55: Mozart: Figaro házassága e. vigerpera — Kattowitz, 17.55: és 20.15: Hangverseny; 23: Táncezene. — Köln, 19.05: Hangverseny; 17.45 Délutáni hangverseny; 21: Frida Hummel énekesnő Raabel-estje; utána cigányzene. — 2 L. O. London, 13: Gramofonhangverseny; 16: Rita Mettei (m. szopran) hangv. 23.05: Táncezene. — Milano 16.30: Gyermekkarének; 19: Jazz-band; 20.30: Verdi: I Lombardi Mja Prima Crociata e. operája — Nápoly: M. Monti (sopran) hangv.; 21.02. Egy operett közvetítése. — Varsó, 17.55: S. Tursa (sopran) S. Ossendovska (hegedű) és S. Zaleska (zongora) hangv.; 20.30: Esti hangv.

Péntek, április 26. — Budapest, 9.15:
Trió hangverseny; 12.05: Katonazenekari hangv.; 16: Borzay Margit felolv.: Asszonyproblémák. 17.10: Dr. Török Pál előadása: Európa tüzfészeke; 17.40: Koch Aurel előadása: Orosz népdalok. A dalokat gitár-kíséret mellett éneklé a szerző. 18.40: Francia nyelvoktatás; 19.30: Offenbach: Hoffmann meséi; utána kb. 22.30: Időjelzés, hírek. Majd Pertis Jenő cigányzenekarának hangv. — Belgrad, 12.45: Gramofonzene; 20.45: Debussy-est; 22.05: Jazz-zene. — Bécs, 16: Hangverseny, Paula Köhler közrem.; 17.40: Zeneakadémia; 19.30: Szimfónikus zenekari hangverseny; utána esti hangv.; — Berlin, 17: Hilde Weyer (sopran) hangversenye. utána ótórati teazene; 20.30: Egy népszínmű közv. — Breslau, 16.30: Hangverseny; 20.05: Tritsch-tratsch hangjáték; utána kamarazene. — Brünn, 12.30: és 19.05 Hangverseny; 22.30: Kávházi zene. — 5 G. B. Daventry, 16: Táncezene;

Csunya fogkő

eltörzti a legszebb arcot. Kelletlen szájazog viselkedés. Mindkét szépséghibát alaposan el lehet tüntetni a pompás, újító Chlorodont-fogpaszta esetleg más egyszerű használatával. A fogak rövid használat után gyönyörű elefántcsontszinben ragyognak, különösen ha a tisztításhoz a külön erre a célra készített fogszűrőt Chlorodont-fogkefével használjuk. A fogak körül szorult rothadó ételmaradékok, amelyek a kellemetlen szájízhozat okozzák, ezzel a fogkefével alaposan eltávolíthatók. Tegyen kísérletet egy tubus fogpasztával.

Chlorodont-fogpaszta, -fogkefe és -szájvíz mindenütt kapható.

Csak kék-fehér-zöld színű csomagolásban és „Chlorodont” felirattal valódi.

18.30: Könnyű zene; 19.45: Wagner: A valkürök e. operája; 21: Zenekari hangv. 22.15: Táncezene. — Kattowitz; 16: Gramofonzene. 17.55: Hangverseny; 20.15: Szimfónikus hangv.; — Köln, 13.05: és 17.45: Hangverseny; 20: Az Arlekin orosz színház vendégszereplésének közv.; — 2 L. O. London, 16.15: Szórakoztató zene; 18.45: John Thorne (bariton) Schumann-dalokat énekel; 21.20: Egy színű II. felvonása. — Milano, 13.35; 23: Jazz-band; 16.30: Gyermekkarének; 20: 20: Zenekari hangv. — Nápoly, 17: D. Nardi (sopran) hangv.; 21.05: Puccini: Suora Angelica és Il Tabarro e. operáinak közv.

Szombat, április 27. — Budapest, 9.15:
Gramofonhangverseny (művészlemez); 12.05: Hangverseny, közrem. Beer Olga (ének), Fischer Anny (zongora). 16: Dr. Konec Sándor novellákat olvas fel; 17.40: Az Operaház férfi énekkarának hangversenye; 18.45: Schrammel-zene; 19.45: Zágón István: Marika e. vígjátékának előadása; 22.20: Zenekari hangv. — Bécs 16: Ifjúsági szindarab: Hamupipóke; 17.30 Kamarazene; 20.05: Wolfi Schneiderhan (hegedű) és Willy Klaser (zongora) hangv.; 20.40: Halévy: Fortunio Lied — vigerájának előadása; utána esti hangv. — Brünn, 12.30: és 16.30: Hangverseny; 22.25: Kávházi zene. — 5 G. B. Daventry, 16.45: Táncezene. 18.45: Könnyű zene; 20: Szimfónikus hangv.; 22.20: Rádió kvintett. — Kassa, 12.45: Hangverseny; 20.15: Kristova és J. Oláh hangv.; 20.55: Zenekari hangv. — Kattowitz, 16: Gramofonzene; 20.30: Operett közv. Varsóból; 23: Táncezene. — 2 L. O. London, 16.45: Katonazenekari hangverseny; 18.45: John Thorne (bariton) Schumann-dalokat énekel; 21.35: Rose Hiquel (sopran) és Harold Kimberley (bariton) hangv. — Milano, 13.35: 19.23: Jazz-band; 16.30: Gyermekkarének. 20.30: Verdi: I Lombardi Alla Prima Crociata e. operájának közv.; — Nápoly, 17: S. Quartulli (sopran) hangv.; 20.45: Egy operett közv. — Toulouse, 13.15: Melódiák; 20.30: Zenekari hangv.; 20.50: Reszletek Debussy „Lakmár” e. operájából; 22: Bécsi zene

... minden várakozást kielégít a Lantos Magazin vasárnap megjelent 2-ik száma. Kérjen prospektust az Uj Kelet könyvosztályától. Kvar. Minden éves előfizető díjtalan fényképezőgépet kap.

Újonnan bevezetett szőnyeg- és takaró osztály:

Tornai szőnyegek, a legszindusabb mintákkal, a legjobb minőségben és elképzelhetetlenül szolid árakkal.

Mielőtt szőnyeget vásárol, tekintse meg a

GROMEN és HERBERT

cég gyári lerakatát Ciu, Regele Ferdinand 13.

A cég neve garantálja a minőséget!

Ang

Az angol társaság jégy George és rokpon, megindult

Baldwin az antipól sággal m amelyet felelőség ben olyan ramentum dülettel n mák töme vezér eng hatalom vesz részt

A kon nagyszüle mányzati pontja a m angol min nagypar f de nem ki ipar alkot sem. A hatón sul munkáspár szociális m lasztási ny riunk több hatauk — bizonyos r hogy Nagy én Afrikál val a legi a kormány ez a halk emelkedés volna. Al szede nem az a kijel mokraciára nehezedett. laira, mem a baloldali

Macdonal tiv miniszr fel fokozot rüen kemé vativ korn kedéseit, d gonddal, h latlan váre hanem arr mény ne r bour Party vezére a k jelét adta o tozkodott k

kolt ütemi politika év alakult saj változtatás gel a háta bizonyára reformtöre a többségb tából korr donald sok fiu, sammi mentalitás cia követel akarja m amelyek a rájában m mus elsőso ternacional dalmi pozi feláldozna